

Verslag openbare ochtendvergadering commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

5

Datum 13 februari 2025
Locatie Raadszaal, Utrecht
Verslag door mevrouw M. de Mul (Notuleerservice Nederland)

Aanwezigen

10

De voorzitter Linda Bode, de burgemeester Sharon Dijksma, de wethouder Rachel Streefland, de leden Achraf Ait Daoua (D66), Job van den Broek (CDA), Bina Chirino (CU), Gert Dijkstra (EenUtrecht), Mahaar Fattal (GroenLinks), Stefan Gaillard (Stadsbelang Utrecht), Maarten van Heuven (Partij voor de Dieren), Romi Leever (PvdA), Ruud Maas (Volt), Tess Meerding (VVD), Janouke van Meerveld (Student & Starter), Victor Paalman (Horizon), Margreet Ramaker (VVD), Iskender Şimşek (DENK), Titus Stam (PvdA), Bert van Steeg (CDA), de commissiegriffier, lid van de Rekenkamer Sjoerd Keulen

15

Verslag commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

20

1 Opening.....	2
2 Vaststellen van de agenda van 13 februari 2025.....	2
3 Vaststellen van ingekomen agenderingen	2
3.1 Raadsvoorstel Aanpassing Regeling Risicovolle Projecten	2
3.2 Raadsvoorstel Gunning externe accountant	2
25 3.3 Agenderingen ter plaatse op basis van de lijst ingekomen Raadsbrieven	3
4 Verslagen	3
5 Toezeggingen/Moties	3
6 Ingekomen stukken	4
7 Verslag Adviescommissie Controle en Financiën	4
30 8 Raadsvoorstel Rekenkamerrapport: de Mens als zwakke schakel	4
Lijst van toezeggingen	17
9 Raadsvoorstel Zienswijze kadernota 2026 VRU	17
Lijst van toezeggingen	19

35

1 Opening

De voorzitter opent de vergadering. Zij heet de mensen thuis, de aanwezigen op de tribune, het college en de commissieleden welkom. Er zijn geen mededelingen.

2 Vaststellen van de agenda van 13 februari 2025

De voorzitter meldt dat de agenda overvol is, mede door het doorschuiven van agendapunt 12 over het afgelasten van de onderwijsdemonstratie. Daarom stelt zij voor om twee onderwerpen door te schuiven naar 20 maart: 13 Goed werkgeverschap en rechtsgang, en 14 Controlerende mechanismen VTH. Dat betekent wel dat de commissie van vandaag en die van 20 maart nagenoeg volgepland zijn. Aan de commissie wordt gevraagd of zij met het doorschuiven van deze onderwerpen in kan stemmen.

Mevrouw Ramaker (VVD) zegt dat zij graag zou zien dat agendapunt 13 wel vandaag wordt besproken. Het is een kort agendapunt, er zijn maar enkele fracties die erover willen spreken.

De heer Şimşek (DENK) wijst de VVD erop dat dat agendapunt dan om kwart voor tien 's avonds zal beginnen, mits er niets uitloopt.

Mevrouw Ramaker (VVD) antwoordt dat vergaderdiscipline erg prettig zou zijn. Deze agendering is al in december doorgegeven, en het wordt dan pas in maart besproken.

De voorzitter concludeert dat wordt voorgesteld om agendapunt 14 door te schuiven, en agendapunt 13 wel te behandelen. Daar is een meerderheid van de commissieleden voor. Daarmee is de agenda voor vandaag vastgesteld.

3 Vaststellen van ingekomen agenderingen

De voorzitter wijst de commissie, naast de ingekomen agenderingen, ook op de lange termijnagenda met daarin de raadsvoorstellen die het vanuit het college de komende tijd kunnen worden verwacht.

3.1 Raadsvoorstel Aanpassing Regeling Risicovolle Projecten

De voorzitter meldt dat er wordt voorgesteld om dit te agenderen voor de commissie van 20 maart 2025 voor 45 minuten.

Mevrouw Ramaker (VVD) vindt 45 minuten wat veel. Zij geeft aan dat dit voorstel door de raad is gevraagd. Daarover wordt nu een uitgebreid voorstel voorgelegd. Zij adviseert hier 15 minuten voor te reserveren.

De heer Stam (PvdA) sluit zich daarbij aan.

De voorzitter laat weten dat voor dit onderwerp in de volgende commissievergadering 15 minuten wordt gereserveerd. Eventuele inbreng moet dan wel beperkt zijn.

3.2 Raadsvoorstel Gunning externe accountant

De voorzitter meldt dat wordt voorgesteld om dit voorstel als A-punt door te geleiden naar de raad. Daar stemt de commissie mee in.

3.3 Agenderingen ter plaatse op basis van de lijst ingekomen Raadsbrieven

De voorzitter vraagt of er commissieleden zijn die een RIB of een commissieagendering ter plaatse willen doen op basis van deze lijst.

- 5 **De heer Stam (PvdA)** zegt dat er een technische sessie is aangeboden door de Referendumcommissie naar aanleiding van de evaluatie. Dat lijkt de PvdA erg nuttig.

De voorzitter informeert of die behoefte ook bij andere fracties leeft. Dat is het geval. Deze sessie kan dus worden georganiseerd. De voorzitter vraagt naar andere agenderingswensen.

- 10 **Mevrouw Ramaker (VVD)** stelt een agendering voor over het hoge ziekteverzuim in de gemeentelijke organisatie in relatie tot de groei van de stad. PvdA, D66, CU, CDA, Horizon, Volt en GroenLinks agenderen mee.

De voorzitter stelt voor om dit in 90 minuten te behandelen. Dit zou mogelijk op 20 maart kunnen, aangezien een van de onderwerpen toch vandaag wordt behandeld.

- 15 **Mevrouw Ramaker (VVD)** laat weten dat zij de aprilvergadering handiger vindt, omdat er nog het een en ander uitgezocht moet worden. Zij zou hier minstens 90 minuten voor willen reserveren, liever 120 minuten.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) kan zich voorstellen dat de fracties in dat debat allemaal enigszins hetzelfde probleem signaleren. Zij verwacht dat 90 minuten voldoende is.

- 20 **Mevrouw Chirino (ChristenUnie)** onderschrijft dat. Zij raadt bovendien een beperkte behandeltijd aan zodat de agendapunten blijven passen en niet meer doorgeschoven hoeft te worden.

De voorzitter vraagt de VVD wat hun politieke punt is bij dit onderwerp.

Mevrouw Ramaker (VVD) antwoordt dat de vragen die onlangs zijn gesteld over de veegdienst een relatie hebben met dit onderwerp. Zij verwacht dat hierover een debat zal plaatsvinden en adviseert er 120 minuten voor te reserveren. Haar voorkeur gaat uit naar de april-vergadering.

- 25 **De voorzitter** vraagt wie er voor een reservering van 120 minuten is. Dat is de meerderheid van de leden. Daarmee wordt dit punt geagendeerd voor de april-vergadering met een tijd van 120 minuten.

4 Verslagen

- 30 **De voorzitter** informeert of er opmerkingen zijn over het verslag van 16 januari 2025, en merkt op dat de griffie vooraf geen opmerkingen heeft ontvangen. Er zijn geen opmerkingen. Het verslag wordt vastgesteld.

5 Toezeggingen/Moties

- 35 **De voorzitter** geeft aan dat de lijst van toezeggingen en de moties die door het college zijn gedaan en de wijze van afdoening. Bij deze lijst is ook een lijst met aangenomen moties gevoegd, met daarop de status van deze moties. Zij informeert naar vragen of opmerkingen over deze lijsten.

- 40 **De heer Stam (PvdA)** zegt dat de deadline voor M416 "Coördineer werk, onderdak en zorg voor EU-arbeidsmigranten" op 7 februari 2025 is gesteld. Kan het college daar een update over geven?

Wethouder Streefland antwoordt laat weten dat de personele en financiële capaciteit inzet vraagt. Er wordt geprobeerd om hier in Q1 op terug te komen. Zij kondigt een brief aan over MOBW waar dit een klein onderdeel van is.

5 **De voorzitter** informeert naar verdere vragen over de lijsten. Die zijn er niet. Daarmee zijn deze lijsten vastgesteld.

6 Ingekomen stukken

De voorzitter laat weten dat er geen ingekomen stukken zijn.

10 7 Verslag Adviescommissie Controle en Financiën

De voorzitter laat weten dat het verslag ter kennisname is toegezonden. Opmerkingen over het verslag kunnen bij de griffie worden gemeld.

15 8 Raadsvoorstel Rekenkamerrapport: de Mens als zwakke schakel

De voorzitter verwelkomt de heer Keulen, lid van de Rekenkamer, en wethouder Streefland. Dit onderwerp wordt besproken omdat de Rekenkamer Utrecht een opvolgingsonderzoek heeft gedaan naar de informatieveiligheid van de gemeente Utrecht, naar aanleiding van een eerder onderzoek in 2021. Het doel van het onderzoek is om de gemeenteraad inzicht te geven in de mate waarin de aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkamerrapport zijn opgevolgd. Daarnaast wordt aandacht besteed aan aanvullende onderwerpen die in het eerste onderzoek uit 2021 onderbelicht waren gebleven. Dit voorstel wordt besproken in twee termijnen. Er is 60 minuten voor gereserveerd. Zij geeft de heer Keulen het woord voor een toelichting op het onderzoek.

25 **De heer Keulen (Rekenkamer)** zegt dat in 2021 voor het eerst onderzoek is gedaan naar de informatieveiligheid van de gemeente Utrecht. Het rapport dat daaruit volgde werd "Zo sterk als de zwakste schakel" genoemd. Er is gekeken naar drie schakels: de mens, de organisatie en de systemen. Er werd gesignaleerd dat er tekortkomingen waren op alle drie de onderdelen. Daarom is er een vervolgonderzoek gedaan. In vergelijking met 2021 is de informatieveiligheid sterk verbeterd. Toen kon er nog van binnenuit in de gemeente worden ingebroken, nu lukt dat niet meer. Er wordt tweestapsauthenticatie toegepast en alleen met laptops van de gemeente gewerkt. Daarom zijn er nu geen onvolkomenheden in het systeem meer te zien. Er zijn nog een paar kleine zorgen bij de organisatie, maar ook dat is sterk verbeterd. Maar het rapport is niet voor niets "De mens als zwakste schakel" genoemd. De aanbevelingen uit het rapport van 2021 zijn over het algemeen goed opgevolgd. De grote digitale kwetsbaarheden bestaan niet meer, er is nog wel wat oude software in gebruik die niet meer onderhouden wordt. Conclusie 3 en 4 slaan op de mens: zorg dat het bewustzijn onder de medewerkers wordt vergroot en stuur op naleving ervan. Dat is nu decentraal belegd maar soms is centrale aansturing daarop beter. Daar slaan de vier aanbevelingen dan ook op: los de resterende digitale kwetsbaarheden op, check de veiligheid van de gemeentelijke gebouwen, zet in op de cultuurverandering van de medewerkers maar ook van college, raadsleden en leden van de Rekenkamer, en zorg er tenslotte voor dat die naleving centraal wordt opgevolgd.

Wethouder Streefland zegt dat duidelijk is dat opvolging van een Rekenkamer-rapport altijd helpt. De tijd van corona heeft op dat vlak veel geleerd. In de raadsbrief als antwoord op het

Rekenkamerrapport is aangegeven dat er erg op naleving wordt gelet, zeker gezien de huidige grote geopolitieke veranderingen.

De voorzitter geeft het woord aan Horizon voor hun inbreng.

5 **De heer Paalman (Horizon)** is van mening dat er een redelijk pittig rapport voorligt. Er staan pijnlijke dingen in die in geen enkel bedrijf of overheid zouden mogen gebeuren. Een keten binnen de informatica kan nog zo veilig zijn, maar hij zal knappen bij de zwakste schakel. Het maakt niet uit hoe extreem een systeem digitaal wordt verdedigd, zodra iemand fysieke toegang heeft is het klaar. Dat is het geval in deze gemeente. Medewerkers delen wachtwoorden van onbevoegde websites, steken lukraak onbekende usb-sticks in fysieke systemen en bij netwerkbeheerders hangen post-its met wachtwoorden aan de monitors. Zelfs als er geconstateerd wordt dat er 10 malafide usb-sticks verspreid worden in het stadskantoor, wat de allerhoogste alarmbellen zouden moeten laten rinkelen, lukt het niet om die concrete aanval af te slaan en om alle malafide usb-sticks te lokaliseren. De gemeente is zo lek als een mande als het gaat om informatieveiligheid. Het is in het kader van het onderzoek op vijf verschillende dagen gelukt om het stadskantoor te 15 betreden in gesloten onderdelen. Er wordt in het rapport gesproken over de kroonjuwelen. Dat zijn de persoonsgegevens van bewoners. Zij mogen van een eerstelijns overheid verwachten dat daar goed mee wordt omgegaan. Horizon vraagt zich af of de gemeente op dit moment wel te vertrouwen is. Er kan van uitzonderlijk veel geluk worden gesproken dat geen enkel individu of organisatie het in de afgelopen jaren op de gemeente gemunt heeft.

20 **Mevrouw Chirino (ChristenUnie)** vindt de uitspraak over de betrouwbaarheid van de gemeente stevig. De gemeente doet daar erg zijn best voor. Ziet Horizon dat ook?

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat je ongelooflijk je best kunt doen, maar als dat onvoldoende is dan is dat onvoldoende. Hij meent niet dat de gemeente niet zijn best doet, maar het rapport concludeert dat het mensen lukt om op onbevoegde gedeelten te komen.

25 **Mevrouw Chirino (ChristenUnie)** herkent dat er plekken zijn waar de gemeente dat moet veranderen. Vindt Horizon ook dat er in de tussentijd veel aan is gedaan om vooruitgang te boeken?

30 **De heer Paalman (Horizon)** leest in het rapport dat het beter gaat op het gebied van systeembeveiliging, maar als iemand fysieke toegang heeft is het klaar. Je kunt enorm je best doen om op het gebied van firewalls beveiliging in te stellen, maar als iemand gewoon naar binnen kan lopen dan heeft die firewall helemaal geen zin.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) vraagt of Horizon erkent dat mensenwerk niet perfect is. Er zullen altijd momenten zijn waarop men er toch in kan komen.

35 **De heer Paalman (Horizon)** ziet een groot verschil tussen perfect en netwerkbeheerders die post-its met wachtwoorden laten slingeren. Geen enkele organisatie is perfect, maar er kan worden geconstateerd dat het hier helemaal niet goed gaat. Hij vervolgt zijn betoog. Het is een extreem pijnlijke conclusie in een wereld waar spanningen oplopen en de maatschappij verhard. Als overheid ben je een legitiem doelwit voor binnenlandse en buitenlandse actoren. Dat is het risico. Aan de wethouder wordt gevraagd of zij dat beeld deelt. 40 Horizon vindt de reactie van het college op het rapport magertjes. Er wordt zelfs expliciet genoemd dat het opleiden en bewust maken van de zwakste schakel, de mens, een afweging zal blijven of dat de tijdsinvestering wel waard is. Dit zegt het college, waarvan de ambtenaren wachtwoorden op vreemde websites invoeren en met het grootste gemak vreemde usb-sticks in gemeentelijke systemen stoppen. Aan de wethouder wordt gevraagd waarom er een afweging 45 moet worden gemaakt. Dit is toch van de hoogste prioriteit?

Mevrouw Ramaker (VVD) vindt dat Horizon hard van leer trekt. Welke oplossingen draagt Horizon dan aan?

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat hij die graag van de wethouder wil horen. De oplossingen die nu in de brief worden genoemd zijn onvoldoende.

Mevrouw Ramaker (VVD) vindt het te makkelijk om dat bij de wethouder neer te leggen. Horizon is erg kritisch. Is de e-learning een oplossing?

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat dat inderdaad een stap is die genoemd wordt door het college. Horizon vraagt zich echter af of dat voldoende is.

- 5 **Mevrouw Leever (PvdA)** vraagt of Horizon erkent dat de gemeente in moeilijke financiële tijden zit, waarin keuzes moeten worden gemaakt.

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat dat inderdaad door het college wordt aangegeven. Financiële afwegingen heb je altijd. Horizon vindt dit echter zodanig belangrijk dat moet worden bekeken wat, binnen de beperkte financiële middelen, toch mogelijk gemaakt kan worden. In het
10 rapport staan harde conclusies over dat het niet goed gaat.

Mevrouw Leever (PvdA) zegt dat dat in elk debat wordt gezegd. De keuzes moeten toch worden gemaakt, en de raad kan daar sturing in aangeven. Wat is dan de oplossing volgens Horizon, waar kijkt Horizon ideologisch naar?

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat Horizon kijkt naar een oplossing voor het feit dat het
15 nu niet goed gaat. Hij erkent dat dat lastig is, maar als er in een rapport conclusies worden getrokken moet daar actie op worden ondernomen.

Mevrouw Leever (PvdA) zegt dat de hele raad digitale veiligheid belangrijk vindt. Wil Horizon de afweging maken om geld uit de jeugdzorg of armoedebestrijding te halen en in te zetten voor digitale veiligheid?

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat hij het lastig vindt om daar nu concreet iets over te zeggen. Het is belangrijk dat de gemeente betrouwbaar is. Daar mag best geld voor beschikbaar worden gesteld, ook als dat ten koste gaat van iets anders.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) zegt dat het college alle aanbevelingen overneemt. De Rekenkamer is daar blij mee. Waarom noemt Horizon de reactie van het college dan mager?

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat er ook in staat dat het een afweging is of het de
25 tijdinvestering waard is.

Mevrouw Chirino (ChristenUnie) verzoekt Horizon te reflecteren op het feit dat het college alle aanbevelingen overneemt.

De heer Paalman (Horizon) leest inderdaad dat het college de aanbevelingen overneemt, maar
30 ook een zeker behoud gezien de beschikbare tijd en geld. Hij vervolgt met zijn betoog. Aan de wethouder wordt gevraagd of het wel goed gaat op het gebied van IT en informatieveiligheid binnen de gemeente. Het rapport concludeert zaken waar in het bedrijfsleven echt hele ernstige gesprekken over gevoerd zouden worden met de betrokken verantwoordelijken. Worden deze gesprekken ook binnen de gemeente gevoerd, en in hoeverre is
35 er een gevoel van urgentie? Wordt er voldoende gevoeld dat de informatieveiligheid voor een overheid echt niet op orde is?

Mevrouw Ramaker (VVD) zegt dat Horizon een vragenlijst op de wethouder afvuurt waarop de wethouder kan antwoorden dat het prima gaat. Zij mist een voorstel van wat er moet gebeuren volgens Horizon.

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat als de wethouder zal aangeven dat alles prima is, dan
40 is hij benieuwd waarom het rapport met deze conclusies komt.

Mevrouw Ramaker (VVD) zegt dat de antwoorden van het college allemaal in de brief staan. De VVD hoort graag welke keuzes Horizon maakt, en met welke oplossingen zij komen.

De heer Paalman (Horizon) antwoordt dat hij de wethouder bevraagt over het rapport. Dat is de
45 controlerende taak van de raad. Op basis van de antwoorden van de wethouder kan Horizon een

voorstel doen.

Hij vervolgt zijn betoog. Horizon wil van de wethouder een serieus actieplan voor verbetering zien. In de brief leest hij een e-learning hier, een overweging daar, een wens tot openheid et cetera. Dat is voor Horizon onvoldoende. Kan de wethouder toezeggen dat er spoedig een actieplan wordt opgesteld met specifieke nadruk op de toegang van de fysieke medewerkers in gesloten delen van de overheidsgebouwen? Horizon mist de urgentie over het feit dat de gemeente als overheid lek is. Utrecht is een jonge stad vol met talent. De relatie tussen overheid en IT is al zo broos. Het hoeft maar één keer mis te gaan en het is klaar. Al het vertrouwen dat de bewoners in de gemeente hebben is dan weg. En dat in een tijd waarin Utrecht juist moet laten zien dat ze in deze roerige tijden te allen tijde veilig bij de gemeente zijn. Als het rijk of wie dan ook ze in de steek laat, dan is de gemeente er voor ze. Dat vertrouwen wil Horizon absoluut niet te grabbel gooien.

De voorzitter geeft het woord aan het CDA voor hun inbreng.

De heer Van den Broek (CDA) zegt dat het CDA kritisch is, maar de heel kritische tong van Horizon niet deelt. Het CDA vindt het positief dat er verbeterpunten zijn opgepakt, met name de grote digitale kwetsbaarheden. Wel heeft het CDA wat zorgen over een aantal punten. Cybercriminelen staan er om bekend kwetsbaarheid uit te buiten. Waakzaamheid is belangrijker dan ooit. Landen met een offensief cyberprogramma hebben het gemunt op Nederland. Gemeenten zijn volgens de NCTV mogelijk een interessant doelwit voor dergelijke landen. Het lamleggen van gemeentelijke systemen kan ontzettend ontwrichtend werken, en dat is precies het doel van onze geopolitieke tegenstanders. Het CDA maakt zich zorgen over de legacysoftware. Dat is één van de manieren die cybercriminelen en andere actoren gebruiken om systemen te comprimeren. Het is zaak dat dat zo snel mogelijk wordt opgepakt. Daarop wordt een toezegging van de wethouder gevraagd. Zoals vaker blijkt is de mens de zwakke schakel. In het rapport staat dat het bewustzijn van medewerkers niet is verbeterd. Dat vindt het CDA een harde conclusie, zeker gezien wat er in de afgelopen jaren is gebeurd. Het veiligheidsbewustzijn is in de hele samenleving in de afgelopen jaren fors toegenomen. Aan de wethouder wordt gevraagd waarom dat niet geldt voor de gemeente Utrecht en zijn medewerkers. Het CDA roept dan ook op om echt in te zetten op de cultuurverandering die genoemd wordt in het rapport, maar sneller dan nu wordt voorgesteld. Huur desnoods experts in, oud-AIVD'ers, oud-NCTV'ers, mensen met verstand van zaken die de benodigde stappen kunnen zetten. De gevaren zijn er en er moet niet worden gewacht tot het een keer misgaat, want dan gaat het pas echt veel geld kosten.

De heer Paalman (Horizon) zegt dat het CDA in het begin van zijn betoog aangaf de hele kritische houding van Horizon niet te delen. Vervolgens worden wel terechte punten ingebracht over het rapport van de NCTV, de geopolitieke situatie en dat de mens de zwakste schakel is. Waarom deelt het CDA de kritische houding van Horizon niet?

De heer Van den Broek (CDA) deelt de kritische houding op dat gebied, maar kijkend naar de gehele teneur van het rapport is er ook veel goed gegaan. Het is belangrijk om ook dat te benoemen. Er staan nog wat zaken open, daar is het CDA kritisch op. Maar over de hele linie is het CDA positief.

De heer Paalman (Horizon) zegt dat men best positief kan zijn over de hele linie, maar als er één schakel knapt is de hele linie weg. Waar is het gevoel van urgentie?

De heer Van den Broek (CDA) antwoordt dat het gevoel van urgentie er zeker is. Daarom besteedt hij een groot deel van zijn inbreng aan dezelfde punten die Horizon benoemde. Tegelijkertijd is er de Rekenkamer als onafhankelijk onderzoeksinstituut best positief over de genomen maatregelen door de gemeente. Het CDA heeft het uitgangspunt dat er veel goed gaat, waarbij nog wat kritische punten zijn die nog open staan. Hij vervolgt zijn betoog. Aan de wethouder wordt gevraagd om te bevestigen dat volop wordt ingezet op de cultuurverandering. Tenslotte kaart het CDA de raad zelf aan. In het rapport staat dat de raad nog wel eens moeilijk doet als het gaat om veiligheidsmaatregelen. De raad wordt opgeroepen om zelf bewust te zijn van veiligheidsrisico's en mee te gaan met de adviezen die de gemeentelijke organisatie meegeeft.

De voorzitter heeft het woord aan Volt voor hun inbreng.

De heer Maas (Volt) dankt de Rekenkamer voor het rapport. De raad is daarmee erg geholpen. Het is fijn dat uit het rapport blijkt dat er veel is verbeterd sinds 2021. Men noemt een aantal mogelijke verbeteringen. Eén daarvan is het bewustzijn, ook bij de raad. Op 29 augustus ontving de raad een mail van een ambtenaar die opriep tot het volgen van de e-learning. Volt gelooft niet dat veel raadsleden dat gedaan hebben. Aan de wethouder wordt gevraagd om de raad daartoe aan te sporen. Een andere opvallende conclusie is de ontbrekende centrale aansturing. Vanmorgen werd in de adviescommissie een mooie presentatie over de versterking van de financiële functie gegeven. Daarbij zat een complete werkwijze voor het verbeteren van de centrale aansturing. Aan de wethouder wordt gevraagd om daar eens naar te kijken.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) deelt de mening van Volt over het onderzoek. Het bespaart erg veel tijd. Voor wat betreft de centrale aansturing is EenUtrecht van mening dat dat maar een klein stukje is. Het gaat vooral om cultuurverandering bij de medewerkers.

De heer Maas (Volt) is het met EenUtrecht eens dat het delegeren van verantwoordelijkheid op allerlei niveaus ontzettend belangrijk is. Maar daar moet wel een gedachte en een escalatieladder achter zitten. Dat ontbreekt hier. Bewustwording is daar een onderdeel van.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) stelt als oplossing voor om te gaan naar een centrale visie. Dan hoeft er minder op gestuurd te worden. Is dat niet een betere beweging dat aanbevolen kan worden richting het college?

De heer Maas (Volt) zegt dat het vooral in taal zit of het visie of sturing wordt genoemd. Het gaat om bewustzijn van medewerkers rondom cyberveiligheid, maar ook het aanspreken van een onbekend persoon die door het stadhuis loopt. Dat moet in het DNA van medewerkers en van raadsleden zitten. Daar is sturing of visie voor nodig.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat taal juist alles uitmaakt. Hoe het wordt gebracht kan het grote verschil maken in of medewerkers denken "dit moet ik ook doen". Ziet Volt ook dat taal het grote verschil kan maken om de zwakke menselijke schakel te zien als een kracht die benut kan worden?

De heer Maas (Volt) antwoordt dat het hier gaat om de kracht van mensen. Vanmorgen werd getoond hoe bevlogen ambtenaren bezig zijn met het verbeteren van de financiële functie. Hij is ervan overtuigd dat dat ook op andere vlakken gebeurt. Daar zit de vraag van Volt dus niet. De vraag zit in wanneer kan worden geëscaleerd, wanneer is de grens bereikt van wat er nog wordt geaccepteerd, hoe wordt daar op gestuurd. Hij vervolgt zijn betoog. Over het verbeteren van die centrale aansturing staat in de collegereactie wel dat het gebeurt met een PDCA-cyclus. Volt is benieuwd hoe dat vormgegeven wordt. Wat verandert er met die PDCA-cyclus? Wat zijn concrete maatregelen op dit gebied?

De voorzitter geeft het woord aan Student & Starter voor hun bijdrage.

Mevrouw Van Meerveld (Student & Starter) dankt de Rekenkamer voor het rapport. Zij sluiten zich bij Volt aan voor de vraag wat de wethouder kan doen om de raads- en commissieleden aan te moedigen de e-learning te volgen. Die speelt een belangrijke rol in de cultuurverandering. Het is positief dat het nu ook aan raadsleden en ondersteunende medewerkers wordt aangeboden. Wat nog meer van unieke waarde zou kunnen zijn is de mogelijkheid tot het volgen van een opfriscursus. Het risico bestaat namelijk dat de opgedane kennis weer wegzakt na verloop van tijd. Aan de wethouder wordt gevraagd welke stappen gezet kunnen worden om een periodieke opfrismoment in te bouwen zodat de kennis uit de e-module actueel blijft.

De voorzitter geeft het woord aan GroenLinks voor hun bijdrage.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) bedankt de Rekenkamer, niet alleen voor dit onderzoek maar ook het vorige. Ook dank aan het college voor de vele stappen die in de afgelopen jaren zijn gezet. We mogen trots zijn op de gigantische vooruitgang die is geboekt. Het is goed dat de aanbevelingen worden omarmt en uitgevoerd. Uit het onderzoek blijkt dat de mens de zwakste schakel is. De aanbeveling om het gesprek aan te gaan met mensen die op kantoor niet herkend worden schuurt met de uitgangspunten dat het stadskantoor en het stadhuis juist plekken moeten

zijn van de stad, een soort huiskamer van de mensen. Hoe kunnen die doelen met elkaar worden verenigd?

De heer Van den Broek (CDA) zegt dat dat in principe al het geval is, omdat het stadhuis een openbare ruimte heeft waar iedereen mag komen, en een afgesloten deel waar alleen bevoegden mogen komen.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) beaamt dit. Tegelijk loopt het werk soms in elkaar over. Op het fractieplein worden vaak groepen gezien die niet bekend zijn. Dat is logisch, want raadseden gaan vaak in gesprek met bewoners en belangengroepen. Het is moeilijk om de juiste toon te vinden om mensen aan te spreken met “waarom ben jij hier” en tegelijk verwelkomend te zijn.

Zij vervolgt haar betoog. In de corporate wereld wordt een toegangspas veelal zichtbaar gedragen op de kleding. Dat is een makkelijke manier om te herkennen of iemand hier hoort of niet. Hebben de Rekenkamer en het college overwogen om het op die manier te doen en daarmee een stukje onveiligheid uit het sociaal contact te halen?

De voorzitter geeft het woord aan de PvdA voor hun bijdrage.

Mevrouw Leevers (PvdA) bedankt de Rekenkamer voor het rapport en sluit zich aan bij de mooie woorden die er al over zijn gezegd. Digitale veiligheid is een belangrijk onderwerp, zeker in tijden waarin er veel op technologisch vlak gebeurt. De PvdA kijkt uit naar het plan van aanpak dat zal komen en is benieuwd hoe de digitale veiligheid de komende jaren een plek gaat krijgen. Op dit moment heerst financiële schaarste. Kan de wethouder daar iets meer informatie over geven, kijkend naar de Voorjaarsnota die eraan komt? De PvdA stelt voor om de e-learnings verplicht te stellen voor medewerkers, en als voorwaarde om in het systeem te kunnen. Verder is een onderzoek naar de gevaren van het gebruik van AI aan te raden, om de medewerkers in te lichten over de gevaren ervan.

De voorzitter geeft het woord aan D66 voor hun bijdrage.

De heer Ait Daoua (D66) begint eveneens met het bedanken van de Rekenkamer en is blij dat het college de aanbevelingen overneemt. D66 heeft wel een aantal zorgen. In 202 werd de gemeente Hof van Twente het doelwit van een cyberaanval. Dat kostte hen 4,2 miljoen. Meer geluk had de gemeente Lochem waar in 2019 werd ontdekt dat cybercriminelen stelselmatig toegang hadden tot de ICT-systemen. Het had niet veel gescheeld of inwoners hadden hun toilet niet meer kunnen doorspoelen omdat de rioolgemalen stil konden komen te liggen. Of Lochem had maandenlang geen uitkeringen kunnen betalen, aldus de burgemeester. De echte slachtoffers van cyberaanvallen op de gemeente zijn de inwoners. D66 is geschrokken van het feit dat er verouderde software in gebruik is binnen de gemeente. Dat vormt een groot risico. Ook minder snuggere hackers kunnen gebruik maken van deze kwetsbaarheden. Bij DeepSeek of ChatGPT wordt stap voor stap uitgelegd welke kwetsbaarheden of welke manier kunnen worden uitgebuit. D66 begrijpt niet waarom er onderscheid gemaakt in het vervangen van oude software, bijvoorbeeld 1 à 2 maanden bij hoog risico, 6 maanden bij middenrisico en best effort bij laag risico. D66 adviseert om de software zo snel mogelijk te vervangen bij systemen die dagelijks worden gebruikt, en de stekker uit systemen te halen waar dat niet mogelijk is. Neem het risico niet, want anders riskeert de gemeente een situatie zoals bij de gemeente Hof van Twente of Lochem.

De heer Paalman (Horizon) benoemt dat de heer Ait Daoua werkzaam is in de IT. Deelt D66 de conclusie dat als in de afgelopen jaren een groepering of individu het op de gemeente Utrecht had gemunt, dat dat waarschijnlijk was gelukt?

De heer Ait Daoua (D66) deelt die conclusie. Kwetsbaarheden zijn online gewoon te vinden.

De heer Paalman (Horizon) vraagt of D66 het grote gevoel van urgentie deelt met Horizon.

De heer Ait Daoua (D66) deelt dat inderdaad.

Hij vervolgt zijn betoog. Het is een no-brainer dat die software zo snel mogelijk wordt vervangen. Hij vraagt om een toezegging dat de systemen die draaien op die verouderde software niet meer worden gebruikt totdat er een oplossing voor is. Voor wat betreft de zwakste schakel vraagt D66

aan de wethouder waarom er niet meer wordt gedaan aan training, naast de e-learning. Daarmee wordt bijvoorbeeld gedoeld op phishing. Er zouden proactief phishingmails gestuurd kunnen worden binnen de organisatie. Aan de ambtenaren die er op klikken kan vervolgens een training worden aangeboden.

- 5 **Mevrouw Ramaker (VVD)** vraagt hoe D66 het vindt om die phishingmails ook naar de raads- en commissieleden te sturen, zodat ook zij bewust getraind worden.

De heer Ait Daoua (D66) antwoordt dat raadsleden niet kunnen worden overgeslagen. Dat deelt D66 dan ook.

- 10 **Mevrouw Ramaker (VVD)** vraagt of er geld beschikbaar is om de raads- en commissieleden goed bewust te laten zijn van digitale veiligheid.

De heer Ait Daoua (D66) antwoordt dat dat een vraag is voor het college. Hij heeft die vraag zelf ook gesteld, maar nog geen antwoord ontvangen. Voor D66 is het belangrijk dat er geld voor wordt vrijgemaakt. Het is geen keuze, het gaat om veiligheid. De kosten voor het versturen van phishingmails en het voorzien in een training zijn lager dan 4,2 miljoen.

- 15 **Mevrouw Chirino (ChristenUnie)** vraagt of D66 bij de Voorjaarsnota met een voorstel zal komen voor hoe dit kan worden gefinancierd.

De heer Ait Daoua (D66) antwoordt dat dat wellicht zal gebeuren, afhankelijk van de beantwoording van de vragen door het college.

- 20 Hij vervolgt zijn betoog. Daarnaast is het niet wenselijk dat afdelingen zelf kunnen bepalen hoe serieus zij informatieveiligheid nemen. Aan het college wordt een centraal stappenplan met een tijdlijn gevraagd, waarin de centrale aansturing wordt uitgelegd en hoe handhaving wordt geregeld. Verder vraagt D66 wie wie verantwoordelijk houdt in het landschap zoals dat er nu is.

De voorzitter geeft het woord aan de VVD voor hun inbreng.

- 25 **Mevrouw Ramaker (VVD)** dankt de Rekenkamer voor de waardevolle rapportage. Niet alleen de medewerkers maar ook de raad moet zich bewust zijn van het ontvangen en delen van informatie. De VVD is blij dat er maatregelen genomen zijn om de veiligheid om bij gegevens te komen is verbeterd. De bewustwording onder de medewerkers en de raadsleden hoe via telefonisch contact en via mail informatie kan worden gegeven moet echt hoger. Het is jammer dat de e-learning en het volgen daarvan afhankelijk is van hoe de leidinggevende erin zit. Dat vindt de VVD te mager.
- 30 Aan de wethouder wordt gevraagd of dat niet wat automatischer ingesteld kan worden. Aan de Rekenkamer wordt gevraagd hoe het beveiligen van documenten die persoonlijke gegevens bevatten werkt in relatie tot extern aanbesteden. Heeft de Rekenkamer daar ook onderzoek naar gedaan? Zo ja, wat zijn de bevindingen? Zo nee, in hoeverre is het een risico? Verwijzend naar de
- 35 titel "Mens als zwakste schakel" vraagt de VVD hoe ervoor kan worden gewaakt dat de gemeente Utrecht de zwakste schakel is bij het uitbreken van crises of in een oorlogssituatie. Is de gemeente hierop voorbereid qua ICT en veiligheid?

De voorzitter geeft het woord aan de CU voor hun inbreng.

- Mevrouw Chirino (ChristenUnie)** dankt de Rekenkamer voor het rapport. De CU steunt het raadsvoorstel en is blij met de aanbevelingen. Het is goed te zien dat er zoveel verbeteringen zijn
- 40 doorgevoerd sinds het vorige onderzoek. Dank daarvoor aan het college. Het is goed om te zien dat alle aanbevelingen worden overgenomen. De CU kijkt uit naar het plan van aanpak. Zij stellen een aantal verhelderende vragen aan de wethouder. Zo gaat het college niet in op een deel van conclusie 3, over maatwerk op e-learning. Dat sluit niet altijd aan op alle organisatieonderdelen. Kan de wethouder toezeggen dat daar iets mee wordt gedaan en dat dit wordt overgenomen als onderdeel van aanbeveling 2? De CU sluit zich aan bij wat er is gezegd over de e-learning voor
- 45 raadsleden. De CU zou graag horen dat het verplicht wordt. Verder sluit de CU zich aan bij de oproep van GroenLinks als het gaat om het aanspreken van mensen. Zij zouden graag een positieve cultuurverandering zien die zich uit in het begroeten van mensen, zodat het een open en transparante omgeving blijft waarin contact gemaakt wordt met elkaar.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van DENK.

De heer Şimşek (DENK) sluit zich aan bij de opmerkingen over e-learning. Hij geeft aan dat het bij het rijk beleid is dat iedereen zichtbaar zijn rijkspas draagt. Kan de wethouder dat meenemen in het plan van aanpak?

- 5 **De voorzitter** informeert of andere fracties een bijdrage willen leveren. Dat is niet het geval. Zij schorst de vergadering.

- Schorsing -

De voorzitter heropent de vergadering. Zij geeft het woord aan Rekenkamer voor de beantwoording van de vragen.

- 10 **De heer Keulen (Rekenkamer)** dankt voor alle complimenten voor het rapport van de Rekenkamer. Hij benadrukt dat het zowel in 2021 als nu niet is gelukt om de gemeente van buitenaf te hacken. Er werd een beeld geschetst dat de beveiliging zo lek is als een mandje, maar van buitenaf was het veilig en is het nog steeds veilig. Op de vraag van GroenLinks over het enerzijds een huiskamer zijn en anderzijds mensen aanspreken antwoordt de heer Keulen dat het in het rapport gaat over de ruimtes die niet toegankelijk zijn voor het publiek. Dat kan worden opgelost door het te compartimenteren. Dat gebeurt al gedeeltelijk. Hoe verder je in de kern komt en hoe veiliger de gegevens moeten blijven, hoe meer mensen je zou moeten aanspreken. Daarbij is een aantal dingen die kunnen helpen. Een duidelijke badge waarop is vermeld dat iemand bezoeker is bijvoorbeeld. Voor medewerkers zou het altijd zichtbaar dragen van een badge met naam en functie erop helpen.
- 15
- 20 Op de vraag van de VVD of bij aanbestedingen ook wordt gekeken naar toegang tot persoonsgegevens antwoordt de heer Keulen dat daar geen onderzoek naar is gedaan.

De heer Paalman (Horizon) vraagt wat de definitie van hacken is.

- 25 **De heer Keulen (Rekenkamer)** antwoordt dat hij de definitie niet exact kan geven. Hij kan wel toelichten dat pogingen om mogelijke kwetsbaarheden te exploiteren van buitenaf niet zijn gelukt. Dat lukt in 2021 wel van binnen, maar dat is deze keer ook niet gelukt.

Mevrouw Ramaker (VVD) vraagt naar gegevens die bewaard worden bij externe organisaties.

De heer Keulen (Rekenkamer) antwoordt dat het onderzoek daar niet over ging.

De voorzitter geeft het woord aan de wethouder voor het beantwoorden van de vragen.

- 30 **Wethouder Streefland** laat weten dat ze het verhaal van Horizon heel zwartgallig vindt. Zij wil wat nuance aanbrengen, maar geeft ook aan dat de gemeente elke dag doelwit is van digitale aanvallen. Tot nu toe is de gemeente ervan gevrijwaard. Er is een cyberroom waarin precies kan worden gezien welke systemen er zijn. Dat wil niet zeggen dat hierop kan worden verslapt. Voor wat betreft de fysieke toegang geeft de wethouder aan dat men niet zomaar binnen kan komen en inprikken. Bij het Stads kantoor wordt het inderdaad moeilijker gemaakt om binnen te komen.
- 35 Eenmaal binnen worden bronmaatregelen getroffen zoals compartimentering, zodat informatie minder makkelijk ontvreemd kan worden. Het Rekenkamer heeft aangetoond dat men niet fysiek aan vertrouwelijke informatie kan komen. Over de aangetroffen post-its met wachtwoorden zegt de wethouder dat dat een post-it met tekst was. Er is niet getest of dat een wachtwoord was. Er zijn dus wat nuances te geven, maar dat wil niet zeggen dat er geen hoge alertheidsgraad noodzakelijk is. Zeker gezien de huidige geopolitieke situatie of in een situatie van oorlog. Dat betekent ook dat het college daarnaar moet handelen. Zij hebben onlangs een meeting op het ministerie van Defensie gehad die heeft aangegeven dat men niet naïef moet zijn, en dat de situatie snel kan veranderen. Zij zegt toe dat ze de burgemeester aan zal sporen om de raad mee
- 40
- 45 te nemen in wat dat betekent.

De heer Paalman (Horizon) vindt het tekenend dat een netwerkbeheerder een wachtwoord op een papiertje krabbelt dat gevonden kan worden door een mogelijk malafide actor. Wat zegt dat over de organisatie?

Wethouder Streefland antwoordt dat het goed is om de feitelijkheden ernaast te leggen. Er is een tekstblok aangetroffen met daarop een tekst die doorgestreept was, waarvan de aanname is gedaan dat dit wachtwoorden zijn van de netwerkbeheerders. Dat is echter niet gevraagd of getest.

5 Zij vervolgt met de beantwoording van de vragen. Op de vraag van Horizon antwoordt zij dat de bestuurlijke reactie voortdurend een afweging van belangen is. Alles is risicogebaseerd en besloten aangepakt. Geen enkele organisatie kan zich volledig wapenen tegen alle cyberdreigingen. Het risico op impact en mogelijke wereldwijde aanval wordt aanzienlijk verlaagd door de risicogebaseerde aanpak die wordt gehanteerd. Dat houdt in dat de maatregelen worden afgestemd op de meest kritieke risico's, rekening houdend met de beschikbare middelen en personele capaciteit. In het plan van aanpak dat binnen zes weken wordt aangeleverd zal hierover worden opgenomen hoe dat wordt gedaan.

10 Zoals het Rekenkamerrapport aangeeft worden gesprekken gevoerd over informatieveiligheid en wordt er een risicomanagementproces ingericht. Via dat proces wordt er geclassificeerd op belangrijkheid, beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid, waarna risico's geïdentificeerd worden. Dit is een continu proces dat door de IPM-medewerkers dagelijks wordt gedaan. Voor wat betreft de opvolging geeft de wethouder aan dat alleen analyseren en detecteren niet voldoende is. Dat vraagt om opvolging. Daar moet de gemeente veel beter in worden.

15 Gegevensbescherming maakt onderdeel uit van de e-learning. In januari is de communicatiecampagne "Sta stil, denk na, doe slim" gestart. Op de intranetpagina en hier en daar in het pand wordt hier veelvuldig aandacht voor gevraagd. Fysiek is inmiddels gestart met het uitvoeren van maatregelen op het Stads kantoor. Daarna wordt gekeken naar andere locaties. Verbetering nu wordt structureel onderdeel van de aanpak, waaronder ook verbetering van de bewustwording van medewerkers. Het Stads kantoor heeft een open karakter, tot en met de zesde verdieping is het vrij toegankelijk. Er wordt bekeken hoe er achter de poortjes kan worden beveiligd en hoe er kan worden gecompartmenteerd. De wethouder geeft aan dat het college voornemens is om de directie te verzoeken om ervoor te zorgen dat de tag van de medewerkers zichtbaar omgehangen wordt.

20 **De heer Paalman (Horizon)** vraagt of het een idee is om naast de fysieke toegangscontrole op het Stads kantoor dat ook op een digitale manier te doen, zodat het niet meer kan gebeuren dat iemand een malafide usb-stick inpluigt.

Wethouder Streefland antwoordt dat er al geen gebruik meer kan worden gemaakt van usb-sticks. Dat is al aangepast. Ook het gebruik van DeepSeek is niet toegestaan, evenals thuis printen. Tweetrapsverificatie wordt daar waar het kan direct toegepast.

35 Zij vervolgt met de beantwoording van de vragen van het CDA. De waakzaamheid op cybercriminaliteit is dagelijkse kost. Het gebruik van verouderde legacysoftware is onvermijdelijk binnen een complexe IT-omgeving omdat software vaak vele afhankelijkheden heeft. Bovendien zijn de middelen niet onbeperkt waardoor er risicogebaseerde keuzes gemaakt moeten worden. Tegelijkertijd erkent het college de risico's en wordt ervoor gezorgd dat verouderde software veilig en beheersbaar blijft. Dat gebeurt onder andere door transitie naar de cloud, goed leveranciersmanagement, periodieke scans op technische kwetsbaarheden, het doorlopend monitoren van de hele IT-omgeving op cyberdreigingen en het toepassen van aanvullende beveiligingen om het risico op eventuele cyberaanvallen te verkleinen. Het helemaal afsluiten van software omdat het verouderd is kan niet altijd.

40 De wethouder laat weten dat de e-learning inmiddels verplicht is gesteld. Dat heeft wel onderhoud nodig. Het doorlopen van de hele e-learning duurt twee uur, maar het kan ook in delen worden gedaan. Er komt een nieuwe e-learning waarbij wordt gekeken welke informatie top-of-mind is. Deze e-learning zal op maat worden gemaakt. Sommige afdelingen werken bijna nooit digitaal, bijvoorbeeld de groenvoorziening, maar ook zij moeten compliant zijn. Voor hen kan het in een lesachtige vorm worden georganiseerd. Omdat het niet meer nice-to-have maar need-to-have wordt was akkoord van de COR nodig. Die is verkregen. Er zullen meer activiteiten aankomen, waarbij het te maken heeft met de centrale aansturing. Bovendien is het verplicht stellen uiteindelijk goedkoper dan werken met allerlei verleidingstactieken. Het creëren van bewustzijn is een cultuurding.

55 **De heer Maas (Volt)** vraagt of de e-learning ook verplicht wordt gesteld voor de raadsleden.

Wethouder Streefland antwoordt dat dat ook voor de raadsleden zal gelden. Uiteindelijk zal de verplichting zo werken dat de computer op slot gaat als men de e-learning niet doet.

De heer Maas (Volt) laat weten dat het antwoord hem geruststelt.

5 **De heer Van Heuven (Partij voor de Dieren)** begrijpt deze stap, maar vraagt zich ook af hoe dit zich verhoudt tot het feit dat de raadsleden gekozen zijn. Aan hen kunnen geen verplichtingen worden opgedragen. Welke juridische basis ligt er onder deze stap? De Partij voor de Dieren is er niet tegen, maar wil graag weten of het kan.

10 **Wethouder Streefland** antwoordt dat dat goed uitgezocht zal worden. De raads- en commissieleden werken op de beveiligde omgeving van de gemeente met de devices die daarbij horen. Als de visie met elkaar wordt omarmd, dat we dit moeten doen om compliant en cyberveilig te zijn, dan hoopt de wethouder, los van de juridische grond, dat dat niet leidt tot het niet hoeven doen.

De heer Van Heuven (Partij voor de Dieren) vraagt of ook de opfriscursus kan worden gedaan, zodat niet aan iedereen een grote e-learning wordt opgedrongen.

15 **Wethouder Streefland** antwoordt dat deze e-learning er nu is. Het is heel uitgebreid want het gaat over meer dan alleen cyberveiligheid. Het is belangrijk om die te doen. Het college is bezig met de aanbesteding voor een nieuwe e-learning. Het kan zijn dat die er wat anders uit gaat zien.

De heer Ait Daoua (D66) vraagt waarom systemen met oude software niet gelijk vervangen of uitgeschakeld kunnen worden.

20 **Wethouder Streefland** antwoordt dat ze daar later op terugkomt.
Ze vervolgt met de beantwoording van de vragen. Op het gebied van bewustzijn meldt zij dat gegevensbescherming onderdeel is geworden van de onboarding van nieuwe medewerkers naar aanleiding van het rapport uit 2021. Mensen worden sneller aangesproken. Het zit aan de voorkant, het zit ter plekke, er worden campagnes gevoerd, e-learnings aangeboden om veel
25 meer te doen aan bewustwording. Maar w zijn er nog niet.

De heer Van den Broek (CDA) benoemt dat de bewustwording onderdeel is geworden van de onboarding naar aanleiding van het rapport uit 2021. In het recente rapport staat dat er geen enkele verandering is waargenomen in de cultuur dan heeft dat toch geen enkele zin gehad? Wat gaat er gebeuren om dat wel zinvol te maken?

30 **Wethouder Streefland** antwoordt dat ze het niet zo scherp wil stellen. De systemen zijn anders geworden, er wordt niet meer met bring-your-own-device gewerkt, er is tweestapsverificatie nodig, er moet worden gewerkt via Teams, er mag geen gebruik worden gemaakt van DeepSeek of ChatGPT. Er zijn allerlei manieren waarop aan bewustwording wordt gedaan. Het Rekenkamerrapport geeft verder aan dat ervoor moet worden gezorgd dat de zesduizend
35 medewerkers niet meer aan workarounds kunnen doen. Er moet heel alert worden gereageerd op nieuwe cyberaanvallen. Dat er aan de voorkant gelet wordt op allerlei AI-instrumenten en dat aan de voorkant dichtbouwt. Er wordt op allerlei mogelijke lekken geanticipeerd. Het gebruik van usb-sticks kan niet meer, thuis printen wordt verboden, kopiëren van het een naar het ander kan ook niet meer. Er wordt het zekere aan gedaan maar de wethouder begrijpt ook dat het niet helemaal
40 waterdicht is.

Zij vervolgt met de beantwoording van de vragen over centrale aansturing. Mede op verzoek van de accountant wordt daar goed naar gekeken. De organisatie zal meer centraal gestuurd gaan worden, want als het heel laag wordt belegd is de sturing moeilijker.

45 **De heer Maas (Volt)** herkent het dilemma tussen centrale aansturing en de mensen die verantwoording moeten nemen voor hun eigen handelen. Bij de aanpak die geleverd is voor de financiële functie is daar juist heel veel aandacht voor. Er is aandacht voor het ontwikkelen van menselijke vaardigheden om het delen van verantwoordelijkheid met zijn allen te gaan doen. Hij neemt oprecht aan dat daar veel aandacht voor zal komen. Dat was ook niet de intentie van wat hij wilde zeggen daarover.

Wethouder Streefland antwoordt dat ze dat deelt op organisatieniveau en visie. Dit wordt in het plan van aanpak opgenomen. De concerndirectie moet er nog wel over besluiten. De beweging van sommige afdelingen naar meer centraal aansturing is er een die bij de hervormingen gaat horen. In het plan van aanpak wordt er op teruggekomen.

5 Zij vervolgt met haar beantwoording. Op de vraag van Student & Starter rondom e-learning noemde de wethouder al dat er een nieuwe aanbesteding gaande is. Verder is er periodiek en wanneer nodig communicatie en aandacht voor specifieke onderwerpen via het intranet, posters enzovoorts. Dat wordt op maat gedaan omdat niet alle medewerkers met dezelfde systemen werken.

10 Op de vraag van GroenLinks over openheid en gastvrijheid antwoordt de wethouder dat contact tussen burger en medewerkers wordt gestimuleerd in het publiekstoegankelijke gebied. Met het kiezen van het maatregelenpakket is rekening gehouden met de balans tussen open en gesloten. Het aanspreken van onbekenden en bewustwording daarover is structureel onderdeel van de onboarding van nieuwe medewerkers. Het aanspreken kan juist op een heel gastvrije manier. De bodes en de beveiligers worden daarin getraind. Op dit moment wordt gewerkt aan een voorstel voor het verplicht dragen van persoonsherkenbare toegangspasjes. Eerder heeft de directieraad al uitgesproken dit wenselijk te vinden. De wethouder hoopt in het plan van aanpak te kunnen aangeven dat het zal worden uitgevoerd.

20 Op de PvdA-vraag over de digitale veiligheid in de toekomst antwoordt de wethouder dat het antwoord op het Rekenkamerrapport verwoord wordt in het plan van aanpak. E-learning is inmiddels verplicht. Er wordt onderzoek gedaan naar de gevaren van het gebruik van AI, inclusief welke vormen van AI wel en niet gebruikt mag worden. Zo wordt er wel gebruik gemaakt van Microsoft Copilot. Dat is nog wel in een testfase.

25 Op de D66-vraag over de verouderde software antwoordt de wethouder dat het gebruik daarvan onvermijdelijk is binnen een complexe IT-omgeving omdat software vaak vele afhankelijkheden heeft. De middelen zijn niet onbeperkt waardoor er risicogebaseerde keuzes moeten worden gemaakt. De gemeentelijke processen zijn sterk afhankelijk van deze software, waardoor deze niet zonder meer en zomaar kunnen worden vervangen. Relevant is de inrichting van het security operations center. Daar werken negen mensen die continu bezig zijn met het in kaart brengen van de risico's en aanvallen en dreigingen monitoren.

De heer Paalman (Horizon) vraagt of het niet heel duur is om die verouderde systemen te blijven ondersteunen.

35 **Wethouder Streefland** antwoordt dat iets nieuws soms nog niet beschikbaar is. Het is soms een afweging in timing, belangen, financieel of wanneer er een licentie afloopt. In de tussentijd moeten allerlei mitigerende maatregelen worden genomen. Het kan dus niet altijd gewoon dichtgezet worden. Zij snapt dat dat de wens is, maar er moet worden gekeken wat dat betekent voor het uitbetalen van salarissen of de bijstandsuitkeringen. Aan dat soort processen moet worden gedacht.

40 **De heer Van den Broek (CDA)** vraagt zich af of dit niet de verkeerde zuinigheid is. Als het fysiek niet kan omdat er geen alternatief beschikbaar is, dan is daar begrip voor. Maar om daar vanuit financiële redenen mee te wachten vindt CDA geen goed idee. Als het mis gaat gaat de gemeente voor miljoenen euro's het schip in.

45 **Wethouder Streefland** antwoordt dat verouderde software geïsoleerd kan staan, hoeft geen gevoelige informatie te verwerken of toegang tot interne systemen te bieden. Het is niet zo dat het allemaal dreigingsniveau 1 is. Er is veel alertheid op dreigingen en risico's, maar het is altijd een belangenafweging wanneer iets wordt vervangen. Zij zegt toe dat hier extra aandacht aan wordt besteed in het plan van aanpak.

50 Zij vervolgt met de beantwoording van de vragen. Phishingmails worden inderdaad verstuurd, enkele keren per jaar. Daarbij worden ook nieuwe dingen gedaan, want phishing gebeurt niet alleen per mail maar soms ook telefonisch.

Voor wat betreft de e-learning meldt de wethouder nogmaals dat die verplicht is. Ze zal extra alert zijn op de deelname van de commissie- en raadsleden.

55 Of men is voorbereid op het uitbreken van crises antwoordt de wethouder dat dat niet helemaal het geval is. De ontwikkelingen hebben wel de aandacht en de alertheid is verhoogd. Er worden trainingen gevolgd voor het geval er door een cyberaanval geen baliewerkzaamheden meer kunnen worden gedaan. De wethouder zal dat verder met de burgemeester opnemen.

De heer Paalman (Horizon) geeft mee dat er heel veel diensten bij Microsoft zijn ondergebracht. Zeker nu Donald Trump president is van de Verenigde Staten moet daar aandacht voor zijn.

5 **Wethouder Streefland** antwoordt dat altijd de afweging wordt gemaakt of we het zelf kunnen, maar zijn niet de middelen voor. Het is een hels dilemma tussen het overdragen aan big tech of het zelf doen. Dit wordt verder besproken in het IT-debat. Zij vervolgt met de beantwoording van de vraag van DENK. De gemeente gaat naar het zichtbaar dragen van een pas.

De voorzitter informeert naar onbeantwoorde vragen.

Mevrouw Ramaker (VVD) vraagt naar het extern beleggen van privacygevoelige informatie.

10 **Wethouder Streefland** antwoordt dat er strikte voorwaarden zijn voor het werken met externe leveranciers. Heel veel informatie mag niet worden gedeeld volgens de privacyverordening.

De voorzitter informeert opnieuw naar gemiste vragen. Die zijn er niet. Zij informeert of er fracties zijn die gebruik willen maken van de tweede termijn.

15 **De heer Paalman (Horizon)** vraagt naar de alertheid waar de wethouder het over heeft. Op 12 juni werd een usb-stick met malware gevonden. Hij vraagt naar wat er precies gebeurde. Was er een vermoeden dat het een usb-stick van een onderzoeksbureau was of gingen alle alarmbellen af? Wat was de reactie toen er een zeer concrete en fysieke cyberaanval op de gemeente was?

20 **Mevrouw Chirino (ChristenUnie)** zegt dat er snelle veranderingen plaatsvinden op dit gebied. Kan in het plan van aanpak worden opgenomen dat hier over een paar jaar opnieuw naar wordt gekeken, zodat de raad ook weer kan controleren?

Mevrouw Ramaker (VVD) vraagt of de wethouder kan zeggen of geborgd wordt dat er geen misbruik wordt gemaakt van de privacygevoelige informatie bij de gemeentelijke belastingdienst.

De voorzitter geeft het woord aan de wethouder voor een reactie.

25 **Wethouder Streefland** antwoordt dat ze het gedetailleerde antwoord op de vraag van Horizon schuldig moet blijven. Op dit moment kunnen usb-sticks nergens meer ingestoken worden. In het plan van aanpak zal een reflectie op de toekomst worden meegenomen: kan de gemeente die controle zelf doen of is daarvoor de Rekenkamer nodig.

30 **De heer Paalman (Horizon)** zegt dat het niet om dit ene specifieke geval gaat, maar wat men doet als er een hele concrete cyberaanval gaande is. Uit het Rekenkamerrapport concludeert Horizon dat dat eigenlijk onvoldoende was.

Wethouder Streefland antwoordt dat er elke dag cyberaanvallen zijn. Tot nu zijn die niet geslaagd. We proberen er alles aan te doen om dat tegen te gaan, maar de wethouder kan niet beloven dat het niet zou kunnen gebeuren. Zij staat open voor allerlei aanbevelingen.

35 **De heer Ait Daoua (D66)** vraagt een overzicht van de verouderde systemen die niet vervangen kunnen worden en waarvoor geen updates beschikbaar zijn, maar nog wel gebruikt worden. Niet bij naam. Welke mitigerende maatregelen worden daarvoor getroffen? Komt er uiteindelijk wel een plan om die te laten vervangen, en hoeveel gaat dat kosten?

Mevrouw Ramaker (VVD) geeft aan dat ze dit een heel technische vraag vindt. Zij vraagt zich af wat D66 daarmee in dit debat wil bereiken.

40 **De voorzitter** laat het aan de wethouder of ze hier kort op wil reageren.

Wethouder Streefland gaat niet in detail antwoorden. Zij bekijkt wat er in het plan van aanpak openlijk over vermeld kan worden. Ook de mensen die hier naar binnen willen kunnen namelijk meekijken. Zij geeft verder aan dat de gemeente zeer alert is op privacygevoelige informatie. Er is een heel

programma over gegevensbescherming in het Programma Informatie op Orde. Zij kan niet in detail antwoord geven op de vraag hoe de belastingdienst dat doet.

De voorzitter concludeert dat alle vragen zijn beantwoord. Zij vraagt hoe de commissie het voorstel wil doorgeleiden naar de raad.

- 5 **De heer Paalman (Horizon)** zegt dat het wat overlap heeft met het IT-debat dat nog gevoerd gaat worden. Horizon komt mogelijk met een voorstel, maar het kan ook dat ze dat pas na het IT-debat doen.

10 **Mevrouw Ramaker (VVD)** merkt op dat, behalve de mens, ook derden een zwakke schakel kunnen zijn. Zij denkt over een voorstel na, vraagt misschien nog wat technisch na en komt er op terug.

De heer Van den Broek (CDA) zegt dat zij eveneens wat technische zaken gaan uitzoeken, en waarschijnlijk wel een voorstel zullen doen.

De voorzitter stelt vast dat het een B-punt wordt. Zij stelt voor hier 15 minuten voor te reserveren. Daar is de commissie het mee eens.

- 15 **Mevrouw Chirino (ChristenUnie)** geeft aan dat de ChristenUnie niet zelf wil agenderen. Aangezien enkele fracties nog wat willen uitzoeken of willen wachten tot het IT-debat, is het dan niet beter om de behandeling uit te stellen tot de raad erna?

De heer Maas (Volt) stelt voor om hierover te spreken als het plan van aanpak gereed is.

De heer Paalman (Horizon) vraagt wanneer het plan van aanpak verwacht wordt.

- 20 **Wethouder Streefland** antwoordt dat dat over zes weken wordt aangeleverd.

De voorzitter stelt voor om het twee raden door te schuiven zodat eerst het plan van aanpak kan worden besproken.

- 25 Zij verneemt dat eerst het voorstel moet worden aangenomen, dan gaat de zes weken-termijn in voor het plan van aanpak. Dat betekent dat het voorstel eerst moet worden aangenomen in de volgende raadsvergadering. Zij vraagt hoe dit geagendeerd moet worden. Zij kan zich voorstellen dat het een A-punt is, en dat het plan van aanpak in de commissie erna wordt besproken en mogelijk als B-punt naar de raad daarna gaat.

De heer Paalman (Horizon) vraagt of het plan van aanpak voor het IT-debat komt.

De voorzitter geeft aan dat dat aan de commissie is.

- 30 **Mevrouw Ramaker (VVD)** vraagt om een herhaling van de planning.

De voorzitter zegt dat het raadsvoorstel dat nu voorligt als A-punt doorgaat naar de volgende raad. Een aantal fracties heeft gezegd dat ze iets mee willen geven. Dat doen zij nadat het plan van aanpak is aangeboden. Daarover zal de commissie in debat gaan. Eventuele moties en amendementen worden dan aan de raad daarna meegegeven.

- 35 **Mevrouw Ramaker (VVD)** zegt dat ze er een B-punt van wil maken omdat ze met een motie of amendement wil komen. Daar heeft ze wel iets meer tijd voor nodig. De eerstvolgende raad is volgende week. Dat is te snel.

- 40 **De voorzitter** stelt voor om het naar de raad na de van volgende week door te geleiden. Daarna gaat de termijn van zes weken lopen voor aanlevering van het plan van aanpak. Dat kan vervolgens in de commissie worden besproken.

De heer Maas (Volt) vindt het buitengewoon jammer om het plan van aanpak uit te stellen.

De heer Paalman (Horizon) vraagt om een toezegging van de wethouder dat het plan van aanpak binnen zes weken komt, ook als het raadsvoorstel nog niet is goedgekeurd.

Wethouder Streefland antwoordt dat het helpt om aan hoe werkt het met de Rekenkamer te doen. Voor de hygiëne is dat heel fijn. Zij biedt snelle ambtelijke ondersteuning aan voor de vragen van de VVD.

De voorzitter inventariseert wat de steun is voor behandeling van dit voorstel in de volgende raad. Een meerderheid is voor het doorschuiven van dit onderwerp naar de raad na die van volgende week.

Lijst van toezeggingen

1. De raad wordt meegenomen in de ontwikkelingen en de maatregelen ten aanzien van het internationaal dreigingsbeeld rondom de cyberaanvallen.

De voorzitter vraagt wanneer het college dit naar de raad brengt.

Wethouder Streefland antwoordt dat het over het internationaal speelveld en veiligheid in brede zin gaat. Daar zou de burgemeester de raad op een ander moment over informeren. Cyberveiligheid hoort daarbij. Zij bespreekt dit in het college en komt er op terug.

2. In het plan van aanpak wordt ingegaan op het vervangen van legacysoftware en de training in bewustwording van medewerkers omtrent dit thema.

De voorzitter beëindigt daarmee dit onderwerp.

9 Raadsvoorstel Zienswijze kadernota 2026 VRU

De voorzitter geeft aan dat dit onderwerp wordt besproken omdat de gemeente Utrecht in de gelegenheid wordt gesteld om een zienswijze in te dienen op de kaders voor de begroting 2026 en de geactualiseerde begroting 2025. Zo leiden loon- en prijsaanpassingen tot wijziging van de gemeentelijke bijdrage en liggen er inhoudelijke keuzes voor m.b.t. verschillende toekomstscenario's. Het voorstel wordt in twee termijnen besproken. Er is 30 minuten voor gereserveerd.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer Van Heuven (Partij voor de Dieren) zegt dat hier gevraagd wordt om de bezuinigingsopgave van gemeentes, en dat de VRU nog niet in staat is om een beeld te schetsen vanaf 2026, dat begrijpt de Partij voor de Dieren. De dieren komen er in de toekomstscenario's echter bekaaid van af. Het woord 'dieren' komt maar één keer voor en wel in het woord 'dierentuinen'. De Partij voor de Dieren vindt dat niet alleen in gevangenschap gehouden dieren de aandacht en de bescherming van de VRU verdienen. Ongetwijfeld is het impliciet allemaal wel aan de hand, maar de Partij voor de Dieren zou het graag wat explicieter willen hebben. Aan het college wordt dan ook gevraagd om in de zienswijze op te nemen dat de VRU in de toekomstverkenning ingaat op de aanwezigheid en de veiligheid van het dier in onze regio. Nu wordt de VRU niet eens gevraagd om nieuwe plannen te maken die geld gaan kosten, maar wel om de plannen voor dieren te borgen en zichtbaar te maken in het toekomstbeleid. Als het in de zienswijze komt, dan kunnen we ermee instemmen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Fattal (GroenLinks) kan zich vinden in de conceptreactie, en zeker ook de vraag om een realistische begroting. Die is erg belangrijk, zeker in de huidige tijd. GroenLinks vond het moeilijk om te zien dat er redelijk wat geld overblijft, als is de VRU een heel belangrijke partner.

GroenLinks verwacht volgend jaar het wijnjaar weer in te gaan en is het geld harder dan ooit nodig. Het is dan ook belangrijk om die roep namens Utrecht te verkondigen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Volt.

5 **De heer Maas (Volt)** had graag gezien dat het in kaart brengen van de besparingsmogelijkheden iets urgenter wordt. Volt is erg benieuwd naar de meegroeiplannen die de VRU gaat ontwikkelen. Hoe wordt de raad daar nog bij betrokken?

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van het CDA.

10 **De heer Van Steeg (CDA)** vindt dat het toekomstscenario een behoorlijke impact op de begroting heeft met 1,2 miljoen. Hij verneemt graag hoe de burgemeester dat ziet. Het is goed om te zien dat er in Utrecht veel vrijwilligers betrokken zijn bij de VRU, wat leidt tot een kostenbesparing. Verder vindt het CDA het opvallend dat de plannen van de VRU dichtbij elkaar liggen, maar een groot verschil laten zien met de nullijn. Is daar nog een ander scenario te bedenken dat impact zal hebben op de Utrechtse begroting maar waarbij wordt bekeken wat er minder kan?

15 **De voorzitter** informeert of andere fracties een bijdrage willen leveren. Dat is niet het geval. Zij schorst de vergadering.

- Schorsing -

De voorzitter heropent de vergadering en geeft het woord aan de VVD voor alsnog een inbreng.

20 **Mevrouw Meerding (VVD)** zegt dat de zienswijze de visie ademt dat we in moeilijke tijden zitten en verwachten dat de VRU ook de hand op de knip houdt. Er wordt aangegeven dat er geen nacalculatie voor de prijscompensatie wordt gegeven. De VVD is benieuwd hoe het college verwacht dat dit door de VRU wordt ontvangen, want zowel de gemeente als de VRU wil dit waarschijnlijk. Daarnaast wordt er ingebracht dat de VRU altijd een positief resultaat behaalt, en dat er dus eigenlijk iets te positief wordt begroot. De VVD ziet dat niet als een heel groot probleem. Er kan beter iets te positief worden begroot en geld overgehouden dan dat er problemen ontstaan omdat er teveel geld is uitgegeven. Van de burgemeester horen zij graag of zij het daarmee eens is.

De voorzitter geeft het woord aan de burgemeester voor de beantwoording van de vragen.

30 **Burgemeester Dijkstra** zegt aan de Partij voor de Dieren toe om de vraag over de positie van dieren in de zienswijze op te nemen. We zijn erg bezig rondom het bestrijden van bosbranden. Daar zijn dieren erg belangrijk in. Sprekend als lid van het Dagelijks Bestuur van de VRU zegt de burgemeester dat de urgentie om te komen tot goede financiële toekomstscenario's er wel degelijk is. De gemeente Utrecht heeft de suggestie van de nullijn gedaan om niet alleen in groeiscenario's terecht te komen. Dat wordt breed gesteund in het Algemeen Bestuur. Als er nog drastischer wordt bezuinigd kom je direct aan de kazernestructuur. Dan kom je dus in het hart van de discussie over waar in de regio de kazernes open blijven. Dat ligt bij veel van de collega-gemeenten extreem gevoelig. Daar werken ook veel vrijwilligers. Op een gegeven moment moet dat wel in beeld worden gebracht, maar dat zal geen gemakkelijke discussie worden. Scenario's worden aan het AB voorgelegd, waarbij de raden in de positie worden gebracht om daar iets van te vinden.

40 De impact op de begroting is inderdaad behoorlijk groot. Dat heeft ook met een solidariteitsmove te maken richting de gemeente Amersfoort, die te weinig kazernes had voor een stad van die omvang. Daar betalen we allemaal aan mee. Dat is een niet te vermijden kostenpost. In de afgelopen tijd is, mede door de nieuwe directeur, veel moeite gedaan om besparingen in de organisatie te realiseren. Zo is de directiestructuur van zeven functies teruggebracht naar drie. Er zijn processen gestroomlijnd om ook efficiënter te werken. De inzet van vrijwilligers is iets om trots op te zijn. Daar wordt, via open dagen, veel aan gedaan. Een ander scenario dan de nullijn is het nucleaire scenario, waarbij er flink wordt bespaard op de kazernestructuur. Het moet echter ook haalbaar zijn binnen de wet- en regelgeving. Dat zal ook in de politiek in de regio geen gemakkelijk scenario zijn.

50 Op de vraag van de VVD antwoordt de burgemeester dat er een standsverschil is tussen hoe

gemeenten kijken naar het begrip nacalculatie en hoe de VRU dat doet. In het gemeentefonds bestaat dat begrip niet. De discussie daarover is nog niet finaal beslecht. Zo'n zienswijze is daar ook goed geschikt voor. Het klopt dat er in de afgelopen jaren regelmatig geld over is geweest. Dat is vaak teruggegeven aan de gemeenten. Nu wordt dat deels gereserveerd voor slechtere tijden. Dat is een gezonde manier van begroten.

De heer Van Steeg (CDA) zegt dat de kazernestructuur wellicht een optie is. Dat wordt niet expliciet genoemd. De VRU geeft juist aan dat extra geld nodig is. Hoe komt dat aan de bestuurstafel en leeft dat ook bij andere gemeenten?

Burgemeester Dijkstra antwoordt dat dat breder leeft, want het ravijnjaar staat voor de deur. Dat betekent dat alle gemeenten met argusogen kijken naar hun bijdragen aan de verschillende gemeenschappelijke regelingen. Die druk voelt de VRU. Zij geven terug dat er wat getweakt kan worden met scenario's als lichte groei en wellicht een nullijn. Maar als je echt drastisch minder zou willen uitgeven, dan kom je in het hart van de kazernestructuur. Dat is niet onmogelijk maar het heeft wel een enorme prijs. Ook een maatschappelijke prijs. Als een kleine gemeente een kazerne kwijtraakt, dan heeft dat een enorme impact op de gemeenschap en op hoe men naar de overheid kijkt. Dat moet met elkaar worden gewogen, maar die druk is er wel. Samen met de directeur van de Veiligheidsregio Utrecht is de burgemeester betrokken bij een kleine groep van burgemeesters die aangewezen is vanuit het Veiligheidsberaad om te onderhandelen met het kabinet over de middelen voor de Veiligheidsregio's. Het zou kunnen dat, als we daar nog iets voor elkaar krijgen, dat gaat helpen in deze discussie. Het kan ook de gemeenten gaan helpen omdat die dan niet als eersten aan de lat staan om de gaten op te vangen.

De voorzitter vraagt of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. Zij vraagt vervolgens hoe men dit wil doorgeleiden naar de raad.

De heer Van Heuven (Partij voor de Dieren) zegt dat het fijn is dat de burgemeester een toezegging heeft gedaan over de aanwezigheid van dieren. In afwachting daarop is hij akkoord met agendering als B-punt. Dat zou een A-punt kunnen worden.

De voorzitter stelt vast dat het als B-punt doorgeleid kan worden. Zij informeert of een reservering van 5 minuten voldoende is. Dat is het geval.

Lijst van toezeggingen

1. In de zienswijzebrief wordt een passage opgenomen over het lot en welzijn van dieren in relatie tot crisisbeheersing.

De voorzitter rondt dit onderwerp af en schorst de vergadering.

Verslag openbare middagvergadering commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Datum 13 februari 2025
Locatie Raadszaal, Utrecht
Verslag door mevrouw M. de Mul (Notuleerservice Nederland)

Aanwezig

De voorzitter Linda Bode, de wethouder Eva Oosters, de leden Fred Dekkers (GroenLinks), Gert Dijkstra (EenUtrecht), Stefan Gaillard (Stadsbelang Utrecht), Anneloes Krul (Partij voor de Dieren), Romi Leever (PvdA), Ruud Maas (Volt), Lars van Rooij (Student & Starter), Iskender Şimşek (DENK), Bert van Steeg (CDA), Dirk-Jan van Vliet (D66), Maaïke Zijdenbos (VVD), de commissiegriffier

Verslag commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

10 Raadsvoorstel Verordening Samenwerking, participatie en inspraak.....	20
20 Lijst van toezeggingen	36
11 Initiatiefvoorstel Participatie- en inspraakverordening gemeente Utrecht	36

De voorzitter heropent de vergadering.

10 Raadsvoorstel Verordening Samenwerking, participatie en inspraak

De voorzitter zegt dat in de verordening Samenwerking, participatie en inspraak het herziene participatiebeleid verankerd. In de verordening is opgenomen dat het bestuursorgaan de 'leidende principes voor houding en gedrag' uit de beleidsnota in acht zal nemen. Daarnaast schrijft de verordening voor dat het kompas voor zeggenschap wordt toegepast om de samenwerkingsvorm te bepalen en moet het bestuursorgaan via een samenwerkingsplan en samenwerkingsverslag inzage geven in het verloop van de samenwerking. Tot slot is ook het Utrechtse uitdaagrecht, het inwonersbod, in de verordening opgenomen.

Het voorstel wordt in twee termijnen besproken. Er is 90 minuten voor gereserveerd.

De heer Dekkers (GroenLinks) zegt dat agendapunten 10 en 11 samenhangen. Hij vraagt zich af hoe dit naar de raad kan worden gebracht. Is het niet slim om het initiatiefvoorstel als één amendement, eventueel met losse amendementen, gaan behandelen?

De voorzitter stelt voor om op een later moment te bekijken wat het handigst is. Zij geeft het woord aan de fractie van EenUtrecht.

5 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** zegt dat het goed is dat vandaag over participatie wordt gesproken. Dit is toch de plek waar burgerrechten kunnen worden vastgelegd en mensen zekerheid kan worden gegeven over waar zij op kunnen rekenen. EenUtrecht zal in het volgende agendapunt met een eigen initiatiefvoorstel komen. Dat doen zij omdat in het voorstel van het college het bewonersbod en de inspraak netjes zijn verwoord, maar kijkend naar het
10 burgerkompas wordt vooral verwezen naar het beleid. EenUtrecht ziet er niet in terug dat er rechten worden vastgelegd. Aan de wethouder wordt gevraagd waarom de rechten, die wel in het initiatiefvoorstel terugkomen, niet zijn benoemd in het voorstel van het college. Daarmee wordt het goed vastleggen van sociaal eigenaarschap bedoeld, het beter vastleggen van burgerparticipatie als belangrijke vorm, dat stakeholders soms op onderdelen zelf moeten kunnen beslissen, voorwaarden voor transparantie en gelijkwaardigheid, als bewoner of stakeholder een eigen voorstel kunnen doen en de optie voor onafhankelijke begeleiding.

15 **De heer Van Vliet (D66)** vraagt of EenUtrecht het in de praktijk uitvoeren van de rechten belangrijk vindt, of het formeel vastleggen ervan.

20 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** vindt beide belangrijk. De rechten moeten goed worden vastgelegd zodat mensen erop terug kunnen vallen. Daarnaast is een andere cultuur van hoe om te gaan met participatie ook belangrijk. Ten derde is het belangrijk dat wordt erkend dat stakeholders in sommige gevallen ook eigenaarschap hebben als het hun leefomgeving raakt. Vandaag wordt met name het eerste deel behandeld, maar de andere twee zijn ook belangrijk.

De heer Van Vliet (D66) zegt dat, als wordt gewroet in hoe dit moet worden vastgelegd, we een heel aantal raadsdebatten verder zijn. Leidt dat niet af van de praktijk: aan de slag gaan met Samen Stad Maken?

25 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** deelt dat niet. Tot nu is toe is er namelijk weinig houvast. Volgens de Omgevingswet moeten ook particuliere initiatiefnemers een samenwerkingsplan en –verslag maken. Als zij niet van de gemeente meekrijgen waar ze zich aan moeten houden, dan wordt het vogelvrij.

30 **De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht)** vraagt of, door het participatieproces helemaal te verankeren, enorm veel processen erg worden vertraagd.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) antwoordt dat als er aan de voorkant goede spelregels worden gemaakt, het spel dan beter zal worden gespeeld. Bovendien wordt het dan goedkoper en sneller. Er moeten meer ankerpunten worden meegegeven over waar men recht op heeft, zodat dat niet betwist kan worden.

35 **De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht)** zegt dat die redenering niet opgaat als het gaat om bureaucratie bij de overheid en de wildgroei aan regelgeving. Erkent EenUtrecht dat er ook een punt is waarbij kaderstelling niet het spelversnellende effect heeft?

40 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** antwoordt dat dat klopt. Er zijn veel voorbeelden te noemen waar het aantal regels zou moeten worden ingekort. Dit is echter nu net een plek waar geen enkele regel is vastgelegd.

De heer Van Steeg (CDA) uit waardering voor de inzet van EenUtrecht op dit thema. Zitten niet veel van de bezwaren die EenUtrecht noemt in het bewonersbod? Zit het niet meer op de uitvoering van het bewonersbod in plaats van het invoeren van meer regels?

45 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** antwoordt dat dat twee verschillende dingen zijn. Het is wel goed dat het in één plek samenkomt, maar het bewonersbod gaat over overheidsparticipatie. Wat EenUtrecht betreft moet goed worden vastgelegd dat als stakeholders vinden dat zij er sociaal eigenaar van zijn, zij zelf het initiatief zouden moeten kunnen nemen. Als zij het beter en sneller kunnen doen dan de overheid moeten zij de kans krijgen om het over te pakken. Burgerparticipatie als de gemeente of een particuliere eigenaar aan zet is, daar heeft EenUtrecht

een aantal voorstellen voor opgesteld.

5 Hij vervolgt zijn betoog. Een ander punt dat zij missen is het amendement A219, het betrekken van stakeholders in fase 1. Tenslotte vinden zij dat dit voorstel van het college tekortschiet omdat het college de ruimte heeft om van participatie af te zien. Er zijn drie redenen vermeld, waarbij “onder andere als” is aangegeven. Dat geeft het college alle ruimte om ervan af te wijken. Dat lijkt EenUtrecht niet verstandig. Aan het college vragen zij een reactie.

De heer Dekkers (GroenLinks) zegt dat dat een formulering met een slag om de arm is. Is het niet veel ingewikkelder om een lijst te maken waarin alle uitzonderingen zijn benoemd?

10 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** antwoordt dat hij liever voor een lijst kiest. Dat is duidelijker voor de burger.

De heer Van Steeg (CDA) zegt dat de lijst die door EenUtrecht is opgenomen arbitrair is. Het is een lange lijst die eerder tot meer discussie leidt dan tot minder. Hoe ziet EenUtrecht dat?

15 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** antwoordt dat het voor bewoners fijner is om te zien dat er op die drie of vier plekken een kans is dat van participatie wordt afgezien, dan dat er een kleinere lijst is met de onzekerheid dat er nog andere redenen zijn die niet zijn benoemd.

20 Hij vervolgt zijn betoog. EenUtrecht is tegenstander van het bewonersbod. Als aan de voorkant een ander kader wordt gesteld en de gemeenschap op een aantal leefdomeinen aan zet is, dan hoeft daar geen bewonersbod voor te worden georganiseerd. Hij haalt het voorbeeld van de gemeente Peel en Maas aan. Voorbeelden zijn huishoudelijke hulp en buurtruimtes. Als de bewoners aangeven het niet te willen geven ze het terug aan de gemeente. Dat is een andere manier van kijken. Aan de wethouder wordt gevraagd of ze dat als visie voor de toekomst deelt.

De heer Dekkers (GroenLinks) zegt dat het goed is dat het bewonersbod wel in de verordening wordt geregeld. Daarnaast is het nodig dat aanbestedingsprocedures ruimte maken voor het bewonersbod. Is het niet slim om juist te vragen hoe het daarmee staat?

25 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** antwoordt dat hij die vraag deelt. Op het sociaal domein is geconstateerd dat bewoners die een bewonersbod wilden doen er niet tussen kwamen. In de praktijk komt er nog te weinig van terecht. Het kan als vraag worden gesteld aan de wethouder. Hij vervolgt zijn betoog. EenUtrecht hoopt dat hun voorstel straks het uitgangspunt kan zijn om de participatieverordening in te richten, eventueel geamendeerd. Mocht dat niet haalbaar blijken, dan zullen zij het voorstel van het college amenderen. Er zal dan worden genoemd dat EenUtrecht het volledig opnemen van het amendement mist en de gelijke informatiepositie voor alle stakeholders, zoals toegelicht in artikel 7 in het initiatiefvoorstel van EenUtrecht.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van GroenLinks.

35 **De heer Dekkers (GroenLinks)** zegt dat het raadsvoorstel een uitwerking is van vastgesteld beleid. Daar moet het voorstel op worden beoordeeld: is het vastgestelde beleid goed in de nota uitgewerkt. GroenLinks concludeert dat dat in grote lijnen goed is gelukt. Zij vinden het wel jammer dat de leidende principes voor houding en gedrag niet expliciet in het raadsvoorstel en de verordening zijn genoemd. Inclusie en diversiteit worden nu helemaal niet genoemd, terwijl dat wel onderdeel is van het doel. Het college en de raad maken een brede belangenafweging in de besluitvorming, maar voor GroenLinks is inclusie en diversiteit zo belangrijk dat het expliciet in het besluit en de verordening benoemd moet worden. Is de wethouder het daarmee eens?

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat in de verordening rechten en plichten opgenomen moeten worden. Inclusie en diversiteit is moeilijk in rechten en plichten te vatten. Ziet GroenLinks dat ook?

45 **De heer Dekkers (GroenLinks)** antwoordt dat hij dat niet zo ziet. In de verordening staat ook het doel van de brede belangenafweging. Wat GroenLinks betreft kan ook het doel van het bevorderen van de leidende principes voor houding en gedrag worden opgenomen, inclusief het expliciet benoemen van die principes.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vindt dat wel lastig. Als wordt vastgelegd dat ieder een gelijk informatierecht heeft dan kan de burger daar een beroep op doen. Als het gaat om cultuur en houding is dat moeilijker. Ziet GroenLinks ook dat dilemma?

5 **De heer Dekkers (GroenLinks)** antwoordt dat hij dat niet ziet. Bij gelijk informatierecht kunnen soortgelijke discussies ontstaan. GroenLinks vindt dat als er een aantal belangrijke principes wordt benoemd in het beleid, dan past het om die in de verordening over te nemen.

10 Hij vervolgt zijn betoog. Het versterken van het handelen naar die principes voor houding en gedrag is een heel belangrijke ambitie van Samen Stad Maken. GroenLinks heeft een probleem met de manier waarop dat in zowel het raads- als het initiatiefvoorstel is verwoord. Er staat "Samen Stad Maken wil de beweging maken van een procedurele verplichting van een vinkje zetten bij participatie naar van binnen gevoelde leidende principes van houding en gedrag. Volgens GroenLinks past die formulering niet. Samen Stad Maken kan een stuk beter, maar door het zo te formuleren zeg je in wezen dat alleen vinkjes gezet worden. Dat doet geen recht aan al die projecten waar het wel goed is gedaan en aan alle ambtenaren die zich hebben ingezet voor betekenisvolle en invloedrijke participatie. GroenLinks verzoekt de wethouder om te zoeken naar een iets andere formulering, waarin wel wordt aangegeven dat we geen procedurele vinkjes willen hebben maar waar wordt weggebleven van het idee dat dat nu zo is.

20 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** wil de wethouder juist complimenteren met deze eerlijke formulering. Daardoor hebben vele Utrechter het gevoel dat gezien wordt dat het in teveel gevallen het een kwestie van vinkjes is geweest. Onderkent GroenLinks dat het ook een waarde heeft om het zo op te schrijven?

De heer Dekkers (GroenLinks) antwoordt dat hij de waarde onderkent van het zeggen dat het niet zo moet zijn. Het doet echter onrecht aan de grote inspanningen die de gemeente heeft gedaan, samen met Utrechtse, om het anders te doen.

25 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** kan zich niet voorstellen dat het fijn is als iemand zijn excuses aanbiedt zonder te zeggen "ja, maar". Ziet GroenLinks dat het best wel prima is om jezelf niet altijd op de borst te slaan, en kunnen zij zich verplaatsen in de beleving van de Utrechtse als ze dit lezen?

30 **De heer Dekkers (GroenLinks)** antwoordt dat hij dat niet in deze zin ziet. Er wordt al langer en heel expliciet gezegd dat het uitvoeren van het beleid een stuk beter moet. Zeggen dat het nu altijd zo gebeurt via het zetten van vinkjes is ten onrechte.

De heer Van Vliet (D66) werd heel blij van de zin over de procedurele verplichting. Stel dat het wordt aangepast op de manier zoals GroenLinks voorstelt, wat gaat dat in de praktijk veranderen?

35 **De heer Dekkers (GroenLinks)** antwoordt dat het in de praktijk niet veel zal veranderen. Het neemt wel afstand van de stelling dat Utrecht er altijd een zootje van maakt en dat het alleen maar vinkjes zetten is. Het versterkt de ambitie om het goed te doen.

De heer Van Vliet (D66) vraagt of GroenLinks het eens is met het gegeven dat het belangrijker is dat het om houding en gedrag gaat.

40 **De heer Dekkers (GroenLinks)** antwoordt dat dat precies is waar het om gaat. Het moet een doorvoelde houding en gedrag zijn. Door te zeggen dat dat nu niet zo was wordt onrecht gedaan aan veel mensen.

45 Hij vervolgt zijn betoog. Het is goed dat de verordening de termen Utrechtse en maatschappelijke organisaties gebruikt en dat ze zo breed zijn gedefinieerd. Dat maakt het mogelijk om ook de stem van bijvoorbeeld de natuur of de toekomst de ruimte te geven in de participatie. Aan het college wordt gevraagd of het niet verstandig zou zijn om deze stemmen expliciet te benoemen, bijvoorbeeld in de toelichting bij de verordening. GroenLinks mist de verwerking van amendement 219 in de verordening. Dat vroeg om het betrekken van stakeholders als wijkplatforms en bewonersgroepen bij het maken van een samenwerkingsplan. Dat is wat GroenLinks betreft een belangrijke eis in het samenwerkingsplan. Aan het college wordt gevraagd of dit in de verordening kan worden verwerkt.

De heer Van Vliet (D66) vindt dat het amendement wel goed in het voorstel is verwerkt. Wat mist GroenLinks hier precies?

De heer Dekkers (GroenLinks) antwoordt dat er in staat dat er een samenwerkingsplan moet komen. Daarin moeten stakeholders en wijkplatforms worden betrokken, want zij hebben een

Hij vervolgt zijn betoog. GroenLinks vindt het verder jammer dat de voorschriften voor initiatiefnemers in het kader van de UPG en buitenplanse activiteiten nog niet zijn verwerkt in de verordening en dat hierop moet worden gewacht tot Q3. Aan het college wordt gevraagd waarom dat er nu nog niet inziet en waarom dat niet wat sneller kan. De benoeming van de eerdere besluitvorming in het raadsvoorstel is volgens GroenLinks niet volledig. Er zijn meerdere relevante besluiten en amendementen. Ook het advies van de werkgroep participatie ontbreekt. Afgezien van de genoemde opmerkingen is de hoofdconclusie van GroenLinks dat de voorzet van deze verordening een goede verwerking is van het vastgestelde beleid.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of GroenLinks nog andere aanvullende zaken mist.

De heer Dekkers (GroenLinks) antwoordt heeft ervoor gekozen om de opmerkingen over de verordening in deze behandeling te doen, en de opmerkingen over het initiatiefvoorstel bij het volgende agendapunt.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van D66.

De heer Van Vliet (D66) zegt dat de verordening een logische uitwerking is van de principes van Samen Stad Maken. Zij zien geen bijzonderheden waar zij aandacht aan willen besteden. Het hoofddoel is dat er wordt geluisterd naar de ongehoorde stem, bijvoorbeeld bij bouwplannen. Dat er ook wordt geluisterd naar diegenen die nog geen huis kunnen krijgen. Bij ervaren overlast moet ook worden geluisterd naar degenen die gebruik maken van bijvoorbeeld nachtcultuur, en niet alleen naar degenen die overlast ervaren. Bij de inrichting van de openbare ruimte en het verkeer moet ook worden geluisterd naar diegenen die gebruik maken van die openbare ruimte en verkeersroutes, in plaats van alleen maar naar de mensen die daar wonen.

De heer Şimşek (DENK) zegt dat D66 begint over mobiliteitsbeleid als het gaat om inspraak. Hoe vindt D66 dat er tot nu toe is geluisterd naar mensen die kritiek hebben op het mobiliteitsbeleid, zoals het parkeerbeleid of het versmallen van wegen?

De heer Van Vliet (D66) antwoordt dat dat een debat is dat thuishoort in de daarvoor bedoelde commissie. Het gaat D66 er om dat er vanuit Samen Stad Maken ook naar dit soort projecten wordt gekeken.

De heer Şimşek (DENK) vraagt of D66 niet vindt dat er toe nu toe vooral is geluisterd naar de stemmen die de mening van het college bevestigen, zeker als het gaat om mobiliteit of overlast.

De heer Van Vliet (D66) antwoordt dat het hem gaat om de ongehoorde stem, die in de processen zoals die nu zijn ingericht niet goed aan bod komt. Samen Stad Maken en de uitwerking in de verordening is een mooie stap om ook te gaan luisteren naar die ongehoorde stem.

De heer Şimşek (DENK) heeft het idee dat bewoners best vaak hun mening geven, maar dat er ook heel vaak niet naar wordt geluisterd als dat niet uitkomt. Hij hoopt dat houding en gedrag met deze verordening echt gaan veranderen.

De heer Van Vliet (D66) antwoordt dat hij zich aansluit bij de laatste woorden van DENK.

Mevrouw Leever (PvdA) hoort D66 zeggen dat ze ook de ongehoorde stem een stem willen geven. Is D66 het met de PvdA eens dat de gemeente voortaan ook actief langs de deuren moet gaan om te horen wat bewoners vinden van de plannen, en dat een wijkbericht of online enquête hiervoor onvoldoende is?

De heer Van Vliet (D66) antwoordt dat dat zou kunnen in sommige gevallen, zoals in het participatieproces rondom de locatieprofielen is gebeurd. Dat moet per geval worden bekeken. Ook het kostenplaatje moet worden meegenomen. D66 wil het niet uitsluiten.

5 **Mevrouw Leevers (PvdA)** zegt dat er, door aan te bellen, zeker een brede groep Utrechters wordt bereikt en niet alleen mensen die er op af gaan. Is D66 het er wel mee eens dat het belangrijk is om die brede groep aan te spreken?

10 **De heer Van Vliet (D66)** antwoordt dat hij dat snapt. Tegelijkertijd wordt er een groep gemist als alleen wordt gefocust op de mensen die er wonen, terwijl je misschien juist wil spreken met mensen die er gebruik van maken en heel ergens anders wonen. Het is soms een heel goed instrument, maar niet in elk geval.

Hij vervolgt zijn betoog. D66 wil hier zo snel mogelijk mee aan de slag gaan en er niet teveel over filosoferen. Immers, filosofische principes volgen uit actie en de praktijk, en niet andersom. D66 zegt dat er een tijd is om te spreken, maar die tijd is niet nu. Nu is een tijd om te zwijgen en aan de slag te gaan.

15 **De heer Dekkers (GroenLinks)** wijst er op dat D66 twee punten aanhaalt die ook GroenLinks heeft benoemd: inclusie en bouwplannen. Waarom sluit D66 niet aan bij GroenLinks om de dingen die zij belangrijk vinden te onderstrepen?

De heer Van Vliet (D66) antwoordt dat hij daar niet bij aansluit omdat hij het niet persé nodig vindt om het in de verordening vast te leggen.

20 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** zegt dat de stem die wel probeert om gehoord te worden vaak niet wordt gehoord. Om tot participatie te komen hebben tientallen Utrechters een brief gemaakt waarin bewonersadviezen worden genoemd. Daarvan is nagenoeg niets geland in de verordening. Hoe reflecteert D66 daar op?

25 **De heer Van Vliet (D66)** antwoordt dat in de praktijk moet worden bewezen dat dit handen en voeten gaat krijgen. Het gaat niet om het vastleggen, het gaat om het uitdragen en het doen. Het vastleggen ervan roept juist weer extra discussie op.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) had van D66 verwacht dat zij zouden oproepen om naar die actieve groep bewoners te luisteren die die brief heeft gestuurd.

30 **De heer Van Vliet (D66)** antwoordt dat hier sprake is van een verschil van mening. D66 gelooft niet dat het helpt om alle rechten en plichten op te nemen. Het moet in de praktijk worden waargemaakt, vervolgens worden geëvalueerd en wellicht aangepast. En daarna kan weer naar de theorie worden gekeken.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat veel actiegroepen zich daar landelijk mee bezighouden, LSA voorop. Zij roepen op om de rechten beter vast te leggen. Dit is het moment om dat te doen.

35 **De heer Van Vliet (D66)** antwoordt dat hij het betoog van EenUtrecht hoort maar het er niet mee eens is. We moeten hiermee aan de slag gaan. D66 ziet geen heil in het theoretiseren.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Student & Starter.

40 **De heer Van Rooij (Student & Starter)** zegt dat Student & Starter positief is over deze verordening. Een belangrijke verbetering is dat er per fase in het project een samenwerkingsplan komt. In tegenstelling tot wat GroenLinks beweert is in het samenwerkingsplan expliciet vastgelegd hoe de leidende principes uit Samen Stad Maken worden toegepast. Dit is cruciaal, zeker op het vlak van inclusie en diversiteit. Te vaak bereiken participatietrajecten vooral de usual suspects, terwijl jongeren, woningzoekenden en andere minder georganiseerde groepen onvoldoende worden gehoord. Door vooraf vast te leggen hoe we deze groepen wel betrekken wordt een stap vooruit gezet. Student & Starter zou graag zien hoe het samenwerkingsplan
45 inzichtelijk maakt wie wordt benaderd en hoe. Omdat de verordening hier niet concreet over is wordt aan de wethouder gevraagd of dit een standaard onderdeel van elk samenwerkingsplan

wordt. Daarnaast roept de verordening vragen op over het moment waarop de raad een samenwerkingsplan ontvangt.

5 **De heer Şimşek (DENK)** vraagt of Student & Starter wel of niet vindt dat het onderdeel van de verordening moet worden hoe bepaalde doelgroepen worden bereikt of hoe ervoor wordt gezorgd dat de processen inclusief zijn.

De heer Van Rooij (Student & Starter) antwoordt dat zij dat zeker wel vinden. Zij zijn blij dat in de verordening is genoemd dat de leidende principes in de samenwerkingsplannen worden meegenomen.

10 **De heer Şimşek (DENK)** vraagt of Student & Starter het ermee eens is dat inclusiviteit en diversiteit ook in de verordening vastgelegd zou moeten worden.

De heer Van Rooij (Student & Starter) antwoordt dat zij het daar mee eens zijn. Hij vervolgt zijn betoog. De verordening roept vragen op over het moment waarop de raad een samenwerkingsplan ontvangt. Nu staat er dat een plan wordt opgesteld zodra een bestuursorgaan voor een samenwerkingsvorm heeft gekozen, maar wat betekent dit concreet? Student & Starter vindt dat een samenwerkingsplan altijd naar de raad moet komen voor de start van een project, zodat zij op tijd over de juiste informatie beschikken. Aan de wethouder wordt gevraagd of zij die mening deelt.

20 **De heer Dekkers (GroenLinks)** zegt dat bij Samen Stad Maken uitgebreid is gesproken over samenwerkingsplannen. Er is toen geformuleerd dat het transparant en goed terugvindbaar moet zijn. Dat is iets anders dan het altijd naar de raad sturen. Wat is de bedoeling van het naar de raad sturen?

De heer Van Rooij (Student & Starter) antwoordt dat de raad de informatie voorafgaand aan een project tot zijn beschikking moet hebben, zodat zij er iets van kunnen vinden voordat er stappen worden gezet.

25 Hij vervolgt zijn betoog. Voor het samenwerkingsverslag dat na afloop van het participatieproces wordt opgesteld zouden de voorwaarden moeten worden aangescherpt. Het verslag moet inzicht bieden in wie er heeft deelgenomen, hoe inzichten zijn gewogen en wat is geleerd van de samenwerkingsvorm. Wat Student & Starter betreft ontbreekt er iets essentieels: een reflectie op de leidende principes van Samen Stad Maken. Opvallend genoeg zijn deze wel een voorwaarde bij het samenwerkingsplan maar niet bij het samenwerkingsverslag. Student & Starter vindt het essentieel dat bij de beoordeling van opgehaalde inzichten expliciet wordt gekeken naar inclusie en diversiteit, en dat moet verder gaan dan een terugblik op de inspanningen die zijn geleverd. Ook de daadwerkelijke resultaten moeten meewegen. Hebben we de groepen bereikt die we wilden bereiken, is de opbrengst representatief voor de betrokkenen en wat betekent dat voor de weging van de inzichten die wel zijn opgehaald? Een participatietraject waarbij bepaalde groepen niet of nauwelijks aan bod komen levert een incompleet beeld op. Het is onverstandig om daar beleid op te maken. Is de wethouder het met Student & Starter eens dat inclusie en diversiteit een expliciete rol moet krijgen bij de beoordeling van inzichten uit een participatietraject, en erkent zij dat een nadere bepaling in de verordening kan bijdragen aan meer helderheid en waarborging daarvan in samenwerkingsverslagen?

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Volt.

45 **De heer Maas (Volt)** ziet dat deze verordening veel globaler is dan het voorstel van EenUtrecht. Het is ook minder precies dan de concept-verordening van de VNG. Kan de wethouder toelichten waarom gekozen is voor deze aanpak? Mocht dit voorstel op deze manier worden aangenomen dan zal Volt om een evaluatie of horizonbepaling vragen, want Volt is benieuwd hoe dit verder gaat als het zo globaal blijft. EenUtrecht heeft al verwoord waarover veel preciezer informatie in de verordening gewenst is, zoals eigenaarschap en het vroeg betrekken van Utrechters. Tenslotte wijst Volt erop dat in de verordening staat dat het college een bewonersbod kan afwijzen. Krijgt de raad daar nog inzicht in, gaat het college daar bijvoorbeeld jaarlijks over rapporteren?

50 **De voorzitter** geeft het woord aan de fractie van het CDA.

5 **De heer Van Steeg (CDA)** ziet een verordening die een uitvoering is van de nota die eerder is besproken. Voor wat betreft inclusiviteit merkt hij op dat het inderdaad belangrijk is dat een brede groep wordt betrokken. Het CDA is blij met het bewonersbod dat er in staat. Aan de andere kant vraagt het CDA zich af of het iets gaat veranderen. Het bestaat al heel lang en heeft niet altijd tot succes geleid. Het amendement dat bij de nota is ingediend ging over hoe ervoor wordt gezorgd dat het echt wordt gebruikt en niet wordt afgewezen. Hoe ziet de wethouder dat? Het CDA steunt de wethouder in haar lijn dat dit echt gaat over houding en gedrag. Participatie was vaak alleen een vinkje. Door het veranderen van houding en gedrag wordt de stad misschien meer met inwoners gemaakt, waarbij inwoners de ruimte krijgen, dat de mensen die op het stadskantoor werken bekend zijn in de stad en dat het geluid van de inwoners eerder wordt gehoord en gebruikt. Dat is belangrijker dan heel precies vastleggen welke rechten inwoners hebben. Daar moet misschien wel een stap op gezet worden, maar de verandering van de houding is het belangrijkste.

15 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** deelt het punt van houding en gedrag volledig. Hij hoort bij het CDA ook twijfel over hoe ver je moet gaan met het vastleggen van een aantal rechten. Deelt het CDA dat er nu eigenlijk geen concreet recht vastligt?

De heer Van Steeg (CDA) antwoordt dat hij daar zeker naar wil kijken. Hij ziet in het voorstel van EenUtrecht ook dat het niet altijd tot meer duidelijkheid leidt. De vraag is dan ook of het breed in de stad zal leiden tot meer participatie. Want daar gaat het om, en om houding en gedrag.

20 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** denkt dat rechten niet direct zullen leiden tot meer participatie. Die rechten zijn vooral voor de situatie dat iemand wel wil participeren, maar niet kan of mag. Volgt het CDA de lijn dat het kan helpen voor die mensen?

25 **De heer Van Steeg (CDA)** antwoordt dat hij het niet te zwart-wit wil maken. In sommige gevallen kan het helpen. Het is juist de bedoeling dat meer mensen betrokken worden en dat mensen die het gevoel hebben afstand te hebben tot wat op het stadskantoor gebeurt betrokken worden. Dat lukt niet door het vastleggen van rechten maar door het openstaan voor geluiden om te weten wat er in wijken gebeurt. Die lijn zit wel in het voorstel. Het kan op sommige plekken wat duidelijker, dat deelt het CDA. Maar het neigt naar illusie om te denken dat door het vastleggen de participatie beter wordt. Misschien worden de mensen die toch wel de weg weten te vinden geholpen, en wellicht kunnen zij zelfs misbruik maken van die rechten. Maar het is de vraag of de mensen die we willen bereiken daar gebruik van zullen maken.

30 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** informeert wat het CDA bedoelt met het genoemde misbruik. Er zijn gelukkig veel rechten in dit land, en natuurlijk is er altijd iemand die daar misbruik van maakt. Voor de grote meerderheid die er geen misbruik van maakt helpt het wel enorm. Deelt het CDA die waarneming?

35 **De heer Van Steeg (CDA)** antwoordt dat misbruik misschien niet het goede woord is, maar het kan wel tot vertraging leiden. Dat mensen recht hebben op participatie is geregeld, en dat moet goed georganiseerd zijn. Hij vervolgt zijn betoog. Een belangrijke verantwoordelijkheid voor cultuurverandering ligt bij de wethouder zelf. Het gaat ook om hoe het college daarin optreedt en hoe met andere wethouders wordt omgegaan. Hoe ziet de wethouder dat en hoe gaat zij dat bevorderen? De wethouder hield een overtuigend verhaal over hoe het college dat op het stadskantoor ging aanpassen. Daarna is er een bezuiniging geweest op dit onderwerp. Wat gaat dat betekenen om die mentaliteitsverandering tot stand te brengen? Wat het CDA betreft is het bewonersbod belangrijk. Verder vraagt het CDA hoe de raad wordt geïnformeerd over de keuzes in het participatieproces. In raadsvoorstellen wordt dat momenteel heel summier toegelicht. Dat mag van het CDA wat uitgebreider, zodat de keuze uit het kompas verduidelijkt wordt.

40 **De heer Dekkers (GroenLinks)** meent dat het informeren van de raad inderdaad belangrijk is. Hij vraagt of dat niet voldoende in het voorstel is opgenomen, via het samenwerkingsvoorstel en het samenwerkingsverslag.

50 **De heer Van Steeg (CDA)** antwoordt dat hij dat hoopt. Hij vindt dat het in de raadsvoorstellen vrij summier is. Het kompas maakt duidelijke keuzes, die wat meer onderbouwing mogen krijgen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de PvdA.

5 **Mevrouw Leevers (PvdA)** zegt dat Utrecht veel bewoners heeft die zich met liefde en energie inzetten voor hun buurt en stad. Zij willen meedenken, meehelpen of eigen initiatieven opzetten. Daarvan zijn talloze voorbeelden. Regelmatig gaat dat goed maar helaas niet altijd. Een tijd
10 geleden lanceerde de PvdA zijn participatieplan. Daarin werden meerdere voorstellen besproken om de stem van bewoners meer plek te geven. Het gaat om meedoen, tegenmacht en zeggenschap. Dat zal dan ook de leidraad van de PvdA zijn en blijven als het om participatie gaat. Het belangrijkste voor nu is niet elk jaar iets nieuw proberen, maar eerst doen wat is afgesproken in Samen Stad Maken en daarmee vaart maken. Eerder heeft de PvdA een amendement
15 ingediend genaamd 'Ruimtelijke ontwikkeling doe je in de wijk'. Ambtenaren moeten frequent in de wijk komen als ze er beleid over gaan maken. Dit amendement moet goed uitgevoerd blijven worden, en er zijn meerdere opties in mogelijk. Bijvoorbeeld een rondleiding in de wijk door bewoners. Aan de wethouder wordt gevraagd welke mogelijkheden daar verder in zijn. De PvdA vindt het moeilijk om over nieuwe of bestaande participatietrajecten te spreken terwijl de reguliere dienstverlening niet altijd op orde is. Daarbij doelen zij niet alleen op participatietrajecten maar ook op het contact met bewoners en dienstverlening aan mensen die hulp nodig hebben. Niet altijd krijgen bewoners opvolging van een participatietraject of een melding die zij hebben gedaan over overlast. We moeten mensgericht werken en willen naar een dienstbare overheid. Vaak is een
20 participatiebijeenkomst, een ambtenaar die langskomt in de wijk of een brief die ze van de gemeente krijgen het enige contact dat een bewoner met de gemeente heeft. Dit is impactvol contact, dat hen blijft en het enige is waar ze aan refereren als het om de gemeente gaat. Dit contact moet dus altijd goed gebeuren. De PvdA vraagt daarover een reflectie aan de wethouder.

De heer Dekkers (GroenLinks) vindt dat de PvdA hiermee een hele brede scope aanbrengt in het onderwerp dat nu wordt besproken. Moet de discussie niet vooral over de verordening gaan?

25 **Mevrouw Leevers (PvdA)** antwoordt dat zij daar inderdaad weinig over heeft gezegd omdat de PvdA vindt dat er haast moet worden gemaakt met wat er nu ligt, en geen nieuwe dingen moeten worden verzonnen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van DENK.

30 **De heer Şimşek (DENK)** sluit zich aan bij de eerder gemaakte punten over inclusie en diversiteit. Wat DENK betreft wordt vastgelegd dat dat een duidelijk uitgangspunt moet zijn voor participatie. Goede participatie is dat participatie en inspraak kan plaatsvinden door een goede afspiegeling van de samenleving, en niet door een specifiek groepje mondige bewoners die de weg doorgaans goed weten te vinden. Aan de wethouder wordt een toezegging daarop gevraagd. Verder sluit DENK zich aan bij het punt van het CDA over hoe de raad geïnformeerd wordt.

35 **De voorzitter** geeft het woord aan de Partij voor de Dieren.

40 **Mevrouw Krul (Partij voor de Dieren)** ziet deze verordening als een logische volgende stap, waarin de principes uit de eerder vastgestelde nota Samen Stad Maken nu juridisch kracht worden bijgezet. Wat dat betreft heeft de Partij voor de Dieren er weinig op aan te merken. In mei gaven zij echter aan dat de onderliggende nota erg mensgericht is. Samen Stad Maken kan alleen echt samen, dier, natuur en mens. Diversiteit en inclusie moet ook volgens de Partij voor de Dieren worden opgenomen in de verordening. Zij zijn ook benieuwd hoe de ongehoorde stem, niet alleen van mensen maar ook van dieren en de natuur, in de uitvoering van het participatiebeleid vorm gaat krijgen. Verder kijken zij uit naar de brief die zij dit kwartaal nog tegoe hebben van de wethouder waarin zij ingaat op de mogelijkheden om van de natuur een rechtspersoon te maken.
45 Kan de wethouder daar al op ingaan? Vanwege het belang om dier en natuur een stem te geven zal de Partij voor de Dieren dit blijven benadrukken. Zij hebben daarover een initiatiefvoorstel in de maak, want zij vinden het de hoogste tijd dat Utrecht het recht van de natuur erkent.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de VVD.

50 **Mevrouw Zijdenbos (VVD)** vindt het beleidsvoorstel Samen Stad Maken vaag, en dat is het raadsvoorstel ook. De VVD vraagt het college waarom ervoor gekozen is om af te wijken van de modelverordening van de VNG. De modelverordening is namelijk wel duidelijk, in tegenstelling tot

dit raadsvoorstel. Zo staan in de modelverordening duidelijke kaders over het opstellen van een plan met proces en planning. De VVD leest deze heldere kaders niet terug in het raadsvoorstel. Alleen artikel 5 gaat over een samenwerkingsplan, dat opgesteld moet worden als bepaalde voorwaarden van toepassing zijn. Dit samenwerkingsplan maakt echter nog steeds niet duidelijk wat er van de gemeente en het participatieproces verwacht mag worden. De VVD vindt dat deelnemers vooraf moeten weten wat de kaders zijn en wat er met de participatie of inspraak gebeurt. Waar in het beleid is nog ruimte voor verandering, hoeveel impact heeft de participatie op het beleid? Graag ziet de VVD bij elke vorm van participatie vooraf een plan met het doel, het proces en de planning. Aan de wethouder wordt een toezegging daarop gevraagd. Ook ziet de VVD veel willekeur in de verordening. Het college geeft zichzelf daarnaast veel ruimte om van participatie af te zien door 'onder andere' op te nemen in artikel 2.1.

De heer Dekkers (GroenLinks) vraagt wat de VVD zoekt. Het uitgangspunt van een startnotitie van een proces is dat daar in staat wat de vastliggende kaders, de ambitie en de te bespreken punten zijn.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat er duiding aan de inwoner nodig is, zodat zij vooraf weten waarvoor zij participeren. Dat staat niet in de verordening.

Mevrouw Leevers (PvdA) zegt dat dat al in het participatietraject wordt gebruikt. Wat mist de VVD dan nog?

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat het heel goed zou zijn als dat nu al in participatietrajecten wordt gebruikt. Het staat echter niet in artikel 5 van de verordening.

De heer Van Rooij (Student & Starter) heeft artikel 5 erbij gepakt. Daar staat welke vraag of kwestie aan Utrechters wordt voorgelegd, welke Utrechters daarin een rol hebben en een verwijzing naar de principes uit Samen Stad Maken. Wat wil de VVD in de verordening aanpassen?

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat zij het doel, het proces en de planning erin wil opnemen. Het is namelijk goed om te weten welke Utrechter eraan meedoet en welke kwestie er wordt voorgelegd. Een kwestie geeft nog geen richting waar we heen gaan, en dat is wel belangrijk.

De heer Van Rooij (Student & Starter) zegt dat in de verordening ook staat hoe de volgende fase wordt doorlopen, wat de volgende stappen in het proces zijn om invulling te geven aan de samenwerkingsvorm. Dat is toch precies wat de VVD vraagt?

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat zij dat heel vaag beleid vindt. De bewoording "invulling te gaan geven" betekent dat het wat beleidsmatige stappen zijn. Er wordt niet aangegeven wat er nu echt gevraagd wordt van de mensen die inspreken. Het is belangrijk dat iedereen dat weet en niet achteraf teleurgesteld wordt.

De heer Van Rooij (Student & Starter) zegt dat de leidende principes juist over transparantie, over diversiteit en inclusie gaan, en wat er gebeurt met het resultaat. Hij raadt de VVD aan om de verordening en Samen Stad Maken nog eens goed door te nemen.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat zij in de leidende principes leest "we tonen lef, we leren en verbeteren continu, we zijn open en eerlijk". Dat zijn mooie woorden die geen richting geven. In de beleidsnota is dat prima, maar de verordening moet duidelijk zijn. Daarin moet een richtlijn staan die door de VVD wordt gemist.

De heer Dekkers (GroenLinks) zegt dat het samenwerkingsplan over de participatie gaat. Daarnaast is er altijd een soort startnotitie die meer over de inhoud gaat. Het samenwerkingsplan is daarin een soort paragraaf. In de rest van de startnotitie staan de ambities en de inhoudelijke vragen. Heeft de VVD dat beeld ook?

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat het prima is als dat in de startnotitie staat. De VVD wil wat de modelverordening zegt en dat is een duidelijk plan opstellen.

Zij vervolgt haar betoog. De VVD verwacht dat een raadsvoorstel of verordening in correct Nederlands is geschreven. Helaas kwamen zij het Engelse woord 'stakeholders' tegen. Waarom heeft de wethouder ervoor gekozen om een Engels woord in de verordening op te nemen? Is zij het met de VVD eens dat de verordening in het Nederlands moet zijn en dat 'stakeholders' 5 vertaald moet worden naar 'belanghebbenden'? Daarnaast is het onduidelijk wat dit begrip omvat. Het is niet terug te zien in de definities. Aan de wethouder wordt gevraagd om dit toe te voegen. Ook is het de VVD opgevallen dat de definitie van Utrechters bijzonder breed is. Is een Utrechter niet gewoon een inwoner van de stad? De andere groepen zijn vanzelfsprekend ook belangrijke groepen om mee te nemen in het participatieproces. Elk belang moet worden afgewogen, maar 10 een zogeheten 'gebruiker' is geen Utrechter. De VVD vraagt de wethouder om de definities te herzien en daarbij ook ruimte te geven aan Utrechtse ondernemers die nu onbesproken blijven.

De heer Dekkers (GroenLinks) zegt dat het juist zo mooi is dat de term Utrechters zo breed wordt omschreven. Daardoor worden alle belangen bereikt.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat inderdaad alle belanghebbenden meegenomen moeten worden. Een Utrechter is iemand die in Utrecht woont, of er studeert maar nog op zoek is naar een kamer. Anders is het een belanghebbende of een synoniem daarvoor.

De heer Dekkers (GroenLinks) verzoekt de VVD nog even te kijken naar de omschrijving van de Utrechter in de verordening, want die staat daar juist heel mooi omschreven.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat het begrip Utrechter omschreven is als "inwoner, toekomstig inwoner, gebruiker, maatschappelijke partijen, rechtspersonen en andere organisaties in Utrecht". Dat vindt de VVD veel te breed voor een Utrechter.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat het breed is geformuleerd, zodat iedereen die zich Utrechter voelt zich aangesproken zou moeten voelen. Is het niet verstandig om op deze plek juist te voorkomen dat je iemand buitensluit of uitsluit?

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat de VVD niemand wil uitsluiten. De andere groepen die worden genoemd moeten ook worden meegenomen in het participatieproces. Zij vraagt de wethouder om de definities te herzien omdat ze niet helemaal duidelijk zijn.

Mevrouw Krul (Partij voor de Dieren) vraagt of het klopt dat de VVD de definitie nu te breed vindt, maar ook wil dat de ongehoorde stemmen erin worden opgenomen.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) antwoordt dat zij idealiter ziet dat het begrip belanghebbende wordt toegevoegd, waaronder alle groepen worden toegevoegd.

De voorzitter informeert of er verder fracties zijn die een bijdrage willen leveren. Dat is niet het geval. Zij schorst de vergadering.

- Schorsing -

De voorzitter heropent de vergadering en geeft het woord aan de wethouder voor de beantwoording van de vragen.

Wethouder Oosters is blij om te constateren dat de commissie een gezamenlijk doel heeft, namelijk dat de samenwerking met de stad en participatie op een zo goed mogelijke manier gaat. Volgens de wethouder gaat de discussie vooral over de vorm en de wijze waarop het is opgeschreven.

Op de vraag waarom voor deze aanpak is gekozen, en niet om de VNG-verordening te kopiëren, antwoordt de wethouder dat Utrecht in het traject voorliep op de VNG. Zij hebben de Utrechtse verordening als inspiratie gebruikt voor het ontwikkelen van het model. Dat model heeft een minder breed beslag voor de mogelijkheden van samenwerking met de stad dan wat in het Utrechtse beleid is opgeschreven. Daarom is dat op een andere manier ingericht. De Utrechtse verordening vraagt om een cultuurverandering. Daar wil het college in de uitvoering en de 45 waarborging richting de stad op focussen, inclusief de belangrijke waarborg voor het proces en samenwerking.

Op de vragen over waarom de leidende principes niet worden genoemd in de verordening en het raadsvoorstel antwoordt de wethouder dat de leidende principes in alle volledigheid zijn genoemd in de toelichting op het artikel daarover. Inclusief inclusie en diversiteit. Het staat inderdaad niet in volledigheid genoemd in het raadsvoorstel.

5 Op de vraag over het vinkje zetten antwoordt de wethouder dat dat niet in die formulering in de verordening staat, en ook niet in de informatieve toelichting. Het staat wel in het raadsvoorstel om te laten zien dat het college een stap vooruit wil zetten. Daarmee zeggen zij niet dat alle participatie van de gemeente Utrecht hiervoor slecht is gegaan. Dat willen zij ook niet met die zin zeggen. Als die indruk wel wordt gewekt dan kijkt de wethouder uit naar de suggestie van

10 GroenLinks om het anders in te steken.

Op de vraag van Student & Starter over of de leidende principes onderdeel zijn van de samenwerkingsverslagen antwoordt de wethouder dat in artikel 5 staat dat reflectie onderdeel is van het verslag, en wat er geleerd kan worden van de toepassing van de samenwerkingsvorm(en). Wat het college betreft valt daar ook de reflectie op de leidende principes onder.

15

De heer Van Rooij (Student & Starter) zegt dat het Student & Starter ook om artikel 2c gaat, over de weging van de inzichten.

Wethouder Oosters antwoordt dat de leidende principes bij de ambtelijke uitwerking juist bij de inzichten, de evaluatie, de reflectie sterk naar voren komen.

20

De heer Van Rooij (Student & Starter) vraagt of met reflectie de reflectie op de samenwerkingsvorm, de vorm van participatie of de uitkomsten van zo'n participatietraject wordt bedoeld. En hoe wordt die gewogen?

Wethouder Oosters antwoordt dat het verslag over de evaluatie van de samenwerkingvorm(en) gaat.

25

De heer Van Rooij (Student & Starter) vraagt hoe de raad dan achteraf wordt geïnformeerd over wat de uitkomsten zijn van een participatietraject.

Wethouder Oosters antwoordt dat er een samenwerkingsplan aan de voorkant is. Vervolgens wordt er een traject gestart waarin afspraken met bewoners en andere stakeholders worden gemaakt. Op het einde krijgt de raad een verslag waarin wordt getoond hoe de samenwerking is gegaan, als bijlage van een raadsvoorstel.

30

Zij vervolgt haar beantwoording. Op de vraag van het CDA hoe de wethouder houding en gedrag gaat aanpakken antwoordt zij dat dat een van de belangrijkste uitgangspunten is van Samen Stad Maken. Dat wordt momenteel uitgerold. Binnen een goede maand krijgt de raad een brief over de stappen die daarin zijn gezet en gaan zetten. Natuurlijk is het spannend met de bezuinigingen die zijn geweest, gelukkig heeft de raad er iets bij gezet in de afgelopen begrotingsbehandelingen. De wethouder verwacht dat er mooie stappen in gemaakt kunnen worden en zal daar uitgebreid over rapporteren.

35

In het kader van de leidende principes stelde de PvdA dat goed contact met bewoners belangrijk is, ook los van de samenwerkingstrajecten die we met hen hebben. Dat is de wethouder met hen eens. Juist in de leidende principes heeft het college willen vertalen dat het niet alleen gaat om de formele trajecten maar ook over houding en gedrag van ambtenaren, collegeleden en raadsleden richting bewoners en de stad.

40

Mevrouw Leever (PvdA) zegt dat er veel geluiden van bewoners zijn dat bepaalde dingen niet worden opgevolgd. De wethouder wil daarop inzetten, maar tot nu toe is er nog niet veel veranderd. Wanneer kan dat worden verwacht? Een cultuurverandering duurt lang, maar voor bewoners is dit wel heel belangrijk.

45

Wethouder Oosters antwoordt dat ze niet zo ver wil gaan dat er niets is veranderd of uitgevoerd. Daar wordt in de organisatie erg hard aan gewerkt.

Zij vervolgt met de beantwoording met de vraag van DENK over diversiteit en inclusie en niet alleen participatie bij kleine groepen bewoners. Dat is een van de kernprincipes van het nieuwe beleid. Er wordt gekeken naar een bredere groep Utrechters om input te leveren voor beleid.

50

De heer Şimşek (DENK) vraagt waarom dat niet is opgenomen in de verordening, en of de wethouder wel bereid is om dat te doen.

Wethouder Oosters antwoordt dat dat wel is opgenomen in de verordening. De leidende principes voor houding en gedrag zijn letterlijk vertaald in de verordening. In de toelichting zijn alle

Voor wat betreft het bewonersbod zegt de wethouder dat dat een belangrijke stap op dit terrein kan zijn, juist om te oefenen en te kijken hoe dat op een goede manier kan worden gedaan. Het college wil meer trainen in het overlaten van werkzaamheden aan de stad en de regie bij de bewoners leggen. Daarop zal het college terugkomen bij de Voorjaarsnota.

De heer Van Steeg (CDA) zegt dat de wethouder het heeft over oefenen en kijken. Dat gebeurt al een aantal jaren. Het staat nu in de verordening, dus nu moet het ook echt gaan gebeuren.

Wethouder Oosters antwoordt dat met het vastleggen van het bewonersbod in de verordening de eerste stap is gezet om ervoor te zorgen dat er gebruik van wordt gemaakt. Verder wordt de manier waarop wordt omgegaan met de leidende principes voor houding en gedrag gestimuleerd, zodat er ook gebruik wordt gemaakt van zo'n bewonersbod. Met het kompas voor zeggenschap wil het college steeds meer sturen op een terughoudende rol van de overheid en meer eigenaarschap voor bewoners. Ambtenaren zullen worden getraind om met dit middel om te gaan. Daarop ontvangt de raad in Q1 een extra reflectie.

De heer Van Steeg (CDA) zegt dat het allemaal nog vrij voorzichtig klinkt: oefenen, een eerste stap. Het CDA wil de wethouder aanmoedigen om hier echt werk van te maken zodat het ook echt gebruikt gaat worden in de stad.

Wethouder Oosters antwoordt dat het daadwerkelijk in de verordening is opgeschreven. Het college gaat er mee aan de slag. Zij vervolgt met de vraag of en hoe de raad inzicht krijgt in de resultaten van zo'n traject met een bewonersbod. In de verordening is opgenomen dat het voor iedereen inzichtelijk is, en daarmee ook voor de raad.

De heer Maas (Volt) vraagt of dat betekent dat de raad niet automatisch wordt geïnformeerd, maar zelf de informatie moet opzoeken.

Wethouder Oosters antwoordt dat dat nog niet is afgesproken. Zij vraagt aan de raad hoe zij op de hoogte zou willen worden gehouden. Het middel is nog niet zo veel ingezet. Zij kan zich dan ook voorstellen dat de raad iets actiever op de hoogte zou willen worden gehouden.

De heer Maas (Volt) zegt dat Volt daar naar zal kijken.

Wethouder Oosters zegt dat het betreffende de samenwerkingsplannen kan via DenkMee. Zij kan zich ook voorstellen dat de raad er iets diepgaander in meegenomen wil worden. Zij staat open voor suggesties.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) wil dat wat concreter maken. In het afgelopen jaar zijn er een paar bewonersboden geweest in het sociaal domein. Die zijn allemaal afgewezen. Dat is niet zichtbaar geweest voor deze raad. Zou het helpend zijn als de wethouder de raad op een aantal van die initiatieven meeneemt en daarover rapporteert?

Wethouder Oosters antwoordt dat het haar niet zo functioneel lijkt om daar nu nog over te rapporteren, maar misschien wel over toekomstige bewonersboden. Zij stelt voor om dat aan het eind van het jaar te doen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) stelt voor om bewonersboden vanaf medio 2024 mee te nemen. Dan is er een wat langer perspectief.

Wethouder Oosters antwoordt dat het wellicht meegenomen kan worden bij de monitor van Samen Stad Maken. Dat wordt altijd in het begin van het nieuwe jaar gedaan. De eerstvolgende is in maart, dat is wat te snel, maar bij de volgende monitor kan het worden meegenomen.

De wethouder snijdt vervolgens het thema samenwerkingsplan aan. Wie betrokken wordt en hoe staat verwoord in artikel 5, lid 1b en 1d. Op de vraag over het betrekken van de raad bij de samenwerkingsplannen zegt de wethouder dat het gesprek daarover al is gevoerd. Het voorstel is om de informatie ter beschikking te stellen voor de raad en de rest van de stad via publicatie op DenkMee. De verordening gaat ervan uit dat de raad op die manier wordt geïnformeerd. Er wordt geen vaststelling van ieder samenwerkingsplan gevraagd want dat zorgt voor teveel vertraging. Bij ieder raadsvoorstel staat wel een paragraaf Samen Stad Maken waar duidelijk wordt gecommuniceerd welke afslag is genomen bij het kompas.

De heer Van Rooij (Student & Starter) wijst er op dat bij een samenwerkingsplan inzichtelijk moet worden gemaakt wie er benaderd gaan worden om deel te nemen. In de verordening staat dat moet worden vermeld welke inzichten zijn opgedaan en door wie die inzichten zijn ingebracht. Kan dat worden gelezen als het meenemen van de hele scope van wie er benaderd gaan worden?

Wethouder Oosters antwoordt dat dat inderdaad zo gelezen mag worden.

Zij vervolgt met het punt over samenwerking in de wijk. De wethouder ondersteunt de PvdA daarin helemaal. Het is een hele mooie manier om samenwerkingstrajecten in de stad aan te gaan en om een brede groep bewoners aan te spreken. Dat kan op veel verschillende manieren, en dit is niet de juiste oplossing voor alle vraagstukken in de stad. Daarvoor is het kompas voor zeggenschap in het leven geroepen, dat stuurt op iets meer peilen. Dit zijn hele mooie vormen om in de stad te gaan peilen.

De VVD vroeg naar concretisering van de samenwerkingsplannen. Zij stellen voor om het doel, de planning en het proces in de verordening op te nemen. De wethouder is van mening dat de eisen aan een samenwerkingsplan voldoende scherp zijn gemaakt. Er worden duidelijke kaders aan de voorkant van het traject gesteld, samen met bewoners. Dat is wat het college betreft de belangrijkste boodschap die in de verordening moet worden verankerd. De wethouder staat open voor suggesties om te bezien hoe dat nog scherper kan. Wat het college betreft is dit de juiste manier om het te verwoorden.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) vraagt of het college aan de participant dan niet het doel van de participatie wil meegeven.

Wethouder Oosters antwoordt dat er een verschil van inzicht is over of dat wel of geen onderdeel moet zijn van het samenwerkingsplan. Door een keuze te maken over de vorm van samenwerking, bijvoorbeeld regie bij bewoners of eerst peilen, is het duidelijk wat het doel van het traject is. Als het idee is om vast te leggen wat het einddoel van de participatie is, dan lijkt het zijn doel voorbij te schieten.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) zegt dat het per project verschilt hoeveel beweegruimte er nog is in het beleid. Het is fijn als de inwoner weet hoeveel inspraak ze hebben. Komt dat wel op een andere manier naar voren in de voorbereiding?

Wethouder Oosters antwoordt dat er is gemerkt dat een van de heikele punten van samenwerking met de stad de duidelijkheid aan de voorkant is. In de beleidsnota is dan ook opgenomen dat altijd goed moet worden bekeken wat de vraag is en welke ruimte er nog over is. Betreffende amendement 219 zegt de wethouder dat in artikel 5 is geprobeerd het amendement te vertalen in de verordening. GroenLinks verzocht om de partijen die in het amendement zijn genoemd specifiek te benoemen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) ziet de exacte formulering niet terug in artikel 5.

Wethouder Oosters antwoordt dat ze de tekst van het amendement er wel in terugziet.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of de wethouder kan benoemen waar het precies staat.

Wethouder Oosters antwoordt dat het in artikel 5 lid 1 staat: "mogelijk relevante stakeholders". De partijen zijn niet expliciet genoemd omdat dat door het gebruik van het woord 'stakeholders' al is ondervangen. Bovendien zijn stakeholders bij ieder project anders.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat de essentie van het amendement was dat in fase 1 de relevante stakeholders actief worden opgezocht. Die essentie leest hij niet terug. Aan de wethouder wordt gevraagd waarom dat in de verordening niet goed is verankerd.

5 **Wethouder Oosters** antwoordt dat het artikel over het samenwerkingsplan gaat. Dat is de eerste fase. Het amendement is op deze manier vertaald. Dat is zo letterlijk mogelijk gedaan met de uitzondering over de stakeholders. Die zijn niet specifiek benoemd omdat dat per project kan verschillen.

10 **De heer Dekkers (GroenLinks)** mist in de zin een werkwoord. Het zou moeten zijn "... waar ze betrokken zijn bij het maken van het samenwerkingsplan.". De wijkplatforms zijn bewust in het amendement benoemd omdat het juist een procedurele rol is van de wijkplatforms om participatie goed te regelen. Dat is een andere rol dan als stakeholder. Aan de wethouder wordt om die aanvulling gevraagd.

15 **Wethouder Oosters** dacht dat het met het gebruik van het werkwoord 'zijn betrokken' gedekt was. Het gaat om de details. Zij heeft hetzelfde doel: de stakeholders goed betrekken. Zij ziet dat de stakeholders een andere rol hebben dan sommige andere stakeholders. Het is geen limitatieve lijst, de wijkplatforms hoeven wat het college betreft dan ook niet expliciet worden benoemd. Op de vraag van de VVD over het vervangen van de term stakeholders door belanghebbenden antwoordt de wethouder dat het amendement van de raad is gevolgd. De term 'belanghebbende' is juridisch geladen. Als dat in een verordening wordt opgenomen betekent dat dat je aan allerlei kaders verbonden bent. Daarom wordt dat breder getrokken door de term stakeholders te gebruiken.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) zegt dat de letterlijke vertaling van het woord stakeholder belanghebbende is. Hoe zou een rechter het moeten lezen, aangezien stakeholder geen juridisch woord is?

25 **Wethouder Oosters** antwoordt dat het niet altijd om de letterlijke vertaling gaat, maar om de juridisch betekenis. Als het gaat om belanghebbenden dan is daar in het bestuursrecht een bepaald kader voor geschetst waardoor bijvoorbeeld toekomstige bewoners of ondernemers niet meer betrokken zouden kunnen zijn. omdat ze geen direct belanghebbende zijn. Het college kiest voor een bredere term om daarmee meer Utrechters te kunnen betrekken. Dat is ook de bedoeling geweest van het amendement van de raad. Zij stelt voor om dat niet te wijzigen.

30 Betreffende het afzien van participatie stelde EenUtrecht voor om een uitputtende lijst op te stellen zodat we zeker weten dat het in andere gevallen wel wordt toegepast. Die medaille heeft twee kanten. Het college wil de keuze om van samenwerking af te zien zoveel mogelijk laten onderbouwen door het kompas van zeggenschap. Vooraf dus zo min mogelijk uitsluiten en zoveel mogelijk maatwerk bieden. Bovendien is participatie straks op grond van de wet verplicht bij de uitvoering en evaluatie. Het vooraf uitsluiten van samenwerking met zo'n lijst past daar niet bij.

35 Vervolgens gaat de wethouder in op de gevraagde mondelinge reflectie op de punten uit het voorstel. Zij geeft aan dat de gemeente met deze verordening goed vastlegt wat Utrechters mogen verwachten. Bij elke gemeentelijke opgave en bij elke nieuwe fase, vraag of kwestie wordt dat kompas doorlopen. Duidelijkheid over hoe de samenwerkingsvormen worden uitgevoerd, duidelijkheid over het resultaat en het inzichtelijk maken daarvan, en het verankeren van de leidende principes voor houding en gedrag. Dat is echt een stap vooruit in de samenwerking met de stad.

40 Betreffende de verschillende rechten die EenUtrecht voorstelt in hun initiatiefvoorstel zegt de wethouder dat het sociaal eigenaarschap onduidelijkheid oproept. Het kompas stuurt naar eigenaarschap van Utrechters en bekijkt dat per vraag en per fase. Het toevoegen van de term 'sociaal' is wat het college betreft onnodig. Als het gaat om burgerparticipatie kan of wil niet iedereen meedoen. We zijn met elkaar verantwoordelijk voor het afwegen van de belangen van alle Utrechters. Daarvoor is burgerparticipatie lang niet altijd de meest passende vorm.

45 Betreffende de stakeholder die een eigen voorstel zou kunnen doen zegt de wethouder dat het bij een goede samenwerking vanaf de start niet nodig is om met een alternatief voorstel te komen. Ideeën van stakeholders zijn inzichten die vroeg in het proces worden opgedaan. Als mensen een alternatief plan willen voorleggen, dan hebben zij de mogelijkheid daartoe. Er kan bij het Initiatievenfonds een aanvraag worden gedaan om zo'n plan te schrijven. Over de voorwaarden van transparantie zegt de wethouder dat informatie over zo'n traject altijd kan worden

50

55

aangevraagd. De leidende principes van openheid en eerlijkheid onderstrepen dat. Het lijkt het college niet mogelijk om een totaal gelijk informatieproces voor een ambtenaar en een deelnemer aan een traject te creëren. Een ambtenaar die jaren aan een traject werkt heeft nu eenmaal een andere informatiepositie dan een bewoner die meedoet aan het traject. Informatie is altijd opvraagbaar.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of de wethouder de meerwaarde ziet om een aantal rechten als zekerheid voor Utrechtters vast te leggen.

Wethouder Oosters antwoordt dat deze verordening echt steun kan bieden aan bewoners in trajecten met de gemeente. Of dat met de samenwerkingsplannen is, met de leidende principes, het verslag achteraf, of het bewonersbod is. Zij wil niet voorstellen om daar andere toevoegingen op te doen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of de wethouder dat ook niet wil, wetende dat het de afgelopen jaren vaak niet goed is gegaan. Dan moet toch een aantal middelen extra worden ingezet?

Wethouder Oosters antwoordt dat in deze wetgeving de nota die met elkaar is geschreven en vastgesteld is vertaald. Dat moet het uitgangspunt zijn voor het juiste lokale beleid waarbij nu op actie wordt overgegaan in plaats van alleen de woorden op papier te zetten.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat het voorstel van het college op bijna alle plekken te vrijblijvend is. Ziet de wethouder het grote risico dat mensen daarmee niet geholpen zijn en niet kunnen terugvallen op een zekerheid?

Wethouder Oosters antwoordt dat ze daar anders over denkt. Met het huidige beleid en de vertaling daarvan in de verordening wordt aan de bewoners iets moois in handen gegeven om op dit stukje lokale wetgeving terug te vallen. Er wordt meer gewaarborgd dan dat eerder is gedaan. Dat zit niet alleen in de woorden op papier, maar ook in houding en gedrag. Zij vervolgt met de beantwoording van de overige vragen. Betreffende de stem van dier en natuur in de verordening zegt de wethouder dat dat niet nodig is omdat verwezen wordt naar de leidende principes. Daarin staat letterlijk dat er extra moeite wordt gedaan voor de stem van de natuur. Het college komt daarop terug in de brief die in maart wordt verstuurd aan de raad. Betreffende de bopa's zegt de wethouder dat nog niet voldoende is uitgewerkt in welke gevallen participatie bij bopa's wel en niet verplicht wordt gesteld. Voorkomen moet worden dat de verplichting niet in verhouding staat tot het doel. Bopa's kunnen van kleine initiatieven als een dakkapel tot grote initiatieven als een bouwplan worden gevoerd. Het middel moet aansluiten op het doel. Het uitwerken daarvan vraagt om een nader gesprek, bijvoorbeeld over wanneer participatie in deze gevallen voldoende is en hoe dat getoetst kan worden. Het college gaat daarover graag met de raad in gesprek. Daarover zal in Q3 2025 een apart besluit aan de raad worden voorgelegd. Betreffende het stuk dat de Adviescommissie Participatie heeft opgeleverd zegt de wethouder dat de tone of voice en het idee van de adviescommissie goed in de verordening is verwerkt. Als de commissie dat op een andere manier verwerkt wil zien kan dat worden aangepast. Omdat het geen vastgesteld beleid is van de raad kan het niet in de lijst van vastgesteld beleid worden opgenomen. Dat is een zoektocht, maar de wethouder is het ermee eens dat het een belangrijk stuk is in deze context.

De voorzitter informeert naar onbeantwoorde vragen. Die zijn er niet. Zij informeert vervolgens of er fracties zijn die gebruik willen maken van de tweede termijn.

De heer Dekkers (GroenLinks) zegt dat de wethouder heeft gevraagd om een aantal concrete tekstsuggesties. Diversiteit en inclusie zouden kunnen worden opgenomen in de zinnen die gaan over de doelstellingen. Betreffende het vinkje zou de tekst aangepast kunnen worden naar dat het doel niet het halen van een vinkje zou kunnen zijn, maar ... In de zin over het samenwerkingsplan zou een werkwoord toegevoegd kunnen worden. GroenLinks wil het voorstel niet aandoen dat er veel amendementen worden ingediend, want het is gewoon een goed voorstel. Tegelijkertijd zouden een aantal suggesties wel verwerkt kunnen worden. Aan de wethouder wordt gevraagd of dat niet op een andere manier kan.

De voorzitter informeert of andere fracties gebruik willen maken van de tweede termijn. Dat is niet het geval. De voorzitter geeft het woord aan de wethouder om de vraag te beantwoorden.

Wethouder Oosters antwoordt dat dit lastig is. Als het onderwerpen zouden zijn waar de rest van de commissie achter zou staan, dan zou het makkelijk zijn om toe te zeggen om het op die manier aan te passen. Als het om inclusie en diversiteit gaat ziet zij dat wel op die manier. Daar zou zij voor één of twee woorden een strekt ter vervanging kunnen doen, maar dat is best een zwaar proces voor deze aanpassing. Voor de andere onderwerpen durft zij dat niet voor de commissie te zeggen. Zij waardeert de insteek om niet teveel amendementen in te dienen, maar vreest dat dat het wel zal moeten zijn.

De voorzitter vraagt hoe dit kan worden doorgeleid naar de raad. Zij neemt aan dat dit een B-punt wordt, en vraagt welke fracties er iets over willen zeggen in de raad.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat zij met vier of vijf moties zullen komen. Er zal worden gevraagd om in artikel 5 amendement 219 explicieter te vermelden. Verder zullen zij vragen om gelijke informatie voor alle stakeholders. De drie andere rechten die zij in hun eigen voorstel noemen zullen terugkomen in een amendement.

De heer Van Steeg (CDA) kijkt graag mee met een aantal van de voorstellen van EenUtrecht. Verder zal het CDA misschien een verscherping vragen van het bewonersbod.

De heer Maas (Volt) kijkt eveneens graag mee met EenUtrecht en bepaalt dan of ze nog iets extra's zullen doen.

De heer Van Rooij (Student & Starter) zal naar aanleiding van het debatje contact opnemen met de wethouder. Wellicht komen zij met een voorstel over het verslag.

De voorzitter schat in dat er 15 tot 30 minuten voor moet worden gereserveerd. De commissie verzoekt er 30 minuten voor te reserveren.

Lijst van toezeggingen

1. Bij de monitor van Samen Stad Maken van maart 2026 wordt ingegaan op de afwegingen bij het toewijzen, afwijzen en toekennen van een bewonersbod vanaf de zomer van 2024.

De heer Dekkers (GroenLinks) hoorde ook een toezegging op de vraag van het CDA over het bevorderen van houding en gedrag en de rol van het college daarin.

Wethouder Oosters antwoordt dat die al gepland was. Die ontvangt de raad binnen een paar weken.

De voorzitter beëindigt daarmee de behandeling van dit onderwerp en schorst de vergadering.

- Schorsing -

De voorzitter heropent de vergadering.

11 Initiatiefvoorstel Participatie- en inspraakverordening gemeente Utrecht

De voorzitter zegt dat de fractie van EenUtrecht een eigen voorstel voor een participatieverordening heeft opgesteld, gebaseerd op een drietal belangrijke principes. Deze principes zijn vervolgens uitgewerkt in een negental uitgangspunten. Het onderwerp wordt in twee termijnen besproken, er is 45 minuten voor gereserveerd. Na de inbreng van de fracties in de eerste termijn geeft de voorzitter het woord aan het college om te reageren. Dit kan zowel op de

inbreng ten aanzien van de wensen en bedenkingen zijn als op de vragen naar aanleiding van het voorstel. Daarna krijgen de initiatiefnemers de gelegenheid om te reageren op de inbreng van de fracties en desgewenst ook op het college. In de tweede termijn wordt deze volgorde ook aangehouden. Daarin kan ook worden aangegeven of het voorstel rijp is voor besluitvorming in de raad en welke onderwerpen men bij de raadsbehandeling aan de orde wilt stellen. Zij geeft het woord aan de fractie van EenUtrecht.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) licht het voorstel toe. Het voorstel dat voorligt is gemaakt naar aanleiding van de wens van vele Utrechters. Al eerder is het debat gevoerd over of participatierechten moeten worden vastgelegd. EenUtrecht is van mening dat van enkele participatierechten iets moet worden vastgelegd. Dat zit in het voorstel. EenUtrecht maakt de kanttekening dat niet alleen de gemeente maar ook particulieren initiatieven kunnen nemen, en dan ook verantwoordelijk zijn voor de participatie. Als de bewoners in het overleg met die particulieren ergens op willen terugvallen dan zal de verordening de plek zijn waar ze dan naar moeten kunnen verwijzen. EenUtrecht doet de oproep om hun voorstel over te nemen, te amenderen of belangrijke delen over te nemen in het voorstel van de gemeente. EenUtrecht heeft vooroverleg gehad met een aantal fracties. Dat gaat hopelijk veel discussie besparen. Bij het voorstel zullen vier wijzigingen in een strekt ter vervanging worden opgenomen. In het raadsvoorstel zijn negen uitgangspunten genoemd. Eén van de negen was “Het bewonersbelang is zwaarwegend”. In de strekt ter vervanging wordt die eruit gehaald. Daar is geen meerderheid voor dus het voorkomt onnodig debat. Verder vervalt in artikel 1 bij de definitie van stakeholders de bijzin “en de mogelijkheid heeft hier op welke wijze dan ook aan deel te nemen”. In de reactie van het college wordt aangegeven dat dat ook anders gelezen kan worden. Daar is EenUtrecht het mee eens. Verder wordt de suggestie van het college bij artikel 2 ook overgenomen. Artikel 2e en f zouden kunnen vervallen, want wat het college betreft zou het ook kunnen gaan over interne of begrotingszaken. Tenslotte moet de laatste zin van artikel 4.3 luiden “In latere fasen wordt de afweging gemaakt met alle Utrechters.”. Ook dat is in overleg met het college. Als de strekt ter vervanging komt wordt daarin gemarkeerd wat de verschillen zijn met het voorstel van het college.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van GroenLinks.

De heer Dekkers (GroenLinks) geeft aan dat GroenLinks voor een groot deel de uitgangspunten en voorstellen voor een beter UPP van de Utrechtse ruimtemakers en initiatiefnemers in de bijlagen van het initiatiefvoorstel volgt. Daarom heeft GroenLinks ook meegewerkt aan voorstellen om vroeg te beginnen met participatie en betere omschrijvingen. Daarom vinden zij het ook jammer dat de samenwerking bij het UPP en buitenplanse ontwikkelingen nog niet zijn verwerkt. Het initiatiefvoorstel heeft niet het alleenrecht op het verwerken van de inbreng uit die brief. GroenLinks is blij met het raadsvoorstel en blij met de termen en omschrijvingen van Utrechters en maatschappelijke organisaties in combinatie met het streven naar inclusie en diversiteit. GroenLinks heeft juist problemen met de omschrijving van belanghebbenden en het geven van meer rechten aan een beperkte groep van mensen wier belang het meest in het geding is. Dit zet de deur open voor een vetopositie, NIMBY en formalisme. EenUtrecht zegt dat ze het er niet uit halen, maar het eigenlijk wel vinden. Dat vindt GroenLinks lastig. Een sterkere positie voor insiders met een sterkere stem is niet wat GroenLinks wil. Zij willen juist de outsiders met een niet goed gehoorde stem een sterkere positie geven. GroenLinks heeft verder problemen met de vraag om onafhankelijke begeleiding en verslaglegging. Dit gaat uit van een wantrouwen in ambtenaren of de politiek en een tegenstelling tussen Utrechters en de gemeente. Onafhankelijke begeleiding kan soms nuttig zijn, bijvoorbeeld als er grote verschillen van inzicht zijn. Maar is niet vooral het punt dat er te weinig Utrechtse ambtenaren zijn die goed in staat zijn om complexe samenwerkingsprocessen met veel verschillen van inzicht goed te ontwerpen en begeleiden? Moet niet vooral daar in worden geïnvesteerd? GroenLinks kan de uitgebreide reactie van het college goed volgen. Zij waarderen de consequente inspanning van EenUtrecht maar GroenLinks vindt het raadsvoorstel stukken beter dan het initiatiefvoorstel.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van D66.

De heer Van Vliet (D66) vindt het initiatiefvoorstel een consequente uitwerking van de lijn die EenUtrecht altijd naar voren brengt, waarbij EenUtrecht wijken en buurten meer in hun kracht wil zetten. Het voorstel bevat mooie dingen om bewoners meer zeggenschap te geven, maar er staan ook dingen in waar D66 het minder mee eens is. Het voelt alsof er meer geluisterd wordt naar

bewoners en minder naar de ongehoorde stem die D66 in het vorige debat benoemde. De zorg van D66 is dat participatieprocessen vaak worden gedomineerd door een smal deel van een wijk en niet een groep die representatief is. Verder zijn er velen die de weg niet weten te vinden naar een inspraakavond of andere participatiemiddelen. Dat is tegelijk een reden waarom D66 peilen in sommige gevallen nuttiger vindt dan burgerparticipatie. Soms kan de ongehoorde stem daarmee beter worden bereikt. D66 heeft een paar concrete vragen aan EenUtrecht. Hoe belangrijk is de stem van de ongehoorde stem in vergelijking met die van het bewonersbelang? Is het niet het doel van EenUtrecht om die ongehoorde stem in gelijke mate mee te nemen als die van het bewonersbelang? Is EenUtrecht het met D66 eens dat, als de ongehoorde stem een gelijke waarde heeft als het bewonersbelang, peilen in sommige situaties nuttiger kan zijn? Zo ja, is EenUtrecht bereid om het voorstel daarop, en op de andere punten, aan te passen?

De voorzitter geeft het woord aan de PvdA.

Mevrouw Leevers (PvdA) zegt dat er een paar punten in het voorstel zit waardoor de PvdA niet helemaal overtuigd is. Bij de risico's is bijvoorbeeld benoemd dat participatieprocessen en beleidsplannen veel langer kunnen duren met de voorgestelde maatregelen. Dat is niet altijd mogelijk. Sommige plannen vereisen een bepaalde snelheid. Aan EenUtrecht wordt gevraagd hoe zij daarnaar kijken. Verder is een risico dat een 'stille meerderheid' niet gehoord of niet altijd wordt gehoord. Daardoor kunnen plannen gestart of gestopt worden door een kleiner deel van de bewoners, terwijl daar niet altijd een groot draagvlak voor is. Wat de PvdA betreft moet iedereen worden gehoord, dus ook de stille meerderheid. Daarom is dit voorstel niet inclusief en divers genoeg. Tenslotte vraagt de PvdA hoe EenUtrecht reflecteert op de participatietrajecten bij maatschappelijke voorzieningen waar bewoners tegen zijn, zoals bij de komst van azc's of windmolens. Komen die voorzieningen dan nergens in de stad? Het is tenslotte goed om te horen dat het stukje over het zwaarwegend bewonersbelang uit het voorstel wordt gehaald.

De voorzitter geeft het woord aan de VVD.

Mevrouw Zijdenbos (VVD) zegt dat de VVD kritisch is op het voorstel van het college. Helaas zien zij in het initiatiefvoorstel niet de verbeteringen die zij graag hadden gezien, aangezien het nog steeds stevig leunt op de beleidsnota Samen Stad Maken. De VVD is het wel eens met het initiatiefvoorstel dat er meer duidelijkheid voor Utrechters moet zijn over wat zij mogen verwachten van de gemeente. De aan het voorstel ten grondslag liggende beleidsnota Samen Stad Maken is echter zo vaag dat de VVD geen heil ziet in dit initiatiefvoorstel.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van het CDA.

De heer Van Steeg (CDA) vindt het een gedegen voorstel. Het CDA ziet wel een aantal bezwaren. Zij vinden dat de definities het niet altijd duidelijker maken. Het is goed om in het samenwerkingsplan duidelijker vast te leggen wat je mag verwachten van elkaar. Daarin ziet het CDA een aantal positieve aanknopingspunten. Het CDA heeft bewaar tegen de financiële consequenties van een aantal maatregelen, bijvoorbeeld de second opinion. EenUtrecht gaat iets te makkelijk weg van de consequenties daarvan. Het CDA deelt het geven van die kracht aan de gemeenschap, maar heeft ook een aantal fundamentele bezwaren.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Volt.

De heer Maas (Volt) vindt het een prachtig voorstel. Het is goed dat deze verordening preciezer is dan die van de gemeente, en een aantal zaken uitgebreider bespreekt. Het is meer in lijn met de modelverordening. Volt vraagt zich wel af of het niet veel te ver gaat. Dat is lastig te zien in deze verordening. Volt sluit zich aan bij de vraag van het CDA dat de tekst soms moeilijk te lezen is op dat vlak. De consequenties zijn dan ook moeilijk te voorzien. Volt maakt zich wat zorgen over capaciteit en kosten. De artikelen 4, 5, 6, 8 en 9 bevatten veel wijzigingen die kunnen leiden tot vragen, bijvoorbeeld wat precies sociaal eigenaarschap is, wie bepaalt dat en hoe wordt het bepaald. Volt gaat graag met EenUtrecht in overleg over de beantwoording van deze vragen. In principe staan zij positief tegenover de basis van dit voorstel.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van de Partij voor de Dieren.

5 **Mevrouw Krul (Partij voor de Dieren)** zegt dat zij altijd op zoek zijn naar een manier om de natuur een stem te geven. Zij denkt bij uitstek aan het opnemen van de natuur of het klimaat als stakeholder of rechtspersoon. EenUtrecht heeft destijds meegedaan aan het amendement voor natuur als rechtspersoon. De Partij voor de Dieren vraagt of EenUtrecht dieren ook als bewoners ziet. In punt 2 staat dat je meer invloed moet hebben als het je meer raakt. Wie bepaalt wie het hardst geraakt wordt? Volgens de Partij voor de Dieren worden dieren, natuur en milieu vaak het hardst geraakt en ondergeschikt gezien aan de belangen van de mens. Aan EenUtrecht wordt gevraagd hoe zij dat moeten duiden in het voorstel.

10 **De voorzitter** vraagt of andere fracties een bijdrage willen leveren. Dat is niet het geval. Zij geeft het woord aan de wethouder voor de beantwoording van de vragen.

15 **Wethouder Oosters** zegt dat zij uitgaat van het voorstel dat voorligt, omdat zij niet kan inschatten wat de wijzigingen betekenen voor het oordeel van het college. De belangrijkste boodschap van de reactiebrief is dat het college een heel aantal uitgangspunten van het initiatiefvoorstel deelt en ziet dat daar meerwaarde in zit. Op een aantal punten ontbreekt wel de financiële dekking, bijvoorbeeld als het gaat om het voorstel voor stakeholders, over onafhankelijke begeleiding en het terugvallen op burgerparticipatie. Dat lijkt in eerste instantie misschien niet meer te kosten maar dat is wel zo. Los van die financiële bedenkingen ziet het college een risico dat het initiatiefvoorstel er met name voor zorgt dat betrokken Utrechters meer positie krijgen terwijl het college er juist voor wil pleiten er voor alle Utrechters te zijn. Ook voor Utrechters die niet mee willen of kunnen doen aan burgerparticipatie. Het initiatiefvoorstel is niet in lijn met het door de raad vastgestelde beleid en dat geldt ook voor het uitgangspunt dat het bewonersbelang het zwaarst weegt. De voorgestelde artikelen dragen het risico met zich mee dat gemeente en Utrechters juist vaker tegenover elkaar komen te staan in plaats van samen te werken. Samen Stad Maken richt zich juist op het vertrouwen en die verbinding. Dat ziet het college te weinig terug in het initiatiefvoorstel.

25 **De heer Maas (Volt)** vraagt waarom de wethouder denkt dat Utrechters en de gemeente vaker tegenover elkaar komen te staan.

30 **Wethouder Oosters** noemt voorbeelden als de onafhankelijke begeleider, de mogelijkheid voor het doen van een alternatief voorstel, een belang dat zwaarwegender is dan andere belangen. Dit ondersteunt de samenwerking niet.

De heer Maas (Volt) zegt dat het in de huidige participatie wel is geregeld maar niet geformaliseerd. Daartoe is ook geen richtlijn. Hoe moet daarmee worden omgegaan?

35 **Wethouder Oosters** zegt dat het college dat wel formaliseert, als het gaat om het opstellen van een samenwerkingsplan, het betrekken van stakeholders, de stappen die worden doorlopen met het kompas. Dat zijn mooie waarborgen waarin ook de doelen die EenUtrecht nastreeft worden gewaarborgd. EenUtrecht doet dat op een andere wijze, maar het college geeft de voorkeur aan zijn eigen voorstel.

De voorzitter geeft het woord aan EenUtrecht voor een reactie.

40 **De heer Dijkstra (EenUtrecht)** is blij met de reacties en de vragen. Zij raken de essenties en dat is fijn. Hij kaart eerst het financiële aspect aan. EenUtrecht zegt dat het juist veel geld gaat besparen als dingen aan de voorkant goed zijn geregeld. Op dit moment is het niet goed vastgelegd. Daardoor worden er Woo-verzoeken ingediend en zijn er juridische trajecten. Dat moet je helemaal niet willen. Door aan de voorkant iets meer te investeren wordt in de loop van het traject geld bespaard. Bovendien zal het sneller gaan.

45 Het gevoel in de raad is dat EenUtrecht altijd pleit voor de usual suspects, de betrokken bewoners, de mensen 'die zo hard schreeuwen'. Daarmee zouden de ongehoorden minder gehoord worden. Dat is voor EenUtrecht verre van een tegenstelling. Zij staan vooraan als het gaat om de ongehoorde stem en dat zijn vaak de mensen die er pal naast wonen. Dat is geen tegenstelling maar dat zijn vaak dezelfde mensen. Over de usual suspects en de schreeuwers zegt EenUtrecht dat daar veel energie zit. Dat zijn vaak de sleutelpersonen die kunnen helpen om de ongehoorde stem te bereiken. Er is geen tegenstelling. Het initiatiefvoorstel gaat over de ongehoorde stem. Het is jammer dat gezegd wordt dat het voorstel zou polariseren. Daar is

50

EenUtrecht helemaal niet van, dus dat zou een rare paradox zijn. Het is juist goed om aan de voorkant tegenstellingen niet weg te stoppen maar open neer te zetten. De onafhankelijk voorzitter of de mogelijkheid om een alternatief voorstel in te dienen zal in een meerderheid van de gevallen niet tot polarisatie leiden. Oefen daarmee, experimenteer, geef mensen vertrouwen, geef ze positie, geef ze die rechten. Dat leidt niet tot polarisatie.

De heer Van Steeg (CDA) ziet een tegenstelling in het enerzijds mogelijk maken van een second opinion en anderzijds gezamenlijk het proces versterken. Ziet EenUtrecht ook die tegenstelling?

De heer Dijkstra (EenUtrecht) ziet er geen tegenstelling in. Als een bewoner of stakeholder een onafhankelijk onderzoek of second opinion wil, dan werkt het beter als je daarin meegaat. Dat geeft vertrouwen.

De heer Van Steeg (CDA) vraagt in hoeverre een second opinion anders is dan een Woo-verzoek.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) antwoordt dat het bij een Woo-verzoek formalistisch wordt. Bij een second opinion hoeft dat volstrekt niet. En ook het indienen van een eigen voorstel is dat niet. Dat kan juist helpend zijn in het geval een project vastloopt.

Hij vervolgt de beantwoording van de vragen. Het onafhankelijke verslag gaat juist niet uit van wantrouwen, het wil voorkomen dat mensen juridisch gaan door ze wat meer zekerheid aan de voorkant te bieden. Op de vraag of geïnvesteerd moet worden in ambtenaren die de begeleiding van complexe trajecten beter aankunnen antwoordt EenUtrecht dat dat altijd goed is. Zij hebben de indruk dat daar al meer in geïnvesteerd wordt. Dat conflicteert niet met het initiatiefvoorstel dat vandaag voorligt. Op de vraag of de participatie gedomineerd gaat worden door de usual suspects antwoordt EenUtrecht dat zij als een kans en sleutelpersonen moeten worden gezien.

De heer Van Vliet (D66) vraagt of EenUtrecht beoogt om alle relevante partijen in hele brede zin een gelijke stem of evenveel zeggenschap te geven.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) antwoordt dat de een minder wordt geraakt door een voorstel dan de ander. Degene die het meeste geraakt wordt in zijn welzijn of in zijn leefomgeving mag meer meewegen. Dat wordt in de strekt ter vervanging uit de tekst gehaald, maar EenUtrecht is dat nog steeds van mening. Het zegt niets over niet-inclusief zijn of niet-divers zijn.

Op de vraag van de PvdA of het langer gaat duren antwoordt EenUtrecht dat de investering aan de voorkant het proces zal verkorten. Op het punt over de azc's antwoordt EenUtrecht dat die er wel zullen komen. EenUtrecht vindt niet dat alles burgerparticipatie of peilen en burger-aan-zet moet zijn. Er zijn ook zaken waarbij de overheid aan zet is. Het is dan belangrijk om aan de voorkant duidelijk te zijn. In heel veel gevallen is dit echter niet aan de orde. Dan kan veel meer ruimte worden gegeven aan de mensen die echt geraakt worden. Hun rechten moeten beter in de lokale verordening worden vastgelegd.

Met de VVD deelt EenUtrecht dat de nota Samen Stad Maken er beter en anders uit had moeten zien, maar uit praktische overwegingen wordt naar die nota verwezen.

Op de vraag van Volt of het initiatiefvoorstel soms niet te ver gaat antwoordt EenUtrecht dat het voorstel van het college soms ook erg open is geformuleerd. Het voorstel van EenUtrecht is soms ook erg open en niet te precies. Als het heel precies is zou het voer voor juridische procedures zijn. De bedoeling moet wel goed in de toelichting worden uitgelegd.

De heer Maas (Volt) vraagt of het niet juist voer voor procedures is als de afspraken zo worden geregeld, bijvoorbeeld rondom de onafhankelijke begeleiding.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) antwoordt dat in zijn opvattingen het tegenovergestelde het geval is. Het inschakelen van een onafhankelijke derde kan soms veel geld besparen en juridische procedures voorkomen.

Hij vervolgt met de beantwoording van de vraag van de Partij voor de Dieren. Dieren zijn ook bewoners, en bewoners zijn ook dieren. Ook daarvoor geldt dat het belang van degene die het hardst wordt geraakt zwaarder moet wegen. Bij de stakeholders zijn Utrechters vermeld, daar horen ook dieren bij.

De voorzitter informeert naar onbeantwoorde vragen. Die zijn er niet. Zij vraagt of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. Aan EenUtrecht wordt gevraagd of zij het initiatiefvoorstel willen doorgeleiden naar de raad.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) wil dat inderdaad.

- 5 **De voorzitter** benoemt dat EenUtrecht met een strekt ter vervanging zal komen. Volgende week is de raad. Wanneer wordt de strekt ter vervanging aangeleverd?

De heer Dijkstra (EenUtrecht) meldt dat dat dinsdagochtend om uiterlijk negen uur zal gebeuren.

- 10 **De voorzitter** stelt voor om dit als B-punt door te geleiden naar de raad. Zij informeert of er fracties zijn die hierop aanvullende voorstellen willen doen. Dat is niet het geval. Zij stelt voor om dit voor vijf minuten te agenderen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) stelt voor om het meest verstrekkende voorstel als eerste te behandelen. Dat is het voorstel van EenUtrecht.

De voorzitter bevestigt dat dat verzoek zal worden meegenomen. Zij sluit dit onderwerp af en schorst de vergadering.

15

20

25

30

Verslag openbare avondvergadering commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

5

Datum 13 februari 2025
Locatie Stadhuishal, Utrecht
Verslag door de heer Gooren (Notuleerservice Nederland)

Aanwezigen

10

De voorzitter Venita Dada-Anthonij, de burgemeester Sharon Dijksma, de wethouder Rachel Streefland, de leden Derk van Bergen (ChristenUnie), Stefan Gaillard (Stadsbelang Utrecht), Julia Kleinrensink (GroenLinks), Ruud Maas (VOLT), Tess Meering (VVD), Stevie Nolten (BIJ1), Victor Paalman (Horizon), Ralph Peters (D66), Ilse Raaijmakers (PvdA), Margreet Ramaker (VVD), Lars van Rooij (Student&Starter), Titus Stam (PvdA), Iskender Şimşek (DENK), Bert van Steeg (CDA),

15

Louise de Vries (Partij voor de Dieren)

Verslag commissie Ruimtelijke Ordening en Grondzaken

20

12. Afgelasting demonstratie hoger onderwijs op 14 november 2024	42
13. 'Goed werkgeverschap en rechtsgang'	59

De voorzitter heropent het openbare deel van de vergadering om ongeveer 20.00 uur en vervolgt met de behandeling van agendapunt 12.

25

12. Afgelasting demonstratie hoger onderwijs op 14 november 2024

De voorzitter heropent het avonddeel van de vergadering. Een groot aantal fracties wil na de beantwoording van de schriftelijke vragen een gesprek met de burgemeester over de totstandkoming van het besluit om negatief te adviseren over de originele demonstratie tegen de bezuinigingen in het hoger onderwijs. Zij willen ook een reflectie op de informatiebronnen op basis waarvan de driehoek tot het advies kwam om de demonstratie af te gelasten. Hoe verhoudt dit besluit zich tot het doorgaan van alternatieve demonstraties? Verder willen de fracties weten hoe zij meegenomen kunnen worden in de totstandkoming van een dergelijk besluit en wat er nodig is om toekomstige afgelastingen van demonstraties te voorkomen.

35

De heer Van Rooij (Student&Starter) stelt vast dat studenten keer op keer het mikpunt zijn van bezuinigingen, zoals de invoering van het leenstelsel en de plannen om 2 miljard euro te schrappen in het hoger onderwijs en de wetenschap. Studenten wilden massaal de straat op gaan om hun stem te laten horen, maar de demonstratie werd op advies van de driehoek afgelast.

Anders zou de burgemeester de demonstratie zelf verboden hebben. Een dergelijk besluit is nooit eerder genomen.

5 Het demonstratierecht wordt door de landelijke politiek onder druk gezet. Protesten worden sneller verboden en demonstranten worden eerder opgepakt. Daarom is het des te belangrijker dat Utrecht zorgvuldiger omgaat met het demonstratierecht. Het recht op demonstreren moet in Utrecht gewaarborgd blijven, ook in complexe situaties zoals deze.

10 **De heer Van Steeg (CDA)** stelt vast dat Student&Starter een link legt tussen het recht op demonstreren en de zorg voor de openbare orde. Is er wel sprake van een link? In de Wet openbare manifestaties zijn duidelijke regels opgenomen waar een demonstratie aan moet voldoen. De burgemeester heeft een (andere) verantwoordelijkheid om de openbare orde te waarborgen. Het gaat om een andere beoordelingskader.

De heer Van Rooij (Student&Starter) beaamt dat, maar weet dat die deze twee zaken heel erg op elkaar inwerken. De wet gebiedt de gemeente om de demonstratie zo veel mogelijk te faciliteren en de burgemeester moet daar de grenzen van bewaken.

15 **De heer Van Steeg (CDA)** vindt dat het waarborgen van de veiligheid iets anders is dan het bewaken van de wettelijke grenzen.

20 **De heer Van Rooij (Student&Starter)** is het er niet mee eens dat hij een dergelijke link legt. Student&Starter richt zich op drie perspectieven. Zo maken de studenten zich grote zorgen over hun toekomst. Zij konden zich op 14 november 2024 niet laten horen zoals zij het wilden. Het is echter essentieel dat hun stem wordt gehoord. De burgemeester heeft onder hoge druk een moeilijk besluit genomen, maar heeft daarmee ook het vertrouwen in het demonstratierecht onder druk gezet. Een gemeenteraad moet een burgemeester de ruimte geven om zijn werk te doen, maar heeft ook de controlerende taak om het demonstratierecht te waarborgen.

25 10.000 studenten vragen zich af waarom de demonstratie werd afgelast. Wat is daarvan de reden? De gemeente Utrecht heeft het manifest van Amnesty ondertekend. Het verbieden van een demonstratie is alleen gerechtvaardigd bij bestuurlijke overmacht, bijvoorbeeld bij dreiging van geweld en onvoldoende politieke capaciteit. Was er sprake van bestuurlijke overmacht? Waarom is de raad daar niet vooraf over geïnformeerd?

30 De burgemeester sprak in haar brief over een dreiging van geweld, voor haar een reden om de demonstratie af te gelasten. Student&Starter wil weten waar dit op is gebaseerd. Welke informatie gaf aanleiding om de demonstratie tegen te houden?

Mevrouw Nolten (BIJ1) merkt op dat ook pro-Palestijnse studenten deel uitmaakten van de demonstratie. Daar heeft zij zorgen over. Deelt Student&Starter die zorgen?

35 **De heer Van Rooij (Student&Starter)** antwoordt dat daar het debat niet over gaat. Het gaat over het waarborgen van het demonstratierecht.

Mevrouw Nolten (BIJ1) vindt dat haar zorgen ook onderdeel zijn van dit debat, want ook deze groep was aanwezig bij de demonstratie. De groep deed ook mee aan het alternatieve programma. Zij vindt niet dat deze twee bewegingen van elkaar gescheiden moeten worden. Er is sprake van overlap.

40 **De heer Van Rooij (Student&Starter)** staat ook achter deze groep mensen. Zo moeten zij op kunnen komen voor de Palestijnse zaak en er veilig tegen kunnen protesteren. Maar het gaat nu om het demonstratierecht. Dat recht mag niet beïnvloed worden door geweld.

Welke informatie gaf de driehoek aanleiding om de demonstratie tegen te houden? Van welke instanties kwam deze informatie? Hoe is die informatie gewogen?

45 **Mevrouw Meerding (VVD)** begrijpt die vragen, maar die vragen zijn ook al schriftelijk gesteld. In haar antwoord schrijft de burgemeester dat zij die informatie in verband met de veiligheid slechts tot op zekere hoogte kan geven. Student&Starter vraagt naar de bekende weg.

De heer Van Rooij (Student&Starter) vindt de verstrekte informatie te summier. De raad moet het besluit kunnen controleren. Dat is met deze beperkte informatie niet mogelijk.

5

Mevrouw Meerding (VVD) heeft ook het liefst zoveel mogelijk informatie, maar heeft er begrip voor dat soms vanwege de veiligheid niet alles gedeeld kan worden. De VVD heeft eerder in een motie gevraagd om vooraf aan een demonstratie zoveel mogelijk informatie te delen met de raad. Die motie is alleen gesteund door het CDA. Hoe rijmt dat met het betoog van Student&Starter?

10

De heer Van Rooij (Student&Starter) heeft er begrip voor dat uit het oogpunt van veiligheid niet alle informatie wordt gedeeld. Hij benadrukt dat het demonstranten vrij staat om, ook onaangekondigd, een demonstratie te organiseren. Hij was het niet eens met de motie van de VVD waarin de burgemeester gevraagd wordt om de raad vooraf te informeren nog voordat een demonstratie heeft plaatsgevonden.

15

De demonstratie heeft plaatsgevonden op 14 november 2024. De burgemeester gaf aan dat het wegvallen van de dreiging onder andere te maken had dat de organisatie ruimte bood aan verschillende geluiden. Heeft de driehoek de oorspronkelijke demonstratie de kans gegeven om hun demonstratie hierop aan te passen? Had de demonstratie dan nog alsnog door kunnen gaan?

Mevrouw Nolten (BIJ1) weet dat de organiserende partijen de driehoek gevraagd hebben of er een risico zit in het sprekersprogramma. Dat was niet het geval.

De heer Van Rooij (Student&Starter) is daarvan op de hoogte en kondigt aan daar later in zijn betoog een vraag over stellen.

20

Het hoge dreigingsniveau gaf een dag eerder nog aanleiding tot afgelasting van de demonstratie. Het zou merkwaardig zijn dat deze dreiging alleen door deze wijziging weg zou vallen. Zijn er andere specifieke redenen?

25

Studenten maken zich zorgen. Zij werden op 14 november 2024 beperkt in hun grondrecht om hun zorgen te uiten. Dat mag niet meer voorkomen. Het is onbestaanbaar dat mensen door te dreigen met geweld, bepalen welke demonstratie door kan gaan en welke niet.

De heer Van Steeg (CDA) stelt vast dat Student&Starter ook van mening is dat een demonstratie verboden worden vanwege veiligheidsrisico's. Hoe kan de fractie dan de voorwaarde stellen dat het niet meer mag voorkomen?

30

De heer Van Rooij (Student&Starter) wil dat er alles aan wordt gedaan dat het bij deze ene keer blijft.

De heer Paalman (Horizon) wil weten waarom er deze keer niet alles aan is gedaan om de demonstratie door te kunnen laten gaan. Heeft de driehoek niet zijn best gedaan?

35

De heer Van Rooij (Student&Starter) bestrijdt dat hij dat gezegd heeft. Het is heel ernstig dat 10.000 studenten niet van zich konden laten horen. Dat is verschrikkelijk. Er moet alles aan worden gedaan dat dat nooit meer gebeurt. Daarmee impliceert hij verder niets.

40

Ook de raad heeft een verantwoordelijkheid bij een dergelijk verbod. Welke informatie heeft de raad daar voor nodig? Wat kan de raad doen om te voorkomen dat een demonstratie in de toekomst opnieuw worden afgelast? Is de burgemeester wel voldoende toegerust om het demonstratierecht te beschermen? Als dat niet het geval is, is zij bereid om een concreet plan op te stellen om te voorkomen dat een dreiging in de toekomst leidt tot een verbod op de demonstratie?

Mevrouw Nolten (Bij1) merkt op dat het niet gaat om een afgelasting door de burgemeester, maar over een demonstratie die onder druk van de driehoek is afgelast. Verder is een alternatieve demonstratie zonder problemen verlopen.

De heer Van Rooij (Student&Starter) beaamt dat het gaat om een zeer vervelende situatie. De organisatoren waren zeer ontevreden dat de demonstratie werd afgelast. Zij hadden per slot van rekening 10.000 studenten opgeroepen om hun stem te laten horen.

5 **Mevrouw Nolten (BIJ1)** herhaalt dat het niet gaat om een afgelaste demonstratie, maar om een de facto afgelaste demonstratie, weliswaar onder druk maar niet opgelegd.

De heer Van Rooij (Student&Starter) snapt dat er een verschil is, maar daar gaat het hier niet om.

10 Wat is de informatiepositie van de raad? De burgemeester verkeert in een moeilijke situatie en zal onder hoge druk niet altijd in staat zijn om direct alle informatie met de raad te delen. Nu, na drie maanden, is er nog steeds te weinig informatie. Daardoor kan de raad niet controleren of er sprake was van een rechtmatig besluit. Is de burgemeester bereid om onderzoek te doen naar mogelijke verbeteringen van de informatiepositie van de raad?

15 De vrijheid van meningsuiting en het recht om te demonstreren zijn onlosmakelijk verbonden met de stad en mogen dan ook nooit ter discussie staan. Sinds de afgelasting op 14 november 2024 zitten Utrechters en studenten met veel vragen. Het is aan de raad om antwoorden te eisen, zodat hij kan laten zien dat in Utrecht iedereen wordt gehoord.

20 **Mevrouw Meerdling (VVD)** stelt vast dat de demonstratie van FNV en AOB op 14 december 2024 tegen de bezuinigingen op het hoger onderwijs op dringend verzoek van de burgemeester werd afgelast. De driehoek had concrete informatie dat een Palestijnse organisatie de demonstratie wilde kapen en geweld niet zo schuwen. De VVD vindt het bijzonder triest dat een demonstratie daardoor wordt afgelast. Iedereen zou binnen de kaders van de wet vrij moeten zijn om te kunnen demonstreren.

25 Veel fracties vragen zich af of het besluit van de burgemeester juist is geweest en of de raad wel voldoende is geïnformeerd over de beweegredenen. Uit de beantwoording van de vragen blijkt dat de burgemeester serieuze signalen had, maar dat zij vanwege veiligheidsoverwegingen niet meer informatie kan delen. Een raad wil natuurlijk alles precies weten, maar de VVD snapt de argumenten van de burgemeester. Het is een recht van de burgemeester om demonstraties te verbieden of te verplaatsen. De burgemeester zou daar vaker gebruik van moeten maken, bijvoorbeeld als er voor de zoveelste keer een weg wordt geblokkeerd.

30 **Mevrouw Nolten (BIJ1)** merkt op dat de burgemeester de demonstratie niet heeft verboden. Zij heeft slechts de partijen onder druk gezet om de demonstratie te schrappen.

35 **Mevrouw Meerdling (VVD)** is zich daarvan bewust. Daarmee heeft de burgemeester inderdaad geen formeel beroep gedaan op haar bevoegdheden, maar feitelijk komt het op hetzelfde neer. Het is uiteindelijk aan de burgemeester om te beoordelen of een demonstratie kan doorgaan of niet. Deze burgemeester zal niet snel een demonstratie verbieden. Zij heeft samen met de driehoek een eigen inschatting gemaakt op basis van informatie waar je niet omheen kon.

Mevrouw Nolten (BIJ1) wil weten of de VVD vindt dat de burgemeester van haar recht gebruik moet maken.

40 **Mevrouw Meerdling (VVD)** steunt de gang van zaken. Het is goed om eerst de organisatie van de demonstratie te informeren. Dat is beter dan sec het verbieden van de demonstratie.

Mevrouw Nolten (BIJ1) vindt het niet juist dat de organisaties het mes op de keel wordt gezet.

45 **Mevrouw Meerdling (VVD)** deelt mee dat de burgemeester de organisatie slechts geïnformeerd heeft over de ontvangen signalen. Daarmee heeft niet zij maar de mogelijke geweldplegers de organisatie het mes op de keel heeft gezet. De organisatie heeft er uiteindelijk voor gekozen om de demonstratie af te gelasten. Blijkbaar is het gesprek op een goede manier verlopen.

De heer Peters (D66) stelt vast dat de VVD extra hard is tegen demonstraties die niet bij de politieke kleur van de VVD passen.

5 **Mevrouw Meerding (VVD)** bestrijdt dat. Zo is er nooit eerder gedebatteerd over verboden demonstraties van bijvoorbeeld Pegida of bij de abortuskliniek. Toen was geen enkele fractie bereid om hierover te debatteren. Iedereen vond het goed dat de burgemeester die demonstraties verboden had. Dat dit onderwerp nu politiek wordt gemaakt, daarvoor moet naar andere partijen worden gekeken.

De heer Peters (D66) kan deze reactie volgen, stelt vast dat de VVD op een sluwe manier de A12-demonstratie erbij haalt. Van snelwegblokkades is in Utrecht geen sprake geweest, maar de VVD heeft dat wel genoemd. Daarmee heeft zij daar politiek in kleur in aangebracht.

10 **Mevrouw Meerding (VVD)** snapt niet waar deze opmerking vandaan komt. Zij heeft de opmerking over de snelwegdemonstraties met een knipoog aangehaald. De VVD heeft de burgemeester vaker gevraagd om demonstraties te verplaatsen of te verbieden. Het leek haar dan ook gepast om daar nu melding van te maken.

De heer Peters (D66) is blij dat de opmerking met een knipoog werd gemaakt.

15 **Mevrouw Meerding (VVD)** deelt mee dat de VVD in 2024 de motie Breng de raad beter in positie bij demonstraties heeft ingediend, zowel vooraf als achteraf met voldoende informatie over aangekondigde schurende demonstraties met inzicht in de voorbereidingen, de afwegingen omtrent de demonstraties en het verloop van de demonstraties. Met het aanvragen van dit debat zouden de fracties alsnog met terugwerkende kracht voor de motie kunnen stemmen.

20 **Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren)** merkt op dat de VVD destijds sprak over schurende demonstraties. In hoeverre is deze demonstraties schurend?

Mevrouw Meerding (VVD) beaamt dat zij de motie met de kennis van nu anders zou formuleren, bijvoorbeeld met aandacht voor het veiligheidsrisico. Daar zou deze demonstratie ook onder vallen. De raad wil daar graag over worden geïnformeerd.

25 **Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren)** heeft een andere mening over de intentie van de destijds door de VVD ingediende motie. Zij vindt het flauw dat de VVD die motie op dit moment te berde brengt.

30 **Mevrouw Meerding (VVD)** is het daar niet mee eens. Destijds ging het om andere demonstraties en werd met een andere blik naar het debat gekeken. Nu is duidelijk dat het ook op een andere manier kan voorkomen met nu wel de wens om breder te worden geïnformeerd. De motie hoort dus wel degelijk bij dit debat.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) legt uit dat het nu niet gaat om een schurende demonstratie.

35 **Mevrouw Meerding (VVD)** is het daar niet mee eens. Het gaat om een belangenafweging door de burgemeester bij spannende demonstraties. Daarover zou de raad moeten worden geïnformeerd. Bij de aanvraag voor dit debat blijkt dat daar nu draagvlak voor is.

De heer Stam (PvdA) leest in de motie dat de VVD ook een opdracht voorstelt. Dat is niet echter mogelijk.

40 **Mevrouw Meerding (VVD)** heeft in de motie de burgemeester slechts gevraagd om de raad te informeren. De burgemeester heeft toen verwezen naar haar beperkte bevoegdheid om informatie te verstrekken. Dat kan een reden zijn om de motie niet te steunen. Nu blijkt dat een groot aantal fracties behoefte heeft aan extra informatie.

De heer Stam (PvdA) leest in de motie dat de raad zich met de verkregen informatie moet kunnen uitspreken en indien nodig een opdracht geven aan de burgemeester. Dat kan niet.

45 **Mevrouw Meerding (VVD)** is het daar niet mee eens. Het was niet de bedoeling van de motie om in de bevoegdheden van de burgemeester te treden.

De heer Stam (PvdA) stelt vast dat het in de motie dus alleen gaat over de informatieplicht van de burgemeester. Die is echter al vastgelegd.

Mevrouw Meerding (VVD) stelt daarop vast dat de PvdA zich wellicht goed geïnformeerd voelt over deze onderwijsdemonstratie.

- 5 **De heer Paalman (Horizon)** benadrukt dat het gaat om het tijdig informeren van de raad. De informatie kwam binnen op 12 november 2024, op 13 november zijn knopen doorgehakt en op 14 november is de raad geïnformeerd. Hoe tijdiger wil je het hebben?

10 **Mevrouw Meerding (VVD)** snapt de beperkingen van de burgemeester in het tijdig verstrekken van informatie aan de raad. Zij hoopt dat de partijen met de kennis van nu anders kijken naar haar eerder ingediende motie. Zowel deze commissie als het college delen de waarde van het belang van het demonstratierecht. Zij willen demonstraties dan ook de ruimte geven. De demonstratie van 13 november 2024 werd afgelast, omdat er concrete informatie was dat de pro-Palestina organisaties deze demonstratie, desnoods met geweld, wilde kapen. Een dag later vond een demonstratie met hetzelfde doel wel doorgang en vonden er geen noemenswaardige incidenten
15 plaats. Dat roept vragen op.

De ChristenUnie vertrouwt er volledig op dat de driehoek een juist besluit heeft genomen op basis van de destijds beschikbare informatie. De fractie vraagt de burgemeester om woordvoerders in de toekomst op vertrouwelijke wijze iets meer mee te nemen in de onderbouwing van dergelijke beslissingen.

- 20 **De heer Van Rooij (Student&Starter)** begrijpt dat de informatie op vertrouwelijke wijze moet worden verstrekt, maar wil weten of alle informatie die publiekelijk kan worden gedeeld, wel publiekelijk gedeeld wordt.

25 **De heer Van Bergen (ChristenUnie)** is daarvan overtuigd. Dat gebeurt door middel van een brief. Als de raad extra informatie wil, kan hij daar vragen over stellen. Maar het is ook mogelijk dat er informatie is die in het kader van de openbare orde en veiligheid niet openbaar kan worden gedeeld. De ChristenUnie respecteert dat.

De heer Van Rooij (Student&Starter) benadrukt dat het gaat om een grondrecht. Alles wat publiekelijk toegankelijk kan zijn, moet dat ook zijn.

30 **De heer Van Bergen (ChristenUnie)** gaat daarvan uit, maar vindt ook dat die informatie bij bijvoorbeeld gewelddreiging niet publiekelijk kan worden gedeeld.

35 **Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren)** merkt op dat de bewuste demonstratie drie maanden geleden plaatsvond. Het debat daarover had veel eerder gevoerd kunnen worden. Dat had recht gedaan aan al die duizenden demonstranten die op 14 november 2024 de straat op wilden gaan om aandacht te vragen voor de ingrijpende bezuinigingen op het hoger onderwijs. Ook na de beantwoording van de vragen door het college heeft de Partij voor de Dieren nog een groot aantal vragen.

Waarom heeft de raad geen geheime brief ontvangen met een extra toelichting over de situatie? Veel wordt nu vaag gehouden onder het mom van veiligheidsoverwegingen. De raad kan ook onder geheimhouding geïnformeerd worden. Waarom is dat niet gebeurd?

40 Uit de beantwoording van de vragen komt geen duidelijk beeld naar voren om welke dreiging het ging. Er zou sprake zijn van mogelijke kaping waarbij geweld niet zou worden geschuwd. Is er nu wel meer duidelijkheid over? Is nu duidelijk dat dat in verhouding staat met het verbod van de demonstratie?

45 De FNV verklaarde dat haar het mes op de keel werd gezet. Dat kan niet de bedoeling zijn? Waarom heeft de burgemeester niet zelf besloten om de demonstratie te verbieden toen zij toch geen andere optie meer zag?

De heer Peters (D66) wil weten of de Partij voor de Dieren het FNV heeft gevraagd wat dat precies betekent: het mes op de keel zetten? Wat is er concreet gezegd?

5 **Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren)** heeft van de FNV meegekregen dat de organisatie zwaar onder druk is gezet. De FNV heeft een statement openbaar gemaakt waarin staat dat zij het gevoel heeft gehad dat de gemeente de organisatie het mes op de keel gezet om de demonstratie af te gelasten.

10 Waarom heeft de burgemeester die lastige beslissing overgelaten aan de organisatoren van de demonstratie, zonder dat zij alle informatie hadden? Daarmee is de verantwoordelijkheid voor het afblazen van de demonstratie bij de organisatie komen te liggen. Is de burgemeester zich ervan bewust dat de FNV druk ervaren heeft?

Na het afblazen van de demonstratie bleef de driehoek mensen vragen om niet naar Utrecht te komen om te demonstreren. Bij de alternatieve demonstratie was er echter geen reden om uit te gaan van geweld.

15 **De heer Van Bergen (ChristenUnie)** merkt op dat de burgemeester had benadrukt dat er een reden was voor het afblazen van de demonstratie op basis van de Wet openbare manifestatie.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) vindt het nog steeds onduidelijk wat er precies is voorgevallen. FNV heeft nu eenmaal met de opdracht van de driehoek om de demonstratie af te gelasten, druk ervaren. Er was ook een alternatief scenario. Het is niet juist om die verantwoordelijkheid bij de organisatoren te leggen.

20 **De heer Van Bergen (ChristenUnie)** gaat ervan uit dat er voldoende reden was om de demonstratie af te gelasten. Dat kan in overleg met de organisatoren, maar er kan ook een verbod worden opgelegd. De Partij voor de Dieren kiest wellicht voor dat laatste.

25 **Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren)** beaamt dat het altijd goed is om in overleg te gaan met de organisatoren. Maar de gemeente kan ook zelf haar verantwoordelijkheid nemen als een demonstratie niet kan doorgaan.

De heer Van Bergen (ChristenUnie) stelt vast dat de Partij voor de Dieren de voorkeur geeft aan een afgelasting zonder verder overleg met organisatoren.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) vindt dat de fractie niet te weinig informatie heeft om op die opmerking in te gaan.

30 De driehoek heeft opgeroepen om niet meer naar Utrecht te komen om te demonstreren. Er was echter geen sprake van dreiging bij die alternatieve demonstratie. Dat is een vreemde gang van zaken en tegenstrijdig met het uitgangspunt dat het eenieder vrij staat om te demonstreren. Het college heeft nog eens benadrukt dat dit onverminderd van toepassing blijft in Utrecht. Dat schuurt met de oproep om niet meer naar Utrecht te komen, want dat heeft een afschrikwekkend effect op
35 de demonstranten. Dat heeft geleid tot verwarring over een mogelijke dreiging bij de alternatieve demonstratie. Dat druist in tegen het demonstratierecht. De gemeente moet niet actief mensen vragen om niet naar Utrecht te komen als er geen sprake is van een demonstratieverbod. Een onduidelijk programma of het ontbreken van een aanspreekpunt zijn geen redenen om het demonstratierecht in te perken.

40 In een interview met RTV Utrecht stelde de burgemeester dat de alternatieve demonstratie minder te maken had met dreiging, omdat daar geen open podium aanwezig was. Daardoor kon deze demonstratie niet gekaapt worden. Dat is een vreemde manier van redeneren. Had de originele demonstratie zonder open podium dan wel door kunnen gaan?

45 De verkregen informatie is te vaag om een duidelijk beeld te krijgen van de situatie. De Partij voor de Dieren vraagt de burgemeester om opheldering.

Demonstranten gaan niet voor een programma de straat op, maar vragen aandacht voor iets waar zij zich zorgen over maken. Het al dan niet aanwezig zijn van een open podium of een programma

doet er voor hen niet toe. Is er gekeken naar een afzien van een programmering of een open podium?

5 Het college gaf aan dat er geen enkele reden was om aan te nemen dat er lokale pro-Palestina demonstranten betrokken waren bij de dreigingsinformatie. Dat wordt in de beantwoording van een andere vraag weer tegengesproken. Het zou een zorgvuldige voorbereiding vergen. Kan de burgemeester dat uitleggen? Was deze voorbereiding anders dan bij andere demonstraties? En heeft dit signaal invloed gehad op de uiteindelijke beoordeling op basis van dreiging van buiten de stad?

10 De Partij voor de Dieren vraagt aandacht voor de pro-Palestina demonstranten. Het verbinden van een bepaalde groep aan geweld kan uitstralen naar een bredere groep die wel op een vreedzame wijze aandacht vraagt voor het onderwerp. Dat is onwenselijk.

Hoe duidt de burgemeester haar communicatie in de raadsbrief van november 2024, de dag voorafgaande aan de demonstratie? Het benoemen van een groep zonder verdere informatie, is onnodig en zorgt voor een risico van stigmatiseren.

15 **De heer Peters (D66)** wil weten of de Partij voor de Dieren nu ook spreekt over andere groepen demonstranten.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) beaamt dat. Als er in een bericht over een dreiging een bepaalde groep wordt genoemd, in dit geval de pro-Palestina groep, heeft dat een grote impact op een bredere groep.

20 **De heer Peters (D66)** maakt een vergelijking met een demonstratie van Utrecht-supporters. Daar zitten soms ook gewelddadige mensen tussen. Daar gebeurt hetzelfde. Gaat mevrouw De Vries ook voor hen op de barricades?

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) is tegen stigmatisering van mensen en groepen.

25 **De heer Peters (D66)** is blij dat de Partij voor de Dieren daar nu helder over is. Hij was van mening dat de fractie daar een andere keuze in maakt.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) vindt dat een vreemde reactie van de heer Peters. Zij heeft dat nooit gezegd.

30 **Mevrouw Kleinrensink (GroenLinks)** vindt het recht om te demonstreren cruciaal voor een rechtstaat. De gemeente heeft niet voor niets het manifest van Amnesty ondertekend. Het is zorgelijk dat de demonstratie geen doorgang kon vinden vanwege de veiligheid. Zij begrijpt goed dat deze beslissing niet lichtvaardig is genomen, maar heeft er vertrouwen in dat de beslissing zorgvuldig is genomen. Maar het is de taak van de gemeenteraad om dat te controleren. De beantwoording van de vragen hierover maakt het echter ingewikkeld. GroenLinks ziet uit naar de redenen van de afgelasting, al dan niet vertrouwelijk. Het mandaat van de burgemeester moet controleerbaar zijn. GroenLinks stelt voor om in dit soort situaties te werken met in categorisatie van veiligheidsdreigingen. Daarmee kan duidelijk gemaakt worden welke keuzes zijn gemaakt en daarmee is controle achteraf mogelijk.

40 De andere demonstratie, met dezelfde doel, was wel mogelijk. Waarom is die optie niet voorgelegd aan de organisatie van de eerste demonstratie? In de stad is nu veel verwarring over wat er wel en niet mogelijk is.

45 Het is zorgelijk dat het mogelijk is om het recht om te demonstreren door te dreigen met geweld kan worden afgenomen. Wat hebben de gemeente en de politie geleerd van deze situatie? Welke acties zijn er nodig en wat is er nodig om het recht van de demonstranten in de toekomst te kunnen garanderen? Hoe kunnen grootschalige demonstraties in de toekomst doorgang vinden? GroenLinks wil voorkomen dat demonstraties, een groot goed in de democratie, vaker worden afgelast.

5 **Mevrouw Noltén (BIJ1)** had het debat graag eerder gevoerd, want het demonstratierecht is een groot goed. De stad heeft Utrecht uitgeroepen tot demonstratiestad. De stad verdient die titel niet na de afgelasting van de demonstratie op 14 november 2024. Het had anders gekund en
10 ontmoeten. Er wordt nu geheimzinnig geschermd met een gewelddadige dreiging vanuit de pro-Palestijnse activistenhoek. Er was geen sprake van hoor en wederhoor bij de lokale demonstranten uit deze beweging. Op sociale media en in de Tweede Kamer ging een Israëlische propagandarapport rond die deze Utrechters onterecht verdacht maakten. De vreedzame beweging tegen genocide werd over één kam geschoren met alle gevolgen van dien. De organiserende partijen FNV en AOB zouden zelf hebben besloten om de demonstratie af te gelasten. Later bleek dat dit gebeurde onder druk van de politie.

De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat een smaldeel van de groep betrokken was bij het geweld. Moet dan het principe van hoor en wederhoor worden toegepast?

15 **Mevrouw Noltén (BIJ1)** merkt op dat er een vermoeden was dat de dreiging uit die hoek kwam. Dat zou je direct moeten controleren door contact te leggen met de groep. Dat is ook de werkwijze van de verbindingspolitie. Dat is echter niet gebeurd.

De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht) gelooft niet dat een groep daarna iets zal toegeven.

20 **Mevrouw Noltén (BIJ1)** benadrukt dat in het geheel niet duidelijk is dat deze mensen wat van plan waren. Zij verwerpt deze versimpeling van de gang van zaken en heeft geen zin een welles-nietesdiscussie. Als een nieuwe groep een demonstratie aanvraagt, wordt vaak contact met de groep opgenomen. Dat is in dit geval niet gebeurd.

De heer Peters (D66) merkt op dat er sprake was van een dreiging. Er was daarmee sprake van een fundamenteel wantrouwen jegens de politie. Wat heeft het dan nog voor zin om contact op te nemen?

Mevrouw Noltén (BIJ1) blijft het belangrijk vinden om contact te leggen. Dat is niet gebeurd.

25 **De heer Peters (D66)** wil weten of er daadwerkelijk sprake is van een fundamenteel wantrouwen jegens de politie.

30 **Mevrouw Noltén (BIJ1)** benadrukt dat haar partij altijd aandacht wil voor zaken die systemisch in de maatschappij zijn geslopen, zoals discriminatie. Zij is van mening dat de politie daar niet boven staat, maar er ook aan onderhevig is. Zij geeft aan een kritische volksvertegenwoordiger te zijn richting instanties die een geweldsmonopolie te hebben en zich structureel schuldig hebben gemaakt aan etnisch profileren.

De voorzitter snapt dat hier emoties bij betrokken zijn. Zij vraagt om gerichte antwoorden op vragen.

35 **De heer Van Bergen (ChristenUnie)** wil weten bij wie hoor en wederhoor had moeten plaatsvinden.

Mevrouw Noltén (BIJ1) deelt mee dat er een WOO-verzoek is gedaan om inzicht te krijgen in de communicatie binnen de driehoek. In de reactie is een aantal organisaties genoemd, zoals een aantal Utrechtse pro-Palestina organisaties. Die organisaties zijn echter niet direct bevraagd. Dat is bijzonder.

40 **De heer Van Bergen (ChristenUnie)** kan zich voorstellen dat in de destijds aanwezige context, na de rellen in Amsterdam, er een reden was om kritischer te kijken naar pro-Palestina bewegingen. Is de beweging die dreigde met geweld bekend bij mevrouw Noltén?

45 **Mevrouw Noltén (BIJ1)** is daar niet van op de hoogte. Daarom heeft zij de vraag gesteld waar dit vandaan komt. Zij heeft met enkele organisaties gesproken. Zij gaven aan dat zij dit niet van plan waren. Het rapport dat in de Tweede Kamer circuleerde maakte de Utrechtse organisaties echter verdacht.

De heer Van Bergen (ChristenUnie) kan zich voorstellen dat kritisch naar de organisaties wordt gekeken, maar ook dat geconcludeerd kan worden dat deze organisaties vreedzaam gaan demonstreren. Maar als er sprake is van een organisatie waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij geweld gebruiken, is dat voldoende reden om de demonstratie af te gelasten, zonder wederhoor.

Mevrouw Nolten (BIJ1) bestrijdt dat dat de werkwijze in Utrecht is bij het wel of niet toestaan van demonstraties in Utrecht is. Bovendien werd er gesproken over lokale Utrechtse bewegingen. Het is dan bijzonder dat later werd gezegd dat het om bewegingen van buiten de stad ging. Daar heeft BIJ1 vragen over.

Toen Rood en de studentenvakbonden een alternatieve demonstratie organiseerden met een aangepast programma, kwamen daar alsnog duizenden mensen op af. De demonstratie verliep gemoedelijk. De gemeente riep alsnog op om niet te komen, maar zei ook dat er geen dreiging meer was van een kaping van de demonstratie toen het sprekersprogramma was geschrapt, terwijl dat eerder geen probleem was. Pro-Palestina organisaties waren eerder expliciet uitgenodigd door de organisatoren. Het aanmerken van deze organisaties als risico is framing en een poging om de studentenbeweging en de Palestinabewegingen van elkaar te scheiden. Maar in de werkelijkheid is er veel overlap. De pro-Palestina bewegingen wordt door de driehoek als zondebok gebruikt voor het ondermijnen van het demonstratierecht. Daar zijn zij nu de dupe van.

De beantwoording van de eerder gestelde vragen roept nieuwe vragen op. Waarom heeft de burgemeester de demonstratie niet zelf afgelast. Zij wist dat er sprake was van een grote dreiging. Waarom is de organisatie onder druk gezet om zelf te demonstratie af te gelasten? Waarom is er niet gekeken op welke manier de democratie wel gefaciliteerd had kunnen worden? De vage manier van communiceren zorgt voor onduidelijkheid en een gevoel van onveiligheid. Is er al contact op genomen met de Palestinabeweging in Utrecht? De beweging is ten onrechte geassocieerd met gewelddadigheid. Is de communicatie daarover geëvalueerd?

Andere demonstraties op dit gebied zijn, zowel in Utrecht als in Den Haag, probleemloos verlopen. Hoe reflecteert de burgemeester op haar handelen?

De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht) vindt dat het probleemloos verlopen van die andere demonstraties niets zegt over de dreiging bij dit evenement.

Mevrouw Nolten (BIJ1) is het daar niet mee eens. Een partij die de demonstratie had willen verstoren, had ook die andere demonstraties kunnen verstoren. Zij vraagt zich dan ook af of die dreiging wel zo groot was.

De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht) geeft een voorbeeld. Als een rivier dreigt te overstromen en je maatregelen neemt en de rivier overstroomt niet, zeg je ook niet dat die maatregelen overbodig waren.

Mevrouw Nolten (BIJ1) deelt mee dat dat nu juist het onderwerp is van dit debat; is er wel een dreiging dat de rivier overstroomt?

De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht) vindt dat het vreedzaam verlopen van de andere demonstraties niet relevant is.

Mevrouw Nolten (BIJ1) vindt dat wel relevant, want de redenering van de driehoek rammelt.

De heer Van Steeg (CDA) stelt vast dat BIJ1 al haar conclusie getrokken.

Mevrouw Nolten (BIJ1) wil slechts weten in hoeverre er sprake was van een dreiging, waardoor de demonstratie geen doorgang kon vinden. Ook wil zij weten waarom er niet voldoende is gecommuniceerd. Waarom kon de demonstratie geen doorgang vinden?

De heer Van Steeg (CDA) stelt vast dat BIJ1 vindt dat de politie niet te vertrouwen is en dat de demonstratie gewoon door had kunnen gaan.

Mevrouw Nolten (BIJ1) heeft daar geen zicht op, maar stelt wel vast dat een alternatieve demonstratie in Utrecht en een demonstratie op 20 november 2024 op het Malieveld in Den Haag (met een vaste sprekersprogramma) wel doorgang konden vinden. Waren bij die demonstraties geen dreigingen van kapingen? Daar moet de gemeenteraad de driehoek kritisch over bevragen.

- 5 **De heer Van Steeg (CDA)** vindt kritiek prima, maar hekelt het feit dat BIJ1 haar conclusie al getrokken heeft.

Mevrouw Nolten (BIJ1) verwijst voor een reactie naar haar betoog.

10 **De heer Stam (PvdA)** prijst het recht op demonstreren, ook al ben je het niet eens met het doel van de demonstratie. In de Wet openbare manifestaties zijn daarvoor kaders opgenomen. Het is dan kwalijk dat landelijke politici uitspreken dat de ene demonstratie wel en andere niet door kan gaan, zonder alle feiten te kennen. Dat zet het demonstratierecht onder druk en is schadelijk voor de positie van de burgemeesters en de lokale democratie. Utrecht heeft het manifest van Amnesty ondertekend. Amnesty heeft Utrecht vaak gecompimenteerd met het faciliteren van demonstraties. De PvdA heeft er vertrouwen in dat de driehoek zijn best doet om demonstraties
15 (vierhonderd in het afgelopen jaar) door te laten gaan. De fractie vraagt de burgemeester naar de context bij het afgelasten van deze demonstratie. Er werd gesproken over een pro-Palestina organisatie die geweld niet zou schuwen. Dat maakt veel los. In de afgelopen jaren zijn veel pro-Palestina demonstraties georganiseerd.

20 Uit antwoorden op de schriftelijke vragen blijkt dat informatie van buiten Utrecht aanleiding was om de demonstratie af te gelasten. Naderhand is op sociale media en in de Tweede Kamer veel gesproken over het internationale conflict tussen Israël en Palestina. Dat en de beïnvloeding van pro-Israël organisaties hebben invloed gehad op de berichtgeving over de rellen en de demonstratie in Amsterdam. Wat is de relatie met de afgelasting van de demonstratie in Utrecht?

25 Er worden mensen getypeerd als pro-Palestina. Het is natuurlijk mogelijk dat mensen die demonstreren tegen de bezuinigingen op onderwijs ook hun solidariteit met Palestina willen laten zien. Maar dat is geen reden om de demonstratie af te gelasten. Waarom is deze demonstratie dan wel afgelast? De PvdA sluit zich aan bij vragen van andere fracties, onder andere van GroenLinks en de Partij voor de Dieren.

Het protest van pro-Palestina demonstranten heeft ook niet geleid tot onbehoorlijkheden.

30 **De heer Peters (D66)** vindt dat de burgemeester juist heeft gehandeld, maar heeft een aantal aanvullende vragen. In hoeverre is gekeken naar andere vormen van demonstraties of naar andere locaties? Is er, vooraf aan de afgelasting, een uitputtend onderzoek uitgevoerd naar alternatieve scenario's en locaties? Heeft ook de capaciteit van de politie een rol gespeeld?

35 De burgemeester sprak in haar nieuwjaarspeech over allerlei onvoorziene en onprettige dingen in 2025. De spanningen in de samenleving nemen toe. Betekent dat dat demonstraties in de toekomst vaker als onveilig worden betiteld en niet door kunnen gaan? En hoe kan de burgemeester dat tegengaan? Groepen of individuen proberen in toenemende mate demonstraties te kaperen voor een eigen boodschap. Dat levert veiligheidsrisico's op. Gaat de driehoek die demonstraties annuleren of worden er alles aan gedaan om het protest alsnog
40 mogelijk te maken?

Mevrouw Nolten (BIJ1) wil weten of die vragen ook betrekking hebben op pro-Palestina demonstranten die voor de demonstratie zijn uitgenodigd. Zij maken daarmee gewoon deel uit van deze demonstratie.

45 **De heer Peters (D66)** beaamt dat iedereen voor zijn eigen doel mag demonstreren. Dat geldt ook voor pro-Palestina demonstranten. Er is echter een trend dat bij bepaalde demonstraties ook andere groepen met een ander doel aanwezig zijn. Dat zorgt voor veiligheidskwesties.

Mevrouw Nolten (BIJ1) herhaalt dat het niet direct gaat om twee conflicterende zaken, er is sprake van overlap. Dat levert toch geen verhoogd risico op. Bovendien zijn binnen het demonstratierecht ook tegendemonstraties mogelijk, maar dat is nu niet aan de orde.

De heer Peters (D66) stelt vast dat de fracties het met elkaar eens zijn.

De afgelasting schept een precedent. Daarmee laat de driehoek toe dat demonstraties worden gekaapt door dreigementen. Dat kan ertoe leiden dat vele demonstraties moeten worden afgelast. Hoe kan de burgemeester deze zorg van D66 wegnemen?

5 **De heer Van Steeg (CDA)** vindt dat het recht op demonstratie, een grondrecht, moet worden gefaciliteerd. Dat doet de burgemeester ook. Hij gaat ervan uit dat er goede redenen zijn om een demonstratie af te gelasten, bijvoorbeeld vanwege de veiligheid. Hij deelt echter de vragen van de fracties, onder andere over de communicatie met de raad over onder andere de afwegingen om tot dit besluit gekomen. Dat had een oordeel van de raad gemakkelijker gemaakt. Het CDA gaat
10 ervan uit dat het besluit zorgvuldig is genomen.

Het CDA deelt de zorgen van D66 dat partijen demonstraties kapen, waardoor ze moeten worden verboden. Oproepen op sociale media kunnen al snel leiden tot onordelijkheden.

15 **De heer Maas (Volt)** gruwet van de geluiden over het inperken van het demonstratierecht. Een verbod op een demonstratie moet het laatste redmiddel zijn. Hij sluit zich aan bij de vragen van andere fracties over de precieze argumentatie voor het verbod op deze demonstratie. Vooralsnog is deze argumentatie moeilijk uit te leggen.

20 **De heer Şimşek (DENK)** vindt dat pro-Palestijnse activisten vaak ten onrechte worden beschuldigd van allerlei zaken. Ze krijgen vaak te maken met allerlei lastercampagnes vanuit de zionistische lobby en de Nederlandse politiek. Zij worden ook beschuldigd van het kapen van deze demonstratie, mogelijk met geweld. Dat plakt wederom een sticker op hen, zonder dat er sprake was van hoor en wederhoor. De raad blijft met vragen zitten als wie was deze groep en om welke dreigingen en signalen ging het? Daar had de gemeenteraad, wellicht met een geheime brief, over geïnformeerd moeten worden. Waarom wordt er nadruk gelegd op de pro-Palestina demonstratie zonder dat in het openbaar nader te onderbouwen?

25 Zowel de alternatieve demonstratie als de verplaatste demonstratie verliepen ordentelijk. Heeft dat de burgemeester op andere gedachten gebracht?

DENK sluit zich verder aan bij de vele vragen van BIJ1 en de Partij voor de Dieren.

De heer Paalman (Horizon) stelt vast dat alle partijen het jammer vinden dat de demonstratie niet is doorgegaan. Hij ziet uit naar de reactie van de burgemeester.

30 **De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht)** kan zich tot zijn eigen grote verbazing voor het eerst in deze raadsperiode aansluiten bij de betogen van D66 en GroenLinks.

De voorzitter geeft na een korte pauze het woord aan de burgemeester voor een reactie op de bijdrage van de fracties.

35 **Burgemeester Dijkstra** gaat in op de situatie waarin zij staat en waar zij vandaan komt. Toen zij 14 jaar oud was heeft zij in een scholierenstaking gepleit voor meer geld voor onderwijs. De minister van Justitie en veiligheid heeft haar nu gevraagd hoe zij aankijkt tegen het huidige demonstratierecht. Zij heeft toen onder andere gesproken over botsende grondrechten. Zo worden bijvoorbeeld vrouwen die abortus willen plegen, gehinderd in hun grondrecht door demonstranten die gebruikmaken van hun vrije meningsuiting. De gemeente Utrecht heeft nu een proefproces
40 aangevraagd. Daar gaat de Raad van State nu over oordelen. Maar de burgemeester ziet geen enkele aanleiding om het demonstratierecht te wijzigen. Zo wordt gesproken over het verbieden van gelaatsbedekkende kleding. De burgemeester vindt dat zeer onverstandig.

45 Het aantal demonstraties is er de afgelopen vier jaar gestegen van 90 naar meer dan 500. Veel demonstraties, ook pro-Palestina demonstraties, verlopen meer dan uitstekend. Soms zijn er problemen. Dat is vervelend. Dan grijpt de gemeente in. Ook is er soms sprake van informatie waaruit blijkt dat een demonstratie problemen zal veroorzaken. De demonstratie Let women speak op het Paardenveld zou zorgen voor een tegendemonstratie. De gemeente heeft deze demonstraties gefaciliteerd met een ME-linie en met de inzet van paarden tussen de

demonstraties. Dat was niet gemakkelijk en ging maar net goed. Ook is er eerder een grote klimaatdemonstratie geweest die gekaapt dreigde te worden met het dreigement dat er ieder half uur iemand zou worden gedood. Slechts een paar uur voor de demonstratie is de bewuste persoon opgepakt.

- 5 **Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren)** vraagt de burgemeester zich te beperken tot de vragen over de afgelaste demonstratie.

Burgemeester Dijkma benadrukt dat ook deze informatie relevant is. Daaruit blijkt dat de driehoek niet wijkt voor grote druk. De driehoek hakt wel vaker met dit bijltje, met vage informatie waarmee de openbare orde in het geding zou kunnen komen. Utrecht is een mensenrechtenstad. De stad heeft de verklaring van Amnesty ondertekend. Daarmee heeft de stad de dure plicht om ook in moeilijke situaties demonstraties te faciliteren. Er is geen sprake van een politiek motief of van framen, zoals eerder door BIJ1 werd gesuggereerd, om een bepaalde demonstratie af te raden. Zij ervaart het verbieden van deze demonstratie dan ook als een groot verlies. Het mag niet zo zijn dat mensen door te dreigen met geweld, anderen het recht op demonstratie ontnemen. Daar moet de gemeente dan ook alles aan doen.

Mevrouw Nolten (BIJ1) heeft gesproken over framen, omdat de mensen dat zo ervaren. Zij hebben daar last van. De burgemeester heeft niet voorkomen dat onschuldigen in de slipstream werden meegenomen.

Burgemeester Dijkma bestrijdt dat zij dat niet gedaan heeft. Ze geeft aan dat zij de raad meer informatie heeft gegeven dan is toegestaan. Zo had zij niet mogen zeggen dat de organisatie waar de bedreiging vanuit ging, niet uit Utrecht kwam.

Mevrouw Nolten (BIJ1) verwijst naar een reactie op het WOO-verzoek. Daarin wordt gesproken over allerlei Utrechtse groeperingen die uitspraken hebben gedaan die mogelijk als risico worden bestempeld.

Burgemeester Dijkma bestrijdt dat daarover is gecommuniceerd. Het ging om een interne memo. Daar kun je niet de conclusie uit trekken dat daar extern over gesproken is.

De demonstratie is op advies van de driehoek niet doorgegaan. De burgemeester ervaart dat als een groot verlies. Zij benadrukt dat de demonstratie op een later tijdstip, in Den Haag, gewoon heeft plaatsgevonden.

De driehoek heeft kort voor de demonstratie informatie gekregen. Die is aan de gemeenteraad verstrekt. Meer informatie was er niet. De politie had serieuze informatie over een dreiging van een kaping met geweld. Het is niet de taak van de burgemeester om daar eigen onderzoek naar te doen; ieder zijn vak. De vraag is of het zo serieus is dat er een andere afweging gemaakt moet worden. De districtschef van de politie in Utrecht gaf aan dat het echt serieus was. Toen is er in eerste instantie keken naar alternatieven, bijvoorbeeld op een andere locatie of niet met een route maar op een vaste plek.

De heer Van Rooij (Student&Starter) stelt vast dat er een serieuze dreiging was van kaping met geweld. Op basis van die informatie heeft de burgemeester besloten om de demonstratie af te gelasten.

Burgemeester Dijkma beaamt dat.

De heer Van Rooij (Student&Starter) zet vraagtekens bij de beslissing om de demonstratie met deze summiere informatie af te gelasten.

Burgemeester Dijkma herhaalt dat zij de politie gevraagd heeft om een nadere duiding van die informatie en een inschatting hoe serieus dit is. Dat is een taak van de politie en niet van de burgemeester.

De heer Van Rooij (Student&Starter) vindt dat de raad met deze summiere informatie (zonder inzage in de signalen) niet kan controleren of dit een rechtmatig besluit is geweest.

Burgemeester Dijkma moet vertrouwen hebben in de instituties, maar heeft ook de bevoegdheid om nadere informatie op te vragen. Maar de politie zal en mag niet haar bronnen vrijgeven. Als zij niet kan vertrouwen op de politie, kan zij haar werk niet meer doen. Ze begrijpt dat het onbevredigend is voor de gemeenteraad en dat het heel moeilijk uit te leggen is. Het is het lastigste besluit dat zij in de afgelopen periode heeft moeten nemen. Maar uiteindelijk is zij van mening dat het een verantwoord besluit is geweest.

De heer Şimşek (DENK) vindt dat er tussen mogelijke alternatieven maatregelen en het afgelasten van de demonstratie veel lucht zit. Welke alternatieve maatregelen heeft de burgemeester overwogen?

Burgemeester Dijkma herhaalt dat er is gekeken naar een alternatieve locatie, de mogelijkheid van een statische demonstratie en bijvoorbeeld naar extra beveiligingsmaatregelen. In andere situaties zou deze voldoende kunnen zijn, maar gelet op het late tijdstip dat de informatie binnenkwam, de verwachte grote opkomst en de grote risico's voor de openbare orde en de veiligheid van demonstranten was de conclusie dat de politie de demonstratie niet kon beschermen. Zij herhaalt dat zij zelf ook moeite had met dit besluit, mede gezien het gemak waarmee je een demonstratie zou kunnen tegenhouden.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) stelt vast dat de informatie pas laat binnenkwam bij de gemeente. Had de demonstratie wel door kunnen gaan als die informatie eerder was binnengekomen?

Burgemeester Dijkma beaamt dat dat wellicht het geval had kunnen zijn als er meer tijd zou zijn geweest, bijvoorbeeld door maatregelen te nemen of door de bedreigers op te sporen. Maar dat is natuurlijk niet zeker. Daarover kun je slechts speculeren. Maar hoe meer tijd je hebt, hoe meer mogelijkheden je hebt om dingen te regelen.

Eerder was er bij een andere demonstratie ook sprake van een dreiging. De demonstratie was echter al gestart. Dan kun je slechts zichtbare en onzichtbare maatregelen nemen of kiezen voor een kortere route of een statische demonstratie.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) vindt het verwarrend. Zo had de gemeente meer kunnen doen als er meer tijd zou zijn geweest, maar aan de andere kant is er nog steeds onzekerheid over de dreiging.

Burgemeester Dijkma is het daarmee eens, maar verwijst opnieuw naar de summiere informatie op basis waarvan het besluit moest worden genomen. Zij prijst het openbare debat over dit onderwerp. Een besloten behandeling zou slechts leiden tot meer complotdenken.

Mevrouw De Vries vroeg waarom de gemeente de demonstratie niet zelf had verboden. Ook de organisatoren gaven er in het nagesprek de voorkeur aan dat de gemeente de demonstratie zelf zou verbieden. De burgemeester legt uit dat het verbod op een heel laat moment is bekendgemaakt. Toen was al bekend dat mensen toch zouden komen (maar niet dat dat door Rood was georganiseerd). Dan wordt naar de burgemeester gekeken om dat te handhaven en de mensen die toch komen, te sommeren om te weg te gaan. Dat kan alleen met een grote politie-inzet. Daarmee zouden onschuldige demonstranten opgepakt moeten worden. Daar was de burgemeester geen voorstander van.

Mevrouw Nolten (BIJ1) wil weten of de burgemeester de verantwoordelijkheid voor het instellen van de demonstratie bij de organisatoren heeft gelegd, zodat zij een alternatieve demonstratie konden organiseren.

Burgemeester Dijkma bestrijdt dat. Dat was niet haar bedoeling. Maar ze wist wel dat zij politie moest inzetten als er toch mensen zouden komen.

De burgemeester baalt ook van wat er na het verbod allemaal is gebeurd, namelijk dat Rood een alternatieve demonstratie heeft georganiseerd. Het was ook moeilijk om met die organisatie afspraken te maken over routes en bijvoorbeeld een statische demonstratie. Zij benadrukt dat het om een veel kleinere demonstratie ging dan de demonstratie van de grote vakbonden met

sprekers, politici uit Den Haag en met een enorme landelijke uitstraling. Dat kan al een grote dreiging met zich meebrengen. Daarom zijn de twee demonstraties verschillend beoordeeld. Bovendien moet iedere demonstratie opnieuw op zijn merites worden beoordeeld. Bij de alternatieve demonstratie was geen sprake van dreiging. De FNV en AOB waren woedend dat deze demonstratie wel door mocht gaan. Dat had de gemeente met de vakbonden moeten bespreken. Maar daar was geen tijd voor. De nieuwe demonstratie vergde veel tijd en inspanning, omdat Rood geen vastomlijnde afspraak willen maken.

Mevrouw Nolten (BIJ1) stelt dat Rood ook een recht heeft op demonstreren.

Burgemeester Dijkma herhaalt dat zij dat recht ook hebben gekregen.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) wil weten of de burgemeester met statement bedoeld: niet naar de stad komen.

Burgemeester Dijkma beaamt dat. Zij vond het verstandig om op dat moment die oproep te doen. Maar daar stond ook een tekst in die iets zei over de bonden. Dat had niet gemogen. De politiek binnen de bonden heeft een bepaalde dynamiek. Die heeft de gemeente niet voorzien. Daarmee zijn FNV en AOB onnodig betrokken bij ongewenste beeldvorming.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) wil weten of de burgemeester nog steeds achter de oproep staat om niet naar de stad te komen. Dat is een - onterecht - afschrikkend signaal, zeker als de demonstratie niet is verboden.

Burgemeester Dijkma beaamt dat een dergelijke oproep afschrikt, maar blijft bij haar mening dat die oproep in een dergelijke context terecht was. Zo was nog steeds niet duidelijk wat er mis zou kunnen gaan. Daarbij was er veel onrust in andere steden in Nederland. Iedereen stond op scherp.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) wil weten wat er dan allemaal mis kan gaan. De oproep heeft veel onrust onder demonstranten opgeleverd en onduidelijkheid over de vermeende dreiging. Het kan toch niet de bedoeling zijn om mensen een zo vertekend beeld te schetsen?

Burgemeester Dijkma heeft de demonstranten niet gevraagd hoe zij dit ervaren hebben, maar weet dat een paar duizend demonstranten zich niets hebben aangetrokken van de oproep. De sfeer was goed. Zij had niet het gevoel dat mensen bang waren.

De fracties hebben gevraagd om alle beschikbare informatie, maar ook om dat niet allemaal in het openbaar te doen. De beschikbare informatie is verstrekt, met daarbij ook informatie over groepen. Daarvoor is toestemming gevraagd van de hoofdofficier. Dat was niet bedoeld om te framen, maar om duidelijk te maken dat het niet ging om groepen uit Utrecht.

Mevrouw Nolten (BIJ1) vindt de communicatie op zijn minst verwarrend. In de raadsbrief staat dat de driehoek concrete informatie van buiten de stad had ontvangen waaruit bleek dat een pro-Palestina organisatie de demonstratie wilde kapen. Daarmee is niet gezegd dat de organisatie niet uit Utrecht komt.

Burgemeester Dijkma beaamt dat die informatie niet duidelijk was. In de brief werd gerefereerd aan groepen van buiten Utrecht, maar je kunt de zin inderdaad ook anders lezen. Zij kondigt aan daar in de toekomst beter op te letten. Zij benadrukt dat de gemeente goede relaties heeft met Utrechtse pro-Palestijnse groepen.

De burgemeester herhaalt dat zij de raad zo snel mogelijk zoveel mogelijk informatie heeft gegeven. Dat had niet sneller gekund. Het is nu aan de raad om daar over te oordelen, maar het is niet aan de raad om mee te beslissen. Daar zou de raad dan ook later verantwoording voor moeten afleggen.

Mevrouw Meerding (VVD) legt uit dat zij het zo niet heeft bedoeld. Zij beaamt dat de raad niet op de stoel van de burgemeester moet gaan zitten. De VVD heeft destijds slechts opgeroepen om de

raad vooraf zoveel mogelijk te informeren. Dat is nog steeds het geval, maar zij snapt de moeilijkheden die dat oplevert.

5 **Burgemeester Dijkma** gaat in op het verzoek van GroenLinks om bedreigingen te categoriseren. Dat is lastig. Veel bedreigingen worden weggeorganiseerd door politie-inzet of het oppakken van verantwoordelijken. Dit moet een extreme uitzondering blijven.

Mevrouw Kleinrensink (GroenLinks) is het met dat laatste eens en ook dat de rollen gescheiden moeten blijven. Maar met een soort categorisering kunnen zaken beter worden gecontroleerd en geëvalueerd.

10 **Burgemeester Dijkma** legt uit dat de afwegingen die moeten worden gemaakt, in de buurt komen van het verzoek van GroenLinks. Als alles goed gaat of nagenoeg goed gaat, wordt de raad daar niet over geïnformeerd. Wellicht moet dat wel gebeuren, zodat ook duidelijk is dat de driehoek niet bij ieder zuchtje tegenwind een negatief besluit neemt.

15 **Mevrouw Kleinrensink (GroenLinks)** vindt dat fijn om te horen. Maar het is nu wel gebeurd en de raad moet dat nu achteraf kunnen controleren. Het zou wel fijn zijn om dat te kunnen wegen. Dat is nu niet mogelijk.

Burgemeester Dijkma beaamt dat, maar heeft nog geen manier gevonden om dat gemakkelijker te kunnen wegen. Zij heeft op basis van de informatie die zij heeft gekregen gezocht naar alternatieven, maar het was niet mogelijk. Er is geen één-op-één relatie tussen de verkregen informatie en een besluit. Soms zijn er wel alternatieven mogelijk.

20 **De heer Peters (D66)** kan zich voorstellen dat (openbare) informatie over dreigingen interessant zijn, maar waarschuwt ervoor dat je mensen niet onnodig bang moet maken. Wellicht dat de informatie dan onder geheimhouding moet worden verstrekt.

Burgemeester Dijkma is het daarmee eens. Zij stelt voor om dat in een informatiebijeenkomst nader uit te leggen.

25 Verder is gevraagd of de context, de situatie in Nederland en in de wereld, de situatie heeft beïnvloed. De burgemeester benadrukt dat de beslissing voornamelijk is genomen op basis van de verkregen informatie. Zij beaamt dat er een context is met de situatie in en discussies over Gaza.

30 De (beperkte) politiecapaciteit mag nooit een weging zijn bij de beoordeling. Het was voornamelijk de onvoorspelbaarheid van de dreiging wat de politie deed oordelen dat het een onmogelijke operatie werd. Dat mocht niet misgaan.

De voorzitter geeft ruimte voor aanvullende en nog niet beantwoorde vragen.

35 **Mevrouw Kleinrensink (GroenLinks)** wil weten wat er van deze situatie valt te leren om een volgende situatie als deze te voorkomen en om ervoor te zorgen dat een dergelijke situatie in de toekomst wel door kan gaan.

Mevrouw Nolten (BIJ1) wil weten of hierover contact is opgenomen met de Utrechtse pro-Palestina organisaties en vraagt de burgemeester om te reflecteren op de opmerkingen over de communicatie.

40 **Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren)** herhaalt haar vragen over het open podium bij de alternatieve demonstratie en de relatie met de dreiging. Zij heeft verder vragen gesteld over de lokale pro-Palestina demonstranten, de zorgvuldige voorbereiding van de eerste demonstratie, de impact op het oordeel qua dreiging en of een ongecontroleerde toestroom naar de stad zonder duidelijk programma of aanspreekpunt een reden is om het demonstratierecht in de perken.

45 **De heer Van Rooij (Student&Starter)** herhaalt zijn vragen wat de burgemeester kan doen om te voorkomen dat demonstraties in de toekomst worden afgelast en of de burgemeester bereid is om daarvoor een plan opstellen. Hij vraagt ook om een reactie op de opmerkingen van de fractie over

de informatievoorziening aan de raad. Is de burgemeester bereid om te onderzoeken hoe de raad betere in stelling kan worden gebracht om dit soort gevoelige kwesties te controleren?

5 **Burgemeester Dijkma** stelt vast dat er een hoge maakbaarheid schuilt in de vragen zit. Zij legt uit dat een dergelijke situatie niet vaak aan de orde is. Het is een unieke situatie die ook moeilijk uit te leggen is in deze mensenrechtenstad. Het is het moeilijkste besluit dat zij in de afgelopen vier jaar heeft moeten nemen.

De heer Van Rooij (Student&Starter) beaamt dat het een moeilijk besluit is geweest, maar zet er toch vraagtekens bij: hoe is het mogelijk dat de burgemeester niet om meer informatie heeft gevraagd bij de politie?

10 **Burgemeester Dijkma** herhaalt dat het gaat om zelfstandige rollen met eigen bevoegdheden. Zij kan slechts het gesprek aangaan met de districtschef en hem deze vragen stellen.

De heer Van Rooij (Student&Starter) vindt dat de burgemeester toch moeten weten wat de aard van de dreiging is om zo bijvoorbeeld te kunnen besluiten dat de demonstratie in afgeslankte vorm wel kan doorgaan.

15 **Burgemeester Dijkma** herhaalt de aard van de dreiging: er was een groep die met geweld de demonstratie wilde kapen. Dan gaan alle alarmbellen af. En dan wordt natuurlijk gevraagd of dit serieus is, of het goed gecheckt is en of een demonstratie op een alternatieve locatie of in afgeslankte vorm wel mogelijk is.

20 **De heer Van Rooij (Student&Starter)** is het daarmee eens, maar herhaalt zijn vraag wat het concreet betekent: dreigen met een kaping met geweld.

Burgemeester Dijkma deelt mee dat dat nu juist onduidelijk is. Als bijvoorbeeld duidelijk is dat iemand met een mes mensen gaat steken, dan had hij kunnen worden opgepakt of had er extra beveiliging kunnen worden ingeschakeld. Maar de informatie bleef onduidelijk.

25 De burgemeester benadrukt dat zij geen bange bestuurder is en dan zij niet snel demonstraties verbiedt. Dat blijkt ook uit alle casussen in de afgelopen jaren. Maar in dit geval moest de burgemeester afgaan op een serieuze maar onduidelijke dreiging.

De heer Van Rooij (Student&Starter) bestrijdt dat hij gezegd heeft dat hij de burgemeester ervan beschuldigd de demonstratie te hebben verboden zonder goed onderzoek te doen. Hij heeft slechts naar de gronden voor deze beslissing gevraagd.

30 **Burgemeester Dijkma** is het daarmee eens.

GroenLinks wilde weten wat je van deze situatie kunnen leren. De burgemeester is al ingegaan op de communicatie met de organisatoren. Ook de driehoek heeft de ontwikkelingen geëvalueerd en onderzocht wat beter zou kunnen. Achteraf blijkt nu ook dat het niet anders had gekund.

35 **Mevrouw Kleinrensink (GroenLinks)** maakt zich zorgen dat met slechts een dreiging van geweld een demonstratie gekaapt kan worden. Wat kan daar nog aan gedaan worden? Dat raakt aan de rechtsstaat.

40 **Burgemeester Dijkma** heeft geleerd om demonstraties zoveel mogelijk door te laten gaan. Scholen sluiten na een dreigement snel hun deuren. Met hen is gesproken en is gezegd dat het leven gewoon doorgaat. Je moet er niet aan toegeven. Dat is de houding en de basis van waaruit de driehoek zijn werk doet. Alleen als het echt niet anders kan, moeten demonstraties verboden worden.

Er is doorlopend contact met de Utrechtse pro-Palestina groepen, maar de burgemeester weet niet of dat in deze context ook is gebeurd. Zij zegt toe om, als daar behoefte aan is, contact met hen op te nemen.

5 Bij de grote demonstratie was sprake van een programma met een open podium met bepaalde sprekers. Dat is een verantwoordelijkheid van de organisatie. Dat is geen onderwerp van de afweging van de driehoek. De driehoek heeft slechts gesproken over een mogelijke alternatieve locatie of een statische demonstratie. Bij de kleine demonstratie was inderdaad ook een open podium. Daardoor kon die demonstratie ook niet worden gekaapt.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) is van mening dat ook de alternatieve demonstratie over een programma beschikte. Ze begrijpt dat er geen alternatief voor de grote organisatie is besproken zonder een open podium met sprekers of het afgelasten van het programma.

10 **Burgemeester Dijkma** herhaalt de eerder genoemde alternatieven. Voor meer besprekingen was het te kort dag. Bovendien was ook niet duidelijk op welke plek en wanneer de kaping zich zou manifesteren.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) heeft in een interview met de burgemeester gehoord dat de alternatieve demonstratie niet was verboden, omdat er geen dreiging was omdat er geen programma was.

15 **Burgemeester Dijkma** legt uit dat er geen lijst van sprekers was. Iedereen die dat wilde, kon spreken.

Mevrouw De Vries (Partij voor de Dieren) herhaalt haar vraag in hoeverre de zorgvuldige voorbereiding van de lokale pro-Palestina groepen impact heeft gehad op het besluit dat naar aanleiding van de dreiging is genomen.

20 **Burgemeester Dijkma** bestrijdt dat dat impact heeft gehad. Het had niets te maken met de dreiging waardoor de democratie werd afgelast.

Toezeggingen

- De burgemeester heeft toegezegd contact op te nemen met de lokale pro-Palestina organisaties.

25

- De burgemeester heeft een technische sessie toegezegd over besluiten over demonstraties.

De voorzitter vraagt de fracties of de bespreking van dit onderwerp doorgeleid moet worden naar de raadsvergadering.

De heer Van Rooij (Student&Starter) kondigt fractieberaad aan.

30 **De heer Stam (PvdA)** vindt het geen probleem als het onderwerp na de eerstvolgende raadsvergadering in de raad wordt besproken.

De voorzitter schorst kort de vergadering.

13. 'Goed werkgeverschap en rechtsgang'

35 **De voorzitter** heropent de vergadering. Aanleiding voor deze bespreking is de rechterlijke uitspraak om dat de beheerder van de Domtoren niet mag worden ontslagen. De wethouder heeft hierover op 17 oktober 2024 mondelinge vragen beantwoord. De agenderende fracties willen met de wethouder in debat over goed werkgeverschap en over het moment wanneer naar de rechter gestapt wordt. Ook wordt er gesproken over de bestuurlijke sensibele in de zin van hoe en wanneer zaken in het openbaar worden gebracht en de gevolgen daarvan voor de beeldvorming van de gemeente Utrecht als werkgever.

40 **Mevrouw Ramaker (VVD)** is verbaasd over het acteren van het college en hoe de wethouder omgaat met dit dossier. De individuele casus is geheim, maar met de stap naar de rechter wordt alles openbaar. De rechter heeft de gemeente in het ongelijk gesteld. De beheerder is dus

onterecht ontslagen. Het is pijnlijk te lezen dat de gemeente de plank arbeidsrechtelijk compleet heeft misgeslagen. Nog pijnlijker is dat is gebeurd bij de opening van de Dom.

5 Heeft de wethouder als werkgever een risico-inschatting gemaakt? Is het een patroon dat leidinggevend en naar de rechter stappen om zich te verlossen van hun werknemer? Wat zijn de checks en balances voor een gang naar de rechter en in hoeverre wordt de bestuurder daar bij betrokken? De VVD begint zich zorgen te maken over de bestuurlijke sensibiliteit van de ambtelijke top.

10 De wethouder verwijst naar een afspraak uit 2017. Moet die afspraak niet worden herijkt? Wellicht is de afspraak voor een individueel geval van toepassing, maar in dit geval komt het imago van de stad om de hoek kijken en bestaat er het risico dat de rechter niet in het voordeel van de gemeente beslist. Het is goed dat werknemers beschermd worden, maar er zijn nog meer zaken die bij een gang naar de rechter moeten worden afgewogen.

15 **De heer Maas (VOLT)** sluit zich voor een deel aan, onder andere over de aanleiding, bij het betoog van de VVD. Deze avond nog is een publicatie verschenen over dit onderwerp. In de raadsbrief staat dat het vonnis aanleiding is om het handelen kritisch onder de loep te nemen. De beschikking van de rechter wordt zorgvuldig geanalyseerd en er worden lessen uit getrokken. De heer Maas vraagt de wethouder de resultaten met de raad te delen. Welke lessen zijn getrokken en hoe gaat het beeld en het beleid van de gemeentelijke organisatie veranderen?

20 Eerder is met wethouder gesproken over een visie op centrale sturing. De fractie heeft onder andere vragen over de handelingsbevoegdheid bij het al dan niet aangaan van ontslag en de rol van andere afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie zoals P&O en Juridische Zaken. Bestaan er centrale procedures of is er een handelingsplan bij een ontslag van een medewerker? Het is natuurlijk niet de directe verantwoordelijke van de wethouder, maar zij zich moet zich hier wel voor verantwoorden. Wanneer in dit proces is de informatie met wethouder gedeeld? Was het
25 toen nog mogelijk om in te grijpen? Ziet wethouder nog mogelijkheden om de visie van de afdelingen op de centrale sturing te versterken?

De heer Van Steeg (CDA) prijst de gerestaureerde Dom en de openingsmanifestatie. Dat geldt echter niet voor de kwestie met de beheerder. De gemeente heeft fouten gemaakt. Het gaat om een individuele zaak. Daar mag je slechts voorzichtig bredere conclusies uit trekken.

30 Er zijn verschillende signalen dat het op het gebied van personeelsbeleid rommelt, onder andere bij de Veegdienst, en er circuleren geluiden over eilandjes op het stadskantoor zonder centraal beleid.

35 Deze individuele zaak had eerder moeten leiden tot urgentie. Het is een zaak die ook de mensen op het stadskantoor raakt. Het gaat over het werkgeverschap van de gemeente. Ga hiermee aan de slag en kijk wat beter kan, ook breder op het gebied van personeelsbeleid. De zaak is breed uitgemeten in de media. Hoe gaat de wethouder dat beperken? Hoe laat zij zien dat ze, als werkgever op het stadskantoor, staat voor de ambtenaren op alle afdelingen op het stadskantoor?

40 **Mevrouw Ramakers (PvdA)** wil weten of deze zaken op zichzelf staan. Volgens de rechter is de gemeente Utrecht een slechte werkgever. Een gemeente moet echter het goede voorbeeld geven en een goede werkgever zijn. Daarvoor is extern onafhankelijk onderzoek nodig. Heeft dat plaatsgevonden? Worden de uitkomsten met de raad gedeeld? Verder sluit de PvdA zich aan bij de vragen van Volt over het trekken van lessen en deze te delen met de raad.

45 **Wethouder Streefland** geeft aan dat er nog gesproken wordt over deze casus. Zij kan dan ook slechts prudent antwoorden op de vragen en kan dus niet alle vragen kunnen beantwoorden. Niemand wil een casus als deze, zowel de werknemer als de werkgever niet. Daar kun je ook niet trots op zijn. Daar moet je lering uit trekken en zaken zoveel mogelijk bijsturen en herstellen.

50 De VVD vroeg aandacht voor de checks en balances en verwees naar het handelingskader uit 2017 over hoe om te gaan met integriteitkwesities, de verschillende rollen en de informatievoorziening aan de raad. Dat kader is nog steeds actueel. De wethouder zegt toe het handelingskader te herijken en het resultaat te delen met de raad in een sessie waarin ook uitleg

wordt gegeven over de werking en de rollen van de raad, het college en de top van de organisatie bij kwesties over bijvoorbeeld integriteit. Het handelingskader zal ook ingaan op afwegingen over bijvoorbeeld wanneer iets gedeeld wordt met het college. De portefeuillehouder binnen de eigen kolom is de eerste verantwoordelijke; alleen bij een bredere casus haakt de portefeuillehouder P&O aan.

De heer Maas (VOLT) merkt op dat in het Handelingskader integriteit alle elementen zijn opgenomen die de wethouder noemde, over bijvoorbeeld verantwoordelijkheden.

Wethouder Streefland herhaalt dat zij het kader zal herijken, verhelderen en aanvullen met informatie over de verschillende rollen. Zo is de raad kaderstellend en controlerend; de wethouder is uitvoerend. Deze gaat niet over personeel. Dat is gemandateerd aan de directeur van de organisatie. Daarmee moet helder zijn wanneer wie instapt. Werknemers moeten te allen tijde worden ondersteund en beschermd. Maar dat geldt ook voor de leidinggevende. Dat vraagt om een goede balans.

De heer Maas (VOLT) begrijpt dat die zaken nu nog niet zijn opgenomen in het handelingskader en dat die alsnog worden opgenomen.

Wethouder Streefland beaamt dat en zegt toe de informatie later te delen met de raad, wellicht in Q2. Het team werkt nu hard aan de hervormingsbezuinigingen.

Mevrouw Ramaker (VVD) benadrukt dat het niet gaat om een individuele casus maar om patronen en vraagt de wethouder de vraag hierover van de VVD te beantwoorden. Wat verstaat de wethouder onder Personeel en Organisatie?

Wethouder Streefland antwoordt dat het gaat om het totale beleid van de organisatie in bestuurlijke zin. Zo praat zij met bonden. Verder gaat het over het functiehuis, diversiteit en inclusie, ziekteverzuim, inhuur, hervormingsbezuinigingen enzovoort. Zij staat naast de portefeuillehouder bij een incident of een patroon en informeert onder andere de raad over het beleid op het gebied van integriteit. Daarnaast is er de IPM-kolom.

Mevrouw Ramaker (VVD) merkt op dat er twee jaar geleden al sprake was van een tekort van 40 miljoen euro. Nu is de financiële functie versterkt, maar daarbij zat geen wethouder P&O aan de tafel terwijl het wel om een ambtelijk fout ging. Als er iets gebeurt in de organisatie op de afdeling P&O, wordt het een verantwoordelijkheid van de wethouder P&O.

Wethouder Streefland deelt mee dat in die casus de wethouder Financiën de primaire verantwoordelijkheid heeft. Als er patronen zijn die breder over de organisatie verspreid zijn, zal zij daar niet van wegblijven. Zo is de wethouder Mobiliteit verantwoordelijk voor de fietsenstalling onder het stadskantoor, met naast zich de wethouder Vastgoed. Dat is de verdeling. De wethouder P&O is niet verantwoordelijk voor elke situatie

Mevrouw Ramaker (VVD) beaamt dat, maar vindt dat het duidelijker vermeld moet worden. Daarmee vermijd je discussies.

Wethouder Streefland is het daarmee eens. Het is goed dat duidelijk wordt wie waarvoor verantwoordelijk is, zeker als het gaat om dingen die in de krant staan.

De heer Van Steeg (CDA) snapt de verschillende verantwoordelijkheden van de verschillende wethouders, maar het gaat hier om personeelsbeleid in combinatie met het omgaan met incidenten. Daar moet de wethouder P&O op aangesproken kunnen worden. Ook dat moet in het kader worden opgenomen, bijvoorbeeld over de afhandeling van de problemen in de organisatie.

Wethouder Streefland beaamt dat. Zo moet duidelijk zijn hoe een ontslag door middel van rechtszaak moet worden aangepakt. Dat is in 2024 (slechts) vijf keer gebeurd, op zesduizend medewerkers. Het beleid is: oplossingen zoeken zo nabij mogelijk waar het kan, de inschakeling van een vertrouwenspersoon, het meldpunt integriteit enzovoort.

De heer Van Steeg (CDA) begrijpt dat er een checklist komt voor de gehele organisatie waarmee moet blijken of de procedure goeddeels is doorlopen.

5 **Wethouder Streefland** deelt mee dat er strakke regelingen en protocollen zijn, zoals het integriteitprotocol. Verder is er de integriteitscoördinator met zijn team. Dat staat de medewerkers bij. Alles is, net zoals in vele andere organisaties, strak omschreven. Maar dan nog kan er altijd een inschattingsfout worden gemaakt. Het is mensenwerk. Dat moet hersteld worden.

Mevrouw Ramaker (VVD) begrijpt dat, maar wil ook dat de raad, desnoods in het geheim, geïnformeerd wordt, ook bij individuele casussen. Kunnen daar afspraken over worden gemaakt?

10 **Wethouder Streefland** probeert dat altijd te doen, met aandacht voor de bescherming van de medewerkers. Soms kan dat te laat zijn, bijvoorbeeld als het al in de pers is verschenen. De wethouder benadrukt dat de wereld sinds 2017 is veranderd met de toename van ingewikkeldheden, ook in de gemeentelijke organisatie. Zo moeten hervormingsbezuinigingen worden doorgevoerd en is er sprake van een hoge werkdruk. De scherpste in de samenleving is ook doorgedrongen in de gemeentelijke organisatie. Dat is geen excuus voor de ontstane situatie.

15 **Mevrouw Ramaker (VVD)** weet dat gemeenten soms rechtszaken aanspannen, maar vraagt daarbij aandacht voor het imago van de stad en bijvoorbeeld de wethouder. De VVD ziet dan ook liever dat informatie in een vroeg stadium in het geheim wordt gedeeld.

20 **Wethouder Streefland** verwijst naar het handelingskader van 2017. Daar staat in op welke wijze de wethouder de raad informeert. Dat zal niet altijd het geval zijn, want soms is ook de wethouder niet op de hoogte van een bepaalde casuïstiek. Het is moeilijk in te schatten wanneer dingen wel of niet naar buiten gaan. Daar wordt nu aandacht aan besteed; ook aan de informatie die de raad nodig heeft om goed te kunnen sturen.

25 **Mevrouw Ramaker (VVD)** neemt aan dat de wethouder wordt geïnformeerd door haar ambtenaren. Het is dan aan de wethouder om af te wegen of het een risico is voor het imago van de stad. Als dat het geval is, moet de raad daarover worden geïnformeerd.

Wethouder Streefland neemt de oproep van de VVD serieus bij de herijking van het handelingskader.

30 Volt vroeg om lessen te trekken uit deze casus. De wethouder beaamt dat je van een casus als deze moet leren en moet onderzoeken wat beter kan. Elke casus is anders. Zowel HR als bijvoorbeeld een arbeidsjurist kijken mee, maar het meeste bereik je met menselijke contacten zodat mensen geen schade worden aangedaan. Ontslag is het uiterste redmiddel.

De heer Maas (Volt) gelooft dat laatste graag. Dat zowel HR als arbeidsjuristen meekijken, roept de vraag op hoe het mogelijk is dat dit proces zo uit de hand is gelopen en door de rechter volledig onderuit geschoffeld is.

35 **Wethouder Streefland** benadrukt dat dergelijke functionarissen altijd onbevooroordeeld en met kennis van zaken meekijken. Maar het is ook mensenwerk. De betreffende casus raakt inderdaad het imago van de organisatie.

Mevrouw Ramaker (VVD) vraagt een nadere toelichting op de checks en balances, zeker gezien de uitspraak van de rechter.

40 **Wethouder Streefland** kan niet ingaan op deze casus. Zij benadrukt dat de organisatie hiervan leert. Sowieso moet je altijd proberen te voorkomen dat je bij de rechter terechtkomt.

Mevrouw Ramaker (VVD) herhaalt haar vraag over de checks en balances. Die zijn overal in de organisatie aanwezig. Waarop wordt een gang naar de rechter gebaseerd? Is dat op advies van een jurist?

Wethouder Streefland legt uit dat er een proces wordt doorlopen. Dat wordt straks opgenomen in het handelingskader. Zij benadrukt dat een gang naar de rechter niet het idee is van een leidinggevende.

5 **De heer Van Steeg (CDA)** vraagt zich net als veel andere partijen af hoe dit heeft kunnen gebeuren.

Wethouder Streefland deelt mee dat er nu een mediationtraject wordt doorlopen zodat de betreffende medewerker op een goede manier terug kan komen in de organisatie. Daarom moet ze prudent zijn in de beantwoording. Zij herhaalt dat er allerlei checks en balances zijn voor een gang naar de rechter. Toch kan het gebeuren.

10 Volt vroeg wanneer de wethouder wordt geïnformeerd. Dat is als er aanleiding is om een feitenonderzoek te starten; in eerste instantie de wethouder van de betreffende portefeuille en daarna de portefeuillehouder P&O.

15 Er zijn vragen gesteld over centrale sturing. De problematiek heeft echter te maken met helderheid over de werkwijze. Dit incident zal leiden tot een aanscherping van de werkwijze. Vervolgens moet iedereen, bijvoorbeeld de afdeling Integriteit maar ook de top van de organisatie en de lagen eronder, goed weten wat te doen en bijvoorbeeld weten welke procedure moet worden gevolgd.

20 Het is een grote organisatie met zesduizend medewerkers. Daarin gebeuren ook dingen die je niet wilt. Daar moet je zorgvuldig mee omgaan en iedere keer weer de procedures verder aanscherpen. De wethouder benadrukt dat veel goed gaat en hoopt dat het in de toekomst nog meer wordt. Zij waarschuwt echter voor het huidige ingewikkelde tijdsgewricht met een hoge werkdruk en een hoog ziekteverzuim. Ook de samenleving wordt ingewikkelder. Er moeten worden gestuurd op output, op resultaat. Het werk moet ook meer worden gestandaardiseerd. Dat is niet altijd leuk. Daarmee verliezen medewerkers hun autonomie. De gemeente moet ook beter aanspreekbaar zijn. Dat alles leidt weer tot wrijving in de organisatie. De hervormingsbezuinigingen moeten leiden tot efficiënter en effectiever werken.

25 Er is gevraagd wat de wethouder doet om de schade beperken. Deze casus is schadelijk voor de betrokkenen, maar ook voor de organisatie. De wethouder spreekt daar regelmatig over met de gemeentesecretaris en de directeurs P&O en HRM, onder andere over patronen en de aanscherping van procedures. De gemeentesecretaris en de centrale ondernemingsraad staan primair aan de lat voor het vaststellen en uitvoeren van het personeelsbeleid. De wethouder is bestuurlijk verantwoordelijk.

30 De PvdA heeft vragen gesteld over de informatievoorziening aan de raad. Daar is de wethouder al eerder op ingegaan. Zo worden ook de processen herijkt. Informatie over deze casus en wat daarvan geleerd kan worden, kan nog niet gedeeld worden.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) ziet uit naar het herijkte kader, maar ook naar de lessen die uit deze casus worden getrokken en de uitkomsten van het extern onderzoek.

Wethouder Streefland herhaalt haar toezegging om de raad te informeren over onder andere de herijking, wellicht in een dialoog of in een technische sessie.

Toezeggingen

Naar aanleiding van agendapunt 8: Raadsvoorstel Rekenkamerrapport: de Mens als zwakke schakel de toezegging:

- In het plan van aanpak op dit raadsvoorstel wordt o.a. ingegaan op het vervangen van legacy software en training/bewustwording

Naar aanleiding van agendapunt 10: Raadsvoorstel Verordening Samenwerking, participatie en inspraak zegt wethouder Oosters toe dat:

- Bij de monitor Samen Stad Maken van maart 2026 wordt ingegaan op de afwegingen bij het afwijzen van een bewonersbod, terugkijkend vanaf 2024

5

Naar aanleiding van agendapunt 13 Goed werkgeverschap en rechtsgang' zegt wethouder Streefland toe dat:

- Een herijking van het handelingskader integriteit, waarbij ook het moment en de manier van informeren van de raad wordt betrokken, volgt waar mogelijk in Q2 2025

10